

БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОЇ ЕКОНОМІКИ

***МАТЕРІАЛИ
IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ***

Харків – 2018

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА
УНІВЕРСИТЕТ ІНСУБРІА, м. ВАРЕЗЕ, ІТАЛІЯ, ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ

М А Т Е Р І А Л И

IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОЇ ЕКОНОМІКИ

01 – 28 лютого 2018 р.

Харків – 2018

Редакційна колегія

Шутенко Л. М. – д-р техн. наук, проф. кафедри механіки ґрунтів, фундаментів і інженерної геології Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова;

Бубенко П. Т. – д-р екон. наук, проф. кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова;

Юр'єва С. Ю. – канд. екон. наук, доц. кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

*Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради ХНУМГ ім. О. М. Бекетова,
протокол № 6 від 25 січня 2018 р.*

Бізнес-адміністрування в умовах турбулентної економіки : матеріали IV міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Харків, 01–28 лют. 2018 р. / [редкол.: Л. М. Шутенко, П. Т. Бубенко, С. Ю. Юр'єва] ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова [та ін.]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 107 с.

ISBN 978-966-695-457-5

У збірнику надруковані матеріали IV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОЇ ЕКОНОМІКИ», яка проходила з 01 лютого по 28 лютого 2018 року в Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова. Розглядалися питання та здійснювалась розробка рекомендацій з вирішення проблем підвищення ефективності діяльності підприємств в умовах турбулентної економіки.

УДК 338.24(043.2)

© Колектив авторів, 2018

© Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, 2018

ISBN 978-966-695-457-5

СЕКЦІЯ 1

УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

ІНТЕГРАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СОЦІАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

Г. Г. СОБОЛЄВА, канд. екон. наук, доц., М. І. БІЛЕЦЬКА

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Вирішення проблем розроблення і реалізації регіональної політики в Україні, яка б забезпечувала зростання рівня соціально-економічного розвитку регіонів, підвищення рівня життя населення, є неможливим без активізації інвестиційної та інноваційної діяльності, що дозволяє здійснити прогресивні структурні зрушення в економіці, інноваційне оновлення її реального сектора, підвищити конкурентоспроможність та забезпечити соціально-економічний розвиток як регіонів, так і держави загалом [2, с.186].

Оскільки регіони України – це не тільки адміністративно-територіальні одиниці, а насамперед – це люди, які живуть на їх територіях та утворюють певне історико-культурне суспільство, з притаманним тільки йому складом характеру, укладом життя, власними уявленнями про вирішення конкретних проблем. Люди, які намагаються мати європейське житло, одяг та їжу, відпочинок та культурно розвиватися як середній європейський житель.

Інтегральна характеристика соціальної ефективності функціонування регіонального комплексу є рівень життя населення”. Рівень життя – система кількісних і якісних показників загального споживання населенням природних, матеріальних і духовних благ і ступінь задоволення потреб у цих благах на даному етапі розвитку суспільного виробництва і виробничих відносин [4, с.203].

Високий рівень якості життя населення – головна мета соціально-економічного розвитку регіону.

В. Ф. Беседін зауважує: „Цілі економічного і соціального розвитку та основні напрями економічної політики визначаються виходячи із загальної довготривалої мети розвитку суспільства, якою є зростання рівня життя людей та добробуту суспільства” [1, с.304].

Вчені теоретики і практики з різних країн світу давно робили спроби оцінити якість життя населення. Одним з перших таких вимірників

пропонувалося використовувати показник валового національного продукту (ВНП) на душу населення. На думку ряду вчених, цей показник не охоплює чимало сторін якості життя населення: освіту, довголіття, здоров'я. Тому вчені робили численні спроби вдосконалити методику оцінки якості життя населення.

Усі запропоновані для цього показники можна поділити на дві групи. За допомогою показників першої групи намагаються вимірити розвиток „нормальної” (чи „оптимальної”) взаємодії соціальних, економічних і політичних факторів, тоді як за допомогою іншої групи оперують показниками якості життя населення.

Для характеристики якості життя населення регіону необхідно базуватися на західних підходах, які в найбільшому ступені структуровані та включають до себе такі компоненти: якість населення (здоров'я та освіта); можливості самозабезпечення (статки та зайнятість); характеристики оточуючого середовища (ступінь забруднення); соціальні характеристики (забезпечення основними послугами, безпека, ступінь реалізації прав людини та ін.). При цьому доцільним є проведення аналізу:

- демографічного розвитку;
- розвитку ринку праці;
- матеріального стану населення;
- умов життя населення;
- рівня освіти населення;
- стану і охорони здоров'я;
- соціального середовища;
- екологічної ситуації;
- фінансування людського розвитку.

Суспільний прогрес неможливий, якщо не будуть реалізовані такі ключові цілі людини: прожити довге і здорове життя, придбати, розширити й оновити знання; одержати доступ до засобів існування (у вигляді особистих доходів, виплат і фінансування із суспільних фондів); мати сприятливе середовище проживання”. Отже, виходячи з цього, було запропоновано якість життя населення регіонів країни оцінювати за допомогою таких показників [3, с. 87-89]:

1) тривалість життя населення:

- коефіцієнт смертності;

2) здоров'я населення:

- показник відвідування населенням лікарів амбулаторно-поліклінічних закладів (на 1 жителя);

– рівень госпіталізації населення (на 100 жителів);

3) освіченість населення:

– питома вага студентів у загальній чисельності населення регіону;

4) екологічна ситуація:

– співвідношення забруднених стічних вод до загальних ресурсів річкового стоку;

– викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря (стаціонарні джерела забруднення), т/км²;

– викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря (пересувні джерела забруднення), т/км²;

5) доходи населення:

– грошові доходи на душу населення;

6) видатки бюджету:

– видатки регіонального бюджету на душу населення.

Необхідно проводити оцінку якості життя населення регіонів України за допомогою інтегрального показника на основі таксономічного методу.

Рівень життя відображає добробут населення і характеризується обсягом реальних доходів на душу населення, рівнем і структурою споживання товарів і послуг, рівнем і динамікою цін на основні предмети споживання і види послуг, тривалістю робочого і вільного часу, можливістю рекреації, житловими умовами і послугами природного середовища, що оточує людину, рівнем освіти, медичного обслуговування, здоров'я, середньою тривалістю життя, а також можливістю задоволення інших потреб людини.

Список використаних джерел

1. Прогнозування і розробка програм [Текст]: метод. посіб. / В. Ф. Бесєдін та ін. – К.: Наук. світ, 2000. – 468 с.

2. Регіональна політика на рубежі XX-XXI століть: нові пріоритети [Текст]: монографія / М. І. Долішній. – К.: Наукова думка, 2006. – 513 с.

3. Регіональна стратегія економічного розвитку України (теоретичні та прикладні основи геоekonomіки) [Текст]: монографія / Б. І. Суховірський. – К.: КНЕУ, 2000. – 154 с.

4. Управління розвитком регіону [Текст]: навчальний посібник / Т. Л. Миронова та ін. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 328 с.

ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРИ ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

М. С. ВЛАДИМИРОВА, ст. викладач, О. С. БЕЗДІТКО

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

В умовах стрімкого погіршення економічної ситуації та загального погіршення соціально-економічного стану населення все більшої актуальності в питаннях управління розвитком регіонів набуває використання підходів сталого розвитку.

Визначення терміну «Сталий розвиток» – питання не одного століття. Згідно з доповіддю ООН «Про розвиток людського потенціалу» в 1994 р. в універсальній редакції концепції сталого розвитку, сталим розвитком визначається такий розвиток, коли за умов досягнутого стійкого економічного зростання забезпечується справедливий розподіл його результатів, розвиток людського потенціалу та реалізація прав жінок, збереження та відновлення довкілля для сучасного та наступних поколінь [1, с. 5]. Тобто дана концепція передбачає формування та реалізацію комплексної стратегії розвитку регіону з урахуванням екологічної, економічної та соціальної складових.

На думку ряду вчених головними передумовами реалізації сталого розвитку є наступні: поширення у масовій свідомості глибокого розуміння взаємозв'язку між людиною, людством та природою, а також фундаментальних основ стійкого розвитку відкритих стаціонарних систем; визначення напрямів зміни сутності людини як особистості, перетворення її з об'єкту у суб'єкт глобального розвитку; формування глобальних, національних, місцевих стратегій сталого розвитку за умов економічного зростання та забезпечення основних потреб людей; суттєве зменшення споживання ресурсів; віднаходження джерел фінансування економічних, екологічних, соціальних, політичних та інших перетворень, особливо для країн, що розвиваються; створення нормативно-правової та інституційної бази сталого розвитку; створення та удосконалення національних та міжнародних систем моніторингу щодо ефективності реалізованих заходів та корегування програм розвитку; розгортання масової соціальної мобілізації на користь програм сталого розвитку; забезпечення скоординованого у масштабах усього світу наукового опрацювання проблем та супроводу практичних дій щодо реалізації концепції сталого розвитку [2, с. 29].

Оскільки Україна рухається до європейської інтеграції, прагне забезпечити процеси співпраці з країнами світового співтовариства та пошуку власного місця у глобальному співтоваристві, необхідним є скорочення незбалансованості регіонального розвитку, значної диспропорції в розвитку регіонів в цілому і окремих територій в рамках регіону.

Ситуація значного наростання протистояння регіонів, регіональних інтересів, територіальних громад в Україні викликала бажання різних політичних сил отримати перевагу в конкурентній боротьбі за рахунок регіональних розбіжностей. Посилення міжрегіональних зв'язків в країні, наряду із покращенням економічних показників розвитку, сприятиме і поступовому нівелюванню вказаних суспільних проблем.

Виділимо основні недоліки існуючої системи державного управління соціально-економічним розвитком регіонів за О. В. Іванченко: нераціональна система органів виконавчої влади на центральному рівні; незавершеність трансформації Кабінету Міністрів України в політичний орган; невизначеність статусу міністрів і неефективна діяльність міністерств; надмірна централізація влади; недосконала організація публічної влади на регіональному рівні; недорозвиненість системи місцевого самоврядування; нераціональна побудова системи адміністративно-територіального устрою; низька ефективність функціонування інститутів державної та муніципальної служби; відсутність партнерських засад у відносинах особи з органами публічної влади [3, с. 160].

Необхідним є використання системи основних заходів державного управління регіональним розвитком з урахуванням засад концепції сталого розвитку та особливостей сучасного стану регіонального розвитку в нашій державі:

- зниження диспропорції між регіонами та забезпечення збалансованості регіонального розвитку за рахунок стимулювання депресивних регіонів, пошук джерел фінансування або ж альтернатив для забезпечення стабільного функціонування;

- подолання економічного спаду, пов'язаного із суспільною, політичною і економічною кризою в нашій державі задля забезпечення ефективної діяльності кожного регіону;

- зниження впливу сформованих в суспільстві стереотипів щодо глибини та гостроти існуючих протиріч між окремими регіонами нашої держави в соціальній, культурній, політичній та економічній сферах;

- забезпечення певного рівня самостійності регіонів в управлінні питаннями власного розвитку за рахунок збільшення бюджетних надходжень та

створення окремих Законів щодо збільшення повноважень в управлінні власним розвитком;

– підтримка та стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку економіки для стабілізації економічної ситуації та створення потенціалу для конкурентоспроможності та зростання економіки в нових умовах.

Отже, при формуванні особливої системи регулювання регіонального розвитку держави необхідним є дотримання принципів комплексності і системності, а також врахування основних заходів державного управління регіональним розвитком для забезпечення зростання добробуту населення, створення належного рівня і умов життя як для наших сучасників, так і для прийдешніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Бодров В. Г. Інноваційно-інвестиційна модель сталого розвитку національної економіки : навч.-метод. матеріали / В. Г. Бодров, В. О. Гусєв, В. Ф. Мартиненко. – К. : НАДУ, 2009. – 60 с.
2. Сучасний соціально-політичний та гуманітарний розвиток регіону : наук. розробка / авт. кол. : З. В. Балабаєва (наук. кер.), Б. Ю. Ростіанов, І. Л. Росколотько та ін. – К. : НАДУ, 2008. – 56 с.
3. Іванченко О. В. Вади та суперечності політики державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів / О. В. Іванченко // Держава та регіони.

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: ДВА ПІДХОДИ

О. В. ДИМЧЕНКО, д-р екон. наук, професор

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

В. В. БСЛЯВЦЕВА, канд. екон. наук

Харківська обласна державна адміністрація

Домінуючим принципом державної регіональної політики є децентралізація управління, тобто передача повноважень з питань розвитку територій, функцій і ресурсів на місцевий рівень при збереженні адміністративно-територіальної структури поділу України на області. Згідно цього принципу обласні державні адміністрації суттєво змінюють механізми впливу на свої території, до мінімуму зменшуючи адміністративний тиск на підприємницькі структури і посилюючи інституційні форми непрямого впливу по механізму взаємодій. Але місія державного апарату на кожній окремій

території практично не змінюється, і особливо в питаннях розвитку регіону на основах економічності, ефективності та комплексності цілей соціального розвитку. Отже формула успіху, «знати, бачити, вміти, бажати та встигати» для керівництва регіону стає абеткою діяльності для досягнення цілей. Визначимо ще один важливий постулат: «майбутнє прийде і само, без нашого втручання, але щоб воно нас і наших нащадків влаштувало, треба активно діяти вже сьогодні, вкладаючи знання, розум і працю».

Щодо завдань і механізмів розвитку регіону на даний час практикується один підхід – оцінка потенціалу, ситуаційний аналіз, екстраполяція тенденцій, варіантні стратегії. Так формується стратегія розвитку. Визначаємо модель такого підходу таким чином «від реальності – до перспективи». Ні в якому разі не заперечуючи ґрунтовність і корисність такого підходу до розбудови майбутнього, звернемо увагу і на зовсім інший підхід. Визначимо його як підхід «від ідеальної моделі віддаленого майбутнього – до реальності сьогодення». Тобто, пропонуємо йти у зворотному напрямку: майбутнє – сьогодення – крок вперед. На перший погляд такий підхід є занадто ідеалізований і фантазійний, але в ньому можна знайти досить раціональне зерно. По-перше, він навчає віднаходити в «ідеалах і фантазіях» те, що можливе і раціональне. По-друге, він відкидає існуючі обмеження і бар'єри сьогодення і надає свободу креативному мисленню. По-третє, ми спостерігаємо, що усі процеси розвитку все більш стискаються у часі і нерідко за 5÷10 років відбуваються реально такі трансформації, які раніш і в фантазіях не прописувались. І у четвертих, в умовах нестабільності і невизначеності, що ми зараз маємо в нашій економіці у повній мірі, перенесення тенденцій пройденого на майбутнє не тільки неоправдане, але і шкідливе, збиткове, як це трактує економіка. В таких умовах економічна практика і економічна наукова думка мають займати різні позиції: практика – більш консервативну, а наукова думка – більш мобільну і креативну, більш ризикову. Це тим більш оправдано, оскільки методологія наукового пізнання стверджує, що без ризику зробити крок в невідоме неможливо.

Наша проблема – регіональний розвиток, бачення майбутнього і його розбудова. Сьогодні регіон в адміністративному поділі – це певна територія з обласним центром і районами: місто Харків і 27 регіонів. Щодо м. Харкова, то з опорою на досвід місцевої влади, наукові установи, деталізовану статистику, результати багаторічних досліджень в різних секторах економіки, демографії і соціуму, можна вважати, що перспективи Харкова, як міста більш-менш ґрунтовно прописані в Стратегіях, Програмах, Реформах, організаційних і техніко-технологічних проектах.

Дещо інше ситуація щодо області і її регіонів. Цей аспект розвитку регіону менш представлений як документально, так і якістю обґрунтування розробок стратегічного призначення.

Не ставлячи своїм завданням з аудиторською скрупульозністю проаналізувати наявні матеріали з цих питань, зосередимось на тому, яким чином підняти на новий рівень практику управління розвитком області, інтегруючи стратегії та програми розвитку окремих районів і районних центрів. На наш погляд, це треба зробити, об'єднавши два підходи: традиційний (від наявного потенціалу) і новий (від моделі майбутнього).

Традиційно підхід достатньо відомий, а новий потребує більш повного розкриття. В новому підході Обласний центр і область важливо розглядати не стільки як адміністративно-територіальну цілісність, стільки як системно-економічну єдність, є взаємозв'язки «центр-периферія» багатовекторні, партнерські, регулюючі. І головне, центр зацікавлений в розвитку районів не як головного сільгоспвиробника, а як нової економічно здорової і урбанізованої територій широкого спектру соціальної і економічної діяльності.

Поглиблюючи бачення стратегії розвитку районів з їх населеними пунктами слід прогнозувати (а краще, проектувати) базову мережу точок економічного зростання (фермерство, переробка сировини, розробка місцевих родовищ, розвиток підприємств системи ЖКГ, оздоровчі комплекси, вузли транспортної логістики та інше).

Зараз в області нараховується десятки покинутих сил. Чи є це проблемою? І як треба цю проблему вирішувати? В новому підході слід розробити концепцію «Українські села 2050 року», бажано, щоб це було декілька форсайтних моделей.

Інша проблема – власності на землю, не очікуючи рішень Верховної Ради з цих питань. Наука повинна запропонувати декілька своїх версій землеустрою і землерозпорядження з оцінкою наслідків різних сценаріїв приватизації чи колективізації. Головне, щоб наукова думка не була затиснута політичними штампами. Проблемна власності на землю не повинно зводитись лише до економічної доцільності, необхідно враховувати національні історичні традиції, ментальність мешканців «периферії», енергію підприємництва, міграційні процеси. На майбутнє проблемним є питання розвитку систем ЖКГ в малих містах і селах, теплозабезпечення, водозабезпечення, поводження з ТПВ. Одна справа розглядати моделі централізованого забезпечення, інша – моделі індивідуального типу домогосподарств. Необхідні прогнози, розрахунки, оцінки наслідків впровадження різних моделей. Такі оцінки ні в якому разі не слід втискувати в парадигму «економічної ефективності», оскільки

ефективність з державних позицій в значній долі випадків не співпадає з ефективністю для домогосподарства, а балансових моделей узгодження інтересів поки що навіть науковці не пропонують.

Вже сьогодні, а краще «вчора», слід розробити і здійснювати політику реальної допомоги обласного центру регіонам, основа якої – підтримка самостійності і самозабезпеченості районів у вирішенні проблем свого розвитку. Не слід, в першу чергу, зациклюватись і концентрувати увагу на парадигмі сільськогосподарської призначеності районів і фетишизації як національної гордості «наших чорноземів». Дійсно, ці землі наше визначне багатство. Але зараз світ інший. Його головне багатство – люди, їх знання і вміння, і «знанієва економіка» це не виключно «козир» великого міста, знання там де люди. У розвинених країнах сучасне сільське господарство зазнало трансформацій у таких масштабах, що наша гордість «чорноземи», скоріш, заспокійливий засіб, а не фактор розвитку. Звісно, земля не зменшує своєї ролі стратегічного ресурсу, але нові агротехнології зараз спроможні десятикратно збільшити віддачу від неї, а отже є не менш прогресивні, нові напрямки використання земель, що вивільнюються з агросектору. Серед «нових напрямків» найгірший – використання землі під полігони ТПВ і сміттєзвалища (зараз в Україні – до 6% земельного ресурсу). З розвитком регіонів ця «негативна» тенденція буде тільки загострюватись. І якщо великі міста вирішуватимуть її в свою користь і на шкоду районам, то це має стати предметом відносин «місто – райони» і знайти відображення в стратегіях розвитку районів.

З іншого боку, перевезення ТПВ на сотні кілометрів від центрів їх збору, є економічним парадоксом. Зараз навіть у великих містах – це гостра проблема, завтра вона стане гострою для районних центрів та інших населених пунктів. Рішення треба знаходити сьогодні і кардинальне: малі переробні підприємства.

І як «прикінцеве положення» наукового розгляду, проблеми розвитку районів області зазначимо, що концепція і правова база самоуправління і саморозвитку територій та громад може так і залишитися лише «маркером» майбутнього, якщо науковою розробкою і діловою практикою не перевести її в ранг управлінської технології. Таке завдання переведу мають на себе взяти ОДА і великі міста, виконуючи методичну і координаційну роль і створюючи «дорожню карту для розвитку районів і міст». Інший шлях, відомий як запізнення у вирішенні нагальних проблем та «метод спроб і помилок» на місцях, дасть згубні наслідки, чого з державницьких позицій допустити не можна.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Г. Г. СОБОЛЄВА, канд. екон. наук, доц., Д. С. ЛІСКОВСЬКИЙ

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Важливою економічною характеристикою впливу людської діяльності на навколишнє природне середовище є розрахунок шкоди від забруднення атмосфери, водних об'єктів, розробки та використання надр.

Економічна шкода являє собою витрати, що виникають внаслідок підвищеного (при якому виникають необоротні наслідки) забруднення повітря, водних ресурсів, земної поверхні.

Забруднене природне середовище може негативно впливати на “реципієнтів” (людей, промислові, транспортні, житлово-комунальні об'єкти, сільськогосподарські угіддя, ліси, водойми). Цей негативний вплив в основному виявляється у вигляді підвищеної захворюваності людей та зниженні їх рівня життя.

В зв'язку з цим необхідно розрізнити два види витрат [1, с. 56]:

- витрати на запобігання негативного впливу забрудненого навколишнього середовища на “реципієнтів”;
- втрати, що викликані цим негативним впливом.

До першої групи витрат належать витрати на переміщення “реципієнтів” за межі зон локальних забруднень навколишнього середовища, на озеленення, організацію санітарно-захисних зон, на спорудження та експлуатацію систем очистки повітря, яке поступає в житлові приміщення.

Витрати, віднесені до другої групи, складаються з витрат на медичне обслуговування, відшкодування листів непрацездатності, компенсацію втрат продукції через підвищення захворюваності людей, компенсацію зниження біологічної продуктивності полів, лісів, водойм внаслідок їх забруднення та виснаження [1, с. 89].

Економічна ефективність заходів по запобіганню викидів розрахована за допомогою рівняння [2, с. 129]:

$$E = Y + D - B, \quad (1.1)$$

де Y – розмір річної шкоди від забруднення повітря, якої вдалося запобігти;

D – додатковий річний доход від поліпшення виробничих результатів підприємства внаслідок впровадження заходів по очищенню повітря.

B – витрати на запобігання та зменшення забруднення повітря.

Якщо $U+D$ більше, ніж B , природоохоронні заходи вважаються економічно ефективними, але навіть у випадку $U+D < B$ ці витрати можуть бути соціально виправданими.

Актуальним в даній ситуації є інтеграція в систему управління підприємством підсистеми управління процесами природокористування та охорони. Одним з основних елементів цієї підсистеми є еколого-економічний аналіз, під яким будемо розуміти економічну оцінку екологічних аспектів господарської діяльності підприємства на регіональному рівні..

Проведений аналіз існуючих методик економічного аналізу показав, що вони не дозволяють повною мірою оцінити вплив на економічні та фінансові показники діяльності підприємства процесів взаємодії в системі «виробництво - екологія». Систему принципів, традиційно використовуваних в економічному аналізі необхідно доповнити принципами, застосування яких дозволить оцінити і врахувати у вартісному вираженні екологічні та соціальні наслідки взаємодії в системі «виробництво - екологія» (табл. 1).

Таблиця 1 – Методичні підходи до економічної оцінки впливу підприємства на екосистему

Принципи економічної оцінки ступеня впливу підприємства на екосистему	Характеристика принципу
Системність	Розгляд економічного явища в зв'язку з іншими явищами які знаходяться в причинно-наслідковому зв'язку з ним, у тому числі з природокористуванням і охороною навколишнього середовища.
Комплексність	Мається на увазі вивчення економічного явища, як сукупність складових, що характеризують динаміку даного явища. Зв'язок показників відображають взаємодію в системі "виробництво-навіколишнє середовище" з економічними показниками діяльності підприємства очевидна і є результатом впливу великої кількості факторів: викиди забруднюючих речовин в навіколишнє середовище впливають на рівень витрат підприємства, тобто формують собівартість продукції.
Порівнянність	Забезпечується в тому випадку, коли дані отримані за результатами раніше проведеного аналізу можуть бути використані для кількісного порівняння з результатами поточного аналізу. Для еколого-економічного аналізу принцип порівнянності реалізується через приведення маси викидів до умовної тони з подальшою вартісною оцінкою шляхом розрахунку величини плати за вплив на навіколишнє середовище
Конкретність	Результати еколого-економічного аналізу характеризуються чіткими кількісними величинами: конкретними показниками стану навіколишнього середовища.

Найважливішим інструментом ЕЕА є система еколого-економічних показників, яка представлена сукупністю характеристик, кількісно визначають результати функціонування та еколого-економічного стану підприємства на даний момент часу, в даному регіоні.

За допомогою еколого-економічних показників дається комплексна оцінка всіх сторін діяльності підприємства, відображається стан техніки, технології, організації виробництва, праці та управління. Системне розгляд еколого-економічних показників припускає дослідження їх ієрархії, в якій різні показники знаходяться в певній субординації і взаємозв'язку з урахуванням сфери їх дії.

Список використаних джерел

1. Екологічна економіка [Текст]: підручник / Мельник Л. Г. – 3-тє вид., випр. і допов. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 324с.
2. Фещенко В. П. Екологізація виробництва як чинник підвищення конкурентоспроможності економіки / В. П. Фещенко [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/18NiIN2007/Economics/22417.doc>

АНАЛИЗ СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ПРИРОДНОГО ГАЗА УКРАИНЫ

В. В. КОНЕНКО, канд. экон. наук,
*Харьковский национальный университет городского хозяйства
имени А. Н. Бекетова*

В настоящее время трудно представить жизнь людей без нефти и газа. Использование этих углеводородов позволяет удовлетворить большую часть потребности людей в быту, энергетике, в таких продуктах как каучук, пластмассы, синтетические волокна, моющие средства, медицинские препараты и многое другое потребляемое человечеством. Только трубопроводный транспорт сетевого газа способен гарантировать бесперебойную и равномерную поставку значительных количеств газа потребителям, обеспечивая при этом наименьшие экономические затраты.

Перед предприятиями и организациями по газоснабжению и газификации стоят большие задачи по обеспечению бесперебойности, надежности и безопасности газоснабжения.

Главным требованием предъявляемым к системе газоснабжения является бесперебойная поставка газа потребителям, поддержание давления газа у

газоиспользующего оборудования и приборов на заданном оптимальном значении при произвольных изменениях расхода в сети в широких пределах.

Для обеспечения нормального функционирования сетей созданы эксплуатационные службы, проектные и строительные подразделения, специальные подразделения по электрохимической защите газопроводов от коррозии, а также по техническому обследованию и диагностике систем газоснабжения. Для оперативного управления и быстрой ликвидации аварий созданы аварийно-диспетчерские службы (АДС), которые оснащены современными газопоисковыми приборами, специальной техникой и другими современными технологиями управления. АДС ликвидирует утечки газа, инциденты и аварии, возникающие на газопроводах, ГРП, в жилых домах и коммунально-бытовых предприятиях.

Система газораспределения должна обеспечить газом потребителей, быть безопасной в эксплуатации, избыточной, то есть должна предусматривать возможность отключения отдельных ее элементов в целях профилактики или в аварийных ситуациях. Основным элементом системы газоснабжения являются газовые сети.

В числе приоритетных государственных мер по повышению качества жизни населения особое место занимает газификация жилья и содействие развитию услуг, связанных с газоиспользованием в быту и домашних хозяйствах. Региональные органы управления уделяют значительное внимание вопросам развития бесперебойного и надежного функционирования газового хозяйства.

В зависимости от уровня газификации регионы Украины можно разделить на четыре категории: более 80%, 80-70%, 50-70%, менее 50%. По объему потребления газа на душу населения Украину опережают многие зарубежные страны.

На данный момент добычу газа в стране ведут три компании, которые входят в состав «Нафтогаз Украины» – «Укргаздобыча» добывает приблизительно 75% указанного объёма; «Укрнафта» – около 17%; «Черноморнафтогаз» – 4%. Стоит отметить, что тенденция к хоть и не столь значительному в абсолютных цифрах, но увеличению собственной добычи продолжается с 2001 года. По мнению экспертов, это обусловлено приходом независимых инвестиций в газовую отрасль. Весь газ собственной добычи идёт на покрытие нужд населения Украины.

Согласно требованиям законодательства Украины, до 1 января 2016 года домохозяйства, использующие газ для подогрева воды и приготовления пищи, должны быть оборудованы счетчиками газа

По состоянию на 1 ноября 2016 счетчики были установлены в 75% домохозяйств этой категории; 280 тыс. домохозяйств, которые пользуются газом для подогрева воды и приготовления еды, еще не имеют счетчика.

По состоянию на 1 ноября 2017 года в Украине природным газом газифицировано около 13 млн квартир и частных домов (без учета данных по АР Крым). Из них счетчиками газа оснащено около 9,4 млн домохозяйств, или 72% бытовых потребителей (в начале года – 70,6% потребителей).

При этом почти все потребители, которые используют газ для отопления и нуждаются в наибольших объемах топлива, получают его по данным счетчиков. В результате, около 93% газа, использованного населением, реализуется по данным счетчиков, а 7% – по нормативам.

За октябрь 2017 года в жилищном фонде Украины было установлено 22,2 тыс. счетчиков газа, что на 6% больше, чем в сентябре (20,9 тыс. единиц). В целом с начала 2017 года по состоянию на 1 ноября было установлено 235,6 тыс. счетчиков газа.

Низкие цены на газ негативно сказались и на развитии самой газовой отрасли, для которой внутренний рынок стал убыточным. Низкие цены не позволяют вкладывать средства в разработку новых месторождений, прокладку новых газопроводов, реконструкцию действующих мощностей, а без этого немыслимо развитие газовой отрасли. Существующие цены на газ в Украины не позволяют покрыть затраты на производство, транспортировку и реализацию газа.

SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISE DEVELOPMENT: THE EUROPE'S CONTEXT

PATRIZIA GAZZOLA, Associated Professor

Department of Economics, Insubria University, Italy

Ing. DAVID SLAVATA, PhD

VŠB-TU Ostrava, Czech Republic

OLENA PANOVA, Senior Lecturer

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Small and medium-sized enterprise (SMEs) development is a critical factor in ensuring economic development and generation of the national wealth through innovation and new knowledge formation, job creation and employment, value added creation and opening new markets, resilience provision in crisis conditions and rapid

adaptation to new economic realities. SMEs strategic development demands the formation of a balanced integrated multi-structural mechanism of initiatives at different levels of governance - local, regional, national and supranational to create the supportive business environment and stimulate business activity, which determines the efficiency of the multi-level SME development policy.

SMEs play a leading role in the European economy as a factor of economic growth, employment and innovation. According to the Annual Report on European SMEs, 22 mln SMEs operate in the EU accounting for almost 99% of all EU enterprises, 58% of gross value added and providing two thirds of employment in the private sector.

Once the British economist Ernst Schumacher popularized the phrase “small is beautiful” in opposition to the expression "the more the better" to emphasize the advantages of small-scale enterprises in the context of the optimal size of an organization, however, SMEs efficiency can be limited by a number of barriers. According to the Annual Report on European SME's 2015-2016, European entrepreneurs identify such barriers to SME development as the search for clients (25%), lack of qualified experienced staff and managers (18%), competition (14%), regulatory pressure (13%), production or labor costs (13%), access to finance (10%).

SME support is one of the priority areas of the EU policy. Adopted in 2008, the Small Business Act for Europe is the key document defining the overall EU strategy and national SME development policies for EU member states.

In terms of financial support, SMEs in the EU have access to direct and indirect funding. Direct funding is realized through grants and contracts. Grants are provided to businesses or business related organizations (business associations, business support providers, consultants, etc.) for specific projects related to the EU policies. Indirect funding is provided by the European Structural and Investment funds to national and regional authorities and it constitutes almost 80% of the EU budget.

The EU cohesion policy is one of the main sources of investment and financial assistance to SMEs. Information on financing from the European Structural and Investment funds in the framework of co-financing policy is published by the national and regional authorities that manage financial resources. Various financial instruments of the European Investment Bank and the European Investment Fund (loans and microcredits) are provided through local financial intermediaries that offer SMEs loans on preferential terms.

The European Structural and Investment Funds give preference to SMEs in a variety of thematic programs implemented in the regions, including the SMEs competitiveness - one of the 11 thematic areas of the Regional Policy Priorities for

2014-2020. SMEs can also receive funding from other thematic areas that include an entrepreneurial component. Investment in thematic areas, such as research and innovation, information and communication technologies, SMEs competitiveness, low carbon economy, are mainly funded by the European Regional Development Fund, which provides around 20% of the funds for SMEs. The European Social Fund finances education and training for entrepreneurs. The Cohesion Fund, the third in the framework of cohesion policy, is less relevant for SMEs, as the finance is mainly directed towards public projects on ecology and transport infrastructure. In addition to the three above mentioned funds, SMEs in rural and maritime regions can also benefit from the Rural Development Fund and the European Marine and Fisheries Fund.

The EU funding is available to all types of companies of all sizes and sectors (entrepreneurs, start-ups, micro-companies, small, medium and large enterprises) through a wide range of financing: business loans, microfinance, guarantees and venture capital. The financing decision is made by the local financial institutions or investors, such as banks, venture capital funds and business angels.

The EU supports the development of entrepreneurship also within a wide range of the European Commission programs, whereby SMEs can apply for direct funding (COSME, InnovFin, SME Instrument, Creative Europe, Program for Employment and Social Innovation (EaSI)).

Besides the support on the behalf of various EU institutions, a fairly new alternative SMEs finance-generating mechanism is gaining its pace in the European community, which is crowdfunding defined as attraction of funds to finance projects and businesses through voluntary collection of financial or other resources, usually based on Internet platforms. Currently, there are 510 Internet crowdfunding platforms operating in the EU, of which 193 have sufficient, consistent data on project activities that meet the requirements for crowdfunding performance. According to the European Commission survey, the UK has the largest number of Internet crowdfunding platforms, which constitute more than a quarter of all crowdfunding platforms and over 90% of the total capital raised through crowdfunding in Europe. Other crowdfunding leaders are France, Germany, the Netherlands and Italy.

As a progressive SMEs financing tool, crowdfunding has a number of non-financial benefits, such as validation of a business concept or project; receiving a meaningful feedback to the initiated business concept or project on the behalf of experts' environment without additional costs; a significant marketing tool to promote a new product, service or company; acquiring a better business reputation for other forms of financing (bank credit, venture capital, private investment), since a successful crowdfunding project provides the image of a lower risk business entity.

Thus, in the European community, the strategic development of SMEs at the supranational, national and regional levels is ensured through the legal improvement of regulation, SMEs taxation and financing, creation of funds and programs for SMEs support, SMEs investment attraction, expansion of lending programs, business education and advisory assistance. In line with the current development of sharing economy, the spur of IT-mediated technology promotes alternative tools of raising funds and SMEs support that embeds a new potential of collaborative business development.

ПРОДУКТИВНІСТЬ МІСТА В УМОВАХ РОЗГОРТАННЯ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

П. Т. БУБЕНКО, проф., д-р екон. наук, О. Д. ПАНОВА, ст. викл.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Швидка урбанізація є визначальною тенденцією ХХІ століття, тому успішне місто, як важливий елемент підвищення продуктивності та забезпечення конкурентоспроможності в глобалізованому світі, виступає запорукою досягнення цієї мети. Найбільш швидкі темпи урбанізації відбуваються в країнах, що розвиваються, де середній дохід на душу населення є найнижчим, що зумовлює пріоритетність проблеми бідності міського населення на глобальному порядку денному. Однак, проблема бідності в містах набуває поступового загострення не тільки в країнах, що розвиваються, а також і в розвинених країнах, в яких міста демонструють за останні десятиріччя зростаючу тенденцію поглиблення соціально-економічної нерівності та соціальної ізоляції певних соціальних груп, таких як мігранти, етнічні меншини чи молодь з малозабезпечених сімей, що визначає наявність як високопродуктивних міських районів, так і районів з високим рівнем безробіття.

У той же час, міста є основними генераторами економічного процвітання і вони найкращим чином можуть сприяти подоланню бідності. Актуальним питанням сьогодення є пошук шляхів підвищення продуктивності міста, зокрема, в руслі створення нових робочих місць та розвитку ділових можливостей, збільшення доходів та покращення рівня та якості життя населення. Даний підхід вимагає аналізу міст у рамках метрополітенського регіонального контексту та створення кооперативних, проактивних стратегій

зростання, які охоплюють публічний, приватний та громадський сектори. Дієвість даного підходу також залежить від включення бідних верств населення та поселень у процеси формування власного процвітання, розглядаючи їх не як пасиви, а як людський та фізичний актив, мобілізований для розвитку виробництва, отримання доходів та створення нових робочих місць, генерування багатства, а також залучення їх до прийняття рішень щодо інвестицій для забезпечення справедливого розподілу ресурсів, інфраструктури, послуг, доходів, якості та рівня життя і економічних можливостей.

У країнах світу національна економічна конкурентоспроможність на міжнародному ринку залежить від метрополітенських регіонів, які є ключовими центрами продуктивності та інновацій. В більшості країн світу промислова та комерційна діяльність у містах становить 50-80% ВВП, а пропорційна вартість економічної продукції, виробленої в міських районах, у процентному вираженні часто набагато вища, ніж частка загального міського населення в країні. Наприклад, міське населення США становить 80%, а на метрополітенські регіони США припадає 93% загальної зайнятості населення, доходів, виробництва товарів та послуг, експорту та розвитку технологій.

За даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) ВВП на душу населення збільшується за розмірами міста. В середньому в функціональних міських районах країн-членів ОЕСР з населенням більш ніж 500 000 жителів збільшення міського населення на 1% становить зростання ВВП на душу населення 0,1%. У деяких країнах дана залежність демонструє більший ефект: наприклад, у Франції збільшення міського населення на 1% становить зростання ВВП на душу населення 0,2%. Розмір міста також істотно пов'язаний з рівнем продуктивності: чим більше місто, тим вищу продуктивність воно демонструє. Збільшення населення на 1% в міських агломераціях становить середнє зростання продуктивності праці на 0,12%. Але це не означає, що переміщення людей у великі міста автоматично підвищує продуктивність праці, адже підвищення продуктивності праці обумовлено вищою кваліфікацією робочої сили та більшою часткою населення з вищою освітою у великих містах. У свою чергу, великі міста пропонують більше і кращі робочі місця для високоосвічених людей, тим самим залучаючи людей з високим рівнем освіти та пропонуючи кращу відповідність між кваліфікацією працівників та робочими місцями, які вони заповнюють.

Додатковим фактором вищої продуктивності у великих містах незалежно від індивідуальних особливостей їх мешканців є синергетичні ефекти «агломераційної економіки». Один з таких ефектів стосується знань та інновацій: просторова близькість та контактна взаємодія між робітниками

сприяє швидшому поширенню нових ідей у містах і, відповідно, більш активному залученню інноваційних виробничих технологій на підприємствах. Другий ефект – ефект масштабу – пов'язаний із економією витрат на використання інфраструктури або факторів виробництва. Оскільки більшість інвестиції в інфраструктуру включають постійні витрати, які певною мірою незалежні від кількості користувачів, великі міста з більшою кількістю споживачів можуть використовувати інфраструктуру ефективніше.

Важливий економічний внесок міст обумовлений забезпеченням постійного потоку інноваційно-креативної активності, взаємодії, спеціалізації та різноманітності, що є важливими чинниками розвитку та процвітання інноваційних ідей, методів та продуктів. У світовій економіці XXI століття міста функціонують, насамперед, у таких напрямках формування регіонального та національного процвітання, як центри інновацій та послуг, включаючи передові та спеціалізовані послуги: культура, спорт, рекреація та туризм; освіта, наука та охорона здоров'я; транспорт та торгівля; виробничо-технологічний розвиток; розвиток ринкових відносин; створення робочої сили.

Вплив міст на продуктивність виходить за рамки їх власних адміністративних кордонів. Відстані до великих міст визначають рівні продуктивності та економічне зростання. Цей ефект може бути позитивним, оскільки великі міста надають спеціалізовані послуги та є торговими і транспортними хабами. Чим щільніше розташований регіон відносно до великого міста, тим легше для бізнесу отримати доступ до цих функцій, і тим легше для жителів та підприємств регіону скористатися ефектами «агломераційної економіки». Індивідуальні громади, включаючи передмістя, малі та великі міста, можуть процвітати лише як інтегрована частина економічної динаміки більшого метрополітенського регіону. Конкурентна перевага метрополітенського регіону полягає в ефективному змішуванні висококваліфікованої робочої сили та високоцінної спеціалізації разом з економічною та соціальною різноманітністю, а також шляхом стратегічного інвестування, удосконалення та стабільного використання основних активів – виробничого, фінансового, природного, соціального та людського капіталів. Однак слід зазначити, що концентрація активності у міських центрах може спричинити негативний ефект «агломераційної тіні» в менших містах та прилеглих районах, оскільки міське ядро отримуватиме переваги продуктивності та зростання продуктивного населення за рахунок прилеглих територій.

Кожний метрополітенський регіон зазнає економічного зростання або занепаду. Історія американського міста Детройт вже стала класичним кейсом

урбаністичного занепаду. Навіть якщо метрополітенський регіон зростає, допустимим є відсутність значних можливостей для підвищення конкурентоспроможності, процвітання та якості життя, оскільки немає чіткого керівництва чи загальної скоординованої стратегії. Відсутність скоординованих стратегічних зусиль часто є ключовим фактором, що безпосередньо сприяє економічному спаду. Економічна стратегія метрополітенського регіону є проактивним організаційним принципом, за яким можливо об'єднання зусиль публічного, приватного та громадського секторів для розвитку, формування та здійснення узгодженого набору цільових інвестицій у людей та місця задля процвітання бізнесу, створення нових робочих місць, зростання доходів, поліпшення рівня та якості життя населення.

Таким чином, формування та реалізації ефективної економічної стратегії метрополітенського регіону із урахуванням локальної адаптації щодо поєднання найважливіших активів, які найкращим чином будуть працювати у специфічних умовах для окремого регіону, та повсюдного залучення міського ядра задля максимізації міського внеску у регіональний розвиток, вміщує два ключових елементи. Першим елементом є інвестування в основні активи та заходи, які спрямовані на підвищення продуктивності, серед яких – транспорт та інфраструктура; освіта та розвиток робочої сили; дослідження та технології; венчурний капітал та інші форми фінансування бізнесу; послуги; сприяння торгівлі та розширення ринку; залучення та утримання бізнесу та зайнятості; розвиток підприємницької культури та ділових установ; регіональне управління та громадська участь; міське оподаткування та регуляторна політика; збереження та відновлення довкілля; рівень та якість життя населення.

Другим ключовим елементом є інтеграція до сучасних динамічних галузевих глобальних мереж та потоків, що прискорюють темпи інновацій та зростання. Широкомасштабні групи взаємопов'язаних фірм та організацій – галузеві кластери – мають найкращим чином скористатися всіма перевагами спеціалізації та різноманітності підприємств і майнових комплексів метрополітенського регіону, а також сприяти розвитку інноваційного клімату інновацій у бізнес-процесах, технологіях, проектуванні та виробництві товарів і послуг, які можуть посилити глобальну конкурентоспроможність та забезпечити значне зростання кількості робочих місць та доходів населення певного мегаполісу.

СЕКЦІЯ 2

ОСОБЛИВОСТІ БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ (РІЗНИХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ)

РОЗРОБКА НАПРЯМІВ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОЇ ЕКОНОМІКИ

Є. Ю. ГНАТЧЕНКО, канд. екон. наук, доц., І. О. КОМЛИКОВА,
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Сучасні умови функціонування підприємств будівельної галузі України є несприятливими. Складність і надзвичайно висока рухливість ринкових процесів, поява нових запитів і зміна позиції споживачів, масштабні технологічні зрушення, розвиток інформаційних мереж, доступність інформації не тільки ускладнюють роботу підприємств, а й сприяють появі нових можливостей для діяльності підприємств, що ґрунтуються на інноваційних баченнях.

Технологічний розвиток спрямований, з одного боку, на підтримку в належному стані та розвиток техніко-технологічної бази промислового підприємства (модернізація, технічне переозброєння, реконструкція, розширення, нове будівництво), а з іншого – на стабільне використання нових прогресивних технологій (технологічних інновацій). Особливо актуальним це питання постало у будівельній галузі, так як саме проблема енергозбереження з кожним роком стає все більш актуальною.

За останній час подорожчали всі основні енергоресурси України. Значно збільшились ціни виробників на нафту та мазуту, бензин, природний газ, вугілля тарифи на електроенергію. Середні нарахування за житлово-комунальні послуги збільшились у декілька разів, тому основним резервом зменшення коштів населення за комунальні послуги є впровадження проектів енергозбереження, а також будівництво нового виду житла по типу «пасивних будинків» або «енергоефективні будинки».

При розробці диверсифікаційної програми будівельні підприємства повинні більшу увагу приділяти таким ключовим моментам, як оцінка ринкових можливостей для диверсифікаційної продукції, вибір напрямку і типу диверсифікації. Несприятливі умови господарювання, які є характерними

для більшості підприємств будівництва в умовах кризи, стали передумовами використання диверсифікаційної стратегії вітчизняними підприємствами. Головною комерційною метою диверсифікації є збільшення прибутку за рахунок використання ринкових шансів і встановлення конкурентних переваг.

Створення та освоєння нових технологій допомагає скоротити час розроблення та запровадження у виробництво нових продуктів, а це дає змогу активніше реагувати на потреби кожного потенційного клієнта. Інноваційні технології уможливають також заощадити робочу силу, підвищити технологічну гнучкість виробництва, поліпшити умови та безпеку праці, сприяють подоланню дефіциту робочої сили зі спеціальною освітою. Зрозуміло, що технологічні інновації потребують витрат матеріальних, організаційних та фінансових ресурсів. Тому прийняття рішень щодо створення власних технологій або їх закупівлі на ринку технологій кожен виробник приймає самостійно залежно від рівня складності, сфери застосування та динаміки розвитку окремих видів технологій.

Згідно статистичних даних в Україні велику кількість складають будівлі перших масових серій забудови загальною площею 71,4 млн м², що становить близько 20% від всієї загальної площі багатоквартирного житлового фонду. Такі будівлі не відповідають сучасним вимогам і не є енергоефективними. Для вирішення цих проблем в Україні в травні 1999 року було прийнято постанову Кабінету Міністрів № 820, якою затверджено Програму реконструкції житлових будинків масових серій. Крім того в Україні для забезпечення раціонального використання енергетичних ресурсів на обігрівання, забезпечення нормативних санітарно-гігієнічних параметрів мікроклімату приміщень, довговічності огорожувальних конструкцій під час експлуатації будинків і споруд було прийнято норми ДБН В.2.6 – 31:2006 «Конструкції будинків і споруд, теплова ізоляція будівель». Всі ці організаційні заходи не забезпечують широкого впровадження у практику енергозберігаючих проектів у будівництві [2].

Одним з шляхів підвищення енергозбереження будинків є використання плит пінополістирольних якості теплоізоляційного будівельного матеріалу, які забезпечують зменшення витрат матеріалів та праці, часу побудови та використання ресурсів, та ціни, як основного критерію в умовах нестабільності в Україні.

Ситуація, яка склалася на ринку енергоносіїв така, що сьогодні будуть більше утеплятися і не тільки нові будівництва згідно з ДБН, але і приватне будівництво. Крім того, стабільним гарантом попиту на теплоізоляційні матеріали виступають національні програми в області масового житлового

будівництва, реконструкції систем ЖКГ, орієнтовані на використання ефективних утеплювачів вітчизняного виробництва.

Всі згадані вище фактори, а саме: підвищення цін на енергоносії, поживавлення у будівельній галузі, заміщення волокнистих теплоізоляційних матеріалів полімерними свідчать про те, що ринок пінополістиролу далекий від насичення. Отже, враховуючи вищенаведені дані можна стверджувати про недостатність виробничих потужностей на території України, тому саме побудова таких виробництв є стратегічним в даних умовах розвитку нашої країни. Проте слід відмітити про вкрай необхідну державну підтримку та створення на законодавчому умов розвитку таких підприємств. Ще одним фактором розвитку даної галузі є переадаптація теперішніх будівельних підприємств на використання в будівництві плит пінополістирольних як теплоізоляційні матеріали.

Досягнення високої ефективності будівельного виробництва можливе тільки на основі систематичного технологічного прогресу, який сприяє підвищенню продуктивності праці, зниженню собівартості продукції, підвищенню рентабельності виробництва [3].

Розробка нових напрямів комерційної діяльності підприємств будівельної галузі в сучасних умовах господарювання має важливе значення: дає можливість постійно впроваджувати нові технології, підвищувати її якість, тим самим підвищуючи конкурентоспроможність підприємства і його продукції на ринку. Таким чином, управління виробничо-господарською діяльністю будівельної організації як комерційним процесом сприяє розвитку підприємства, галузі і країни в цілому дозволить підвищити ефективність господарської діяльності і надасть певні умови для покращання якості життя людей у країні та вирішить найголовнішу проблеми – соціального забезпечення людей, насамперед це якісне та недороге житло.

Список використаних джерел

1. Веб-сайт Держкомстату України [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
2. Ратушняк О. Г. Управління змістом інноваційних проектів термомодернізації будівель : [монографія] / Ратушняк О. Г. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 128 с. – ISBN 966-641-355-3.
3. Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф., м. Суми, 24–26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2013. – Т.2. – С. 164–166.

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЕКГРАУНД ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО НАПРЯМУ ЗЕЛЕНОГО БУДІВНИЦТВА ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Н. М. МАТВЄЄВА, канд. екон. наук, доц., Л. К. ЦИМБАЛІСТЕНКО

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Сучасний стан та тенденції розвитку економіки свідчать про наявність важливих та складних проблем, зумовлених застарілістю житлового фонду. Збільшення питань пов'язаних з високою енергозатратністю будівель та порушенням мікроклімату в середині неї спонукають вчених до пошуку заходів, які б ефективно могли б скоротити енергоспоживання та вирішити екологічні проблеми на різних рівнях.

Наразі екологічні проблеми стоять в одному розрізі з економічними та мають загальний характер, розв'язання яких вимагає пошук нових інструментів їх вирішення. Одним із таких є поняття «зелене будівництво», яке є досить актуальним в країнах Європи та знаходить застосування і в українських реаліях.

Будівництво – це сфера економічної діяльності, що володіє найбільшим потенціалом енергозбереження, оскільки є одним з основних споживачів енергоресурсів, останнім часом постала перед проблемою найбільш раціонального їх використання як на етапі виробництва різних будівельних матеріалів, так і експлуатації завершених будівельних об'єктів різного функціонального призначення.

Наразі до прикладних екологічних наук належить таке поняття як будівельна екологія. За Тетиору А. Н. предметом її вивчення є вплив будівництва на навколишнє середовище, а фактори навколишнього середовища – на функціонування будівель та конструкцій в оптимальному для людини режимі з забезпеченням високої якості довкілля та його проживання. Також вченим була запропонована структура будівельної екології.

На нашу думку, поняття зеленого будівництва є комбінуванням складових будівельної екології, а саме урбоекології, біопозитивного будівництва, екологічної надійності та безпеки, енергоактивних та енергозберігаючих будівель, ресурсів, безвідходності виробництва, утилізації відходів та екомоніторинг.

За статистикою, приведеною Радою з Екологічного будівництва (RuGBC) на сьогодні будівлі всього світу використовують близько 40 % усієї споживаної первинної енергії, 67 % усієї електрики, 40 % усієї сировини і 14 %

усіх запасів питної води, а також роблять 35 % усіх викидів вуглекислого газу і майже 50 % усіх твердих побутових відходів [9]. У зв'язку з цим, на світовому рівні з'явилося поняття «зелене» будівництво або по-іншому екологічне, яке спрямоване на зниження рівня споживання енергетичних і матеріальних ресурсів, а так само на скорочення згубної дії будівельної діяльності на здоров'я людини і довкілля [10]. Для того, щоб більш детально дослідити поняття зеленого будівництва для початку проаналізуємо основні підходи його визначення, а саме: зелене будівництво – це практика будівництва та експлуатації будівель, метою якої є зниження рівня споживання енергетичних і матеріальних ресурсів при одночасному збереженні або підвищенні якості будівель і комфорту їх внутрішнього середовища

Наразі вченими досліджується та надається декілька термінів, які є тотожними, а саме: «зелене будівництво», «екологічне будівництво», «стійке будівництво», «екодевелопмент». Проте останніми роками більшого поширення отримав термін «зелене будівництво».

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ РЕІНЖИНІРИНГУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

В. В. ТІТЯЄВ, канд. екон. наук, доц., А. О. МОРЯ

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Перед сучасними підприємствами все актуальнішою постає проблема зростання ефективності управління.

Сьогодні використання сучасних та більш ефективних методів управління промисловими підприємствами є адекватною реакцією на зовнішні зміни. Передумовами впровадження реінжинірингу на таких підприємствах можна вважати: низький технічний рівень виробництва, низький рівень інноваційного розвитку, традиційне функціональне управління, низька якість продукції, незадовільний фінансовий стан суб'єктів господарювання, а також позитивний досвід використання організаційно-економічного інструментарію реінжинірингу в зарубіжних країнах.

Вся суть реінжинірингу побудована на системі суттєвих перетворень в організації підприємства. Його властивостями є:

- відмова від застарілих правил та підходів та початок ділового процесу;

- нехтування діючими системами, структурами та процедурами підприємства і суттєва зміна способів господарської діяльності;
- приведення до значних змін показників діяльності.

Часто реінжиніринг плутають із такими поняттями, як інжиніринг або вдосконалення бізнесу.

Реінжиніринг базується на використанні сучасних інформаційних технологій для досягнення нових ділових цілей компанії. Цифрова трансформація бізнес-процесів зачіпає велику кількість legacy-систем, від яких неможливо позбутися одномоментно. Спроби інтегрувати старі системи в нові процеси загрожують тривалими проектами з туманними термінами окупності інвестицій. Важливість впровадження реінжинірингових технологій викликана необхідністю адаптації до динамічного бізнес-середовища. Безперервні і досить істотні зміни в технологіях, ринках збуту і потребах клієнтів стали звичайним явищем. Компанії, прагнучи зберегти свою конкурентоспроможність, вимушені безперервно перебудовувати корпоративну стратегію і тактику. Зміна бізнес-процесів перетворюється на практику повсякденного життя компаній, а інерційність ієрархічних структур стає гальмом на шляху до їх виживання. Роль та значення реінжинірингових технологій постійно зростає.

До основних властивостей реінжинірингу науковці відносять:

- відмову від застарілих правил і підходів ведення бізнесу;
- радикальну перебудову способів господарської діяльності;
- впровадження сучасних інформаційних технологій в управлінні підприємством;
- приведення до значного покращення показників його діяльності.

В сучасних умовах динамічного бізнес-середовища важливим завданням менеджерів стає швидке та ефективне реагування на зміни задля утримання конкурентних позицій на ринку. Реінжиніринг є одним із високоефективних методів перепроєктування бізнесу, який досить широко використовується фірмами та підприємствами у розвинутих країнах. Проте для українських підприємств такий метод розвитку є новим та не досконало дослідженим. Тому актуальним стає дослідження перспектив, що може принести реінжиніринг бізнес-процесів та загроз невдалого його проведення.

Світова практика доводить, що українські компанії будуть все активніше залучені в процеси реінжинірингу. Виділення бізнес-процесів, їх аналіз та подальше покращення і вдосконалення – колосальний резерв для підвищення конкурентоспроможності компанії та ефективності діяльності.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУР ЗАПОЧАТКУВАННЯ ТА ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

В. М. ПРАСОЛ, канд. екон. наук, доц.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Формування конкурентоспроможної соціально спрямованої економіки з розвиненим приватним сектором є стратегічним курсом економічної політики України, важливою складовою якої є підприємництво.

Незважаючи на те, що великі підприємства мають значний вплив на розвиток економіки будь-якої розвиненої держави, а наявність великого капіталу впливає на рівень науково-технічного потенціалу і виробничих потужностей, не менш важливою складовою розвиненої ринкової системи є малий бізнес, що становить найбільш гнучку, динамічну і масову форму організації підприємств. Зважаючи на необхідність радикальних ринкових перетворень та реалізацію стратегії економічного зростання в Україні актуальним є питання становлення та розвитку малого та середнього підприємництва. Саме цей сектор економіки стимулює конкуренцію, сприяє послабленню монополізму, впливає на структуру економіки та на якісну характеристику валового внутрішнього продукту, розширює сферу свободи ринкового вибору, характеризується раціональними формами управління, забезпечує більш швидку реалізацію інновацій. Малі підприємства роблять значний внесок у розв'язання проблем трансформаційного, виробничо-економічного, фінансово-економічного і соціально-психологічного характеру у вигляді:

- формування середнього класу в суспільстві;
- задоволення індивідуалізованого попиту;
- допомоги великому бізнесу;
- наповнення бюджетів усіх рівнів;
- залучення приватного капіталу і зовнішніх інвестицій;
- суттєвого зменшення безробіття;
- створення джерел доходів для населення;
- запобігання небажаним соціальним наслідкам ринкових трансформацій економіки.

Малий та середній бізнес впливає на структуру ринку і розширення ринкових відносин, насамперед, у результаті зміни кількості суб'єктів ринку, підвищення кваліфікації, залучення більш широких кіл населення до системи

підприємництва, сприяє розвитку конкуренції в інноваційній сфері, робить значний внесок в удосконалення і диверсифікацію ринкової структури в економіці. Таким чином, розвиток малого та середнього бізнесу вкрай необхідний, тому потребує підтримки як на державному, так і на місцевому рівнях. У зв'язку з цим винятково важливою є Програма підтримки розвитку підприємництва у м. Харкові на 2018-2022 роки, яка сприятиме формуванню та реалізації комплексу ефективних заходів за рахунок максимального використання наявного ресурсного, виробничо-технологічного та кадрового потенціалу міста.

З метою покращення підприємницького середовища в місті, розробки і впровадження шляхів та механізмів удосконалення процедури видачі документів дозвільного характеру, отримання яких надає суб'єкту господарювання право на здійснення господарської діяльності або певних видів господарської діяльності, спрямовано роботу Центру надання адміністративних послуг м. Харкова та його територіальних підрозділів.

Важливою подією у місті Харкові стало відкриття 1 вересня 2017 року першого в Україні Регіонального центру послуг, де харків'яни і мешканці області зможуть отримувати в одному місці Цільте 400 послуг соціального та адміністративного характеру.

За місяць роботи Регіонального центру послуг було зафіксовано 2 047 звернень у сфері реєстрації бізнесу. Із загальної кількості: 82 % -це звернення фізичних осіб - підприємців, решта 18 % це звернення юридичних осіб. За характером напрямків слід виділити такі звернення:

У місті працює Координаційна рада з питань розвитку підприємництва, зовнішньоекономічної діяльності та залучення інвестицій при Харківському міському голові у складі 30 членів на чолі з міським головою. Рада виконує функції зворотного зв'язку між органами місцевого самоврядування і керівниками малих підприємств і бізнес-асоціацій міста. Також функціонує Рада з питань промислової політики при Харківському міському голові у складі 32 членів на чолі з міським головою.

Малому бізнесу притаманні сильні і слабкі сторони внутрішнього, також можливості і загрози зовнішнього середовища. Незважаючи на наявність слабких сторін, загроз зовнішнього середовища і виходячи з тенденції розвитку економіки міста, можна зробити висновок, що малий бізнес у м. Харкові є пріоритетним сектором і потребує всебічної підтримки та розвитку. Тому перспективи розвитку підприємництва безпосередньо залежать від нівелювання зовнішніх загроз, зменшення слабких сторін за рахунок використання та збільшення сильних та ефективного використання позитивних впливів за

допомогою системи заходів державної підтримки малого підприємництва на муніципальному рівні.

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ПОВОДЖЕННЯ З ОСАДАМИ СТІЧНИХ ВОД В УКРАЇНІ

О. І. СЛАВУТА, С. І. ДРАЧОВА

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Упродовж останніх десятиліть катастрофічно зростають об'єми утворення та накопичення різноманітних відходів, що призводить до відчуження нових територій та забруднення довкілля. Одним з таких стрімко зростаючих за кількістю відходів є осади стічних вод (ОСВ), що утворюються на очисних станціях каналізації населених пунктів. Тільки на території України кількість накопиченого осаду перевищує 5 млн т, до яких щороку додається ще 3 млн т нових осадів. Тому назріла нагальна потреба у модернізації наявних способів обробки осадів та пошуку і розробці нових технологій їх утилізації.

Останнім часом ведуться активні дискусії з приводу вмісту в міських стічних водах і осаді небезпечних органічних сполук. До основних забруднювачів води належать хімічні, нафтопереробні й целюлозно-паперові комбінати, великі тваринницькі комплекси, гірничо-рудна промисловість. Особливе місце посідають синтетичні миючі засоби, які надзвичайно стійкі та зберігаються у воді роками. Сучасні технології в Україні недостатні для повноцінного очищення стічної рідини, а в деяких випадках без будь-якого очищення стічну воду скидають у водойми.

Досить довгий період була і залишається висока частка забруднених стічних вод у загальному водовідведенні, яка у 2014 р. становила 14,5 % (для порівняння: у 1990 і 2000 рр. – 16 і 30 % відповідно). Основними причинами скидання забруднених стоків без очищення залишається нестача у більшості населених пунктів країни централізованого водовідведення, зниження ефективності роботи очисних споруд, що зумовлена їх зношеністю. Найбільше забруднених вод скинуто водокористувачами Дніпропетровської, Донецької та Запорізької областей [1, с. 58].

Тому наявна проблема в містах стосовно екологічного стану водних ресурсів в усіх регіонах України. Практично всі поверхневі і значна частина підземних водних ресурсів, особливо в районах, де розміщені потужні

промислові комплекси, відчують антропогенний вплив, що проявляється у забрудненні і виснаженні. Якщо кількісне виснаження водних ресурсів діють обсяги вилученої води, то на якісне – скиду забруднених зворотних вод. Проте обсяги скиду зворотних вод ще не повністю характеризують рівень забруднення водних об'єктів, важливим показником є обсяг скиду забруднюючих речовин. Ріки і водойми все ще залишаються забруднені відходами промислового виробництва, комунального господарства, складовими мінеральних добрив, пестицидів [2, с. 58].

Постає питання стосовно отриманого ОСВ, яке утворюється після очищення стічної рідини. Утилізація осадів стічних вод – актуальна проблема на всій території України, яка потребує термінового вирішення. Використання сухого ОСВ розповсюджено в усьому світі, і в кожній країні використовують різні методи: спалювання (Швейцарія, Нідерланди, Словенія), використання у сільському господарстві (Кіпр, Іспанія, Ірландія, Великобританія), компостування (Словачія, Естонія, Фінляндія), складування на полігонах (Мальта, Греція, Ісландія). Популярним напрямом є використання біогазу для виробництва палива або енергії. В останні роки розпочато реалізацію науково-дослідних ініціатив щодо вилучення фосфору з осаду стічних вод [3].

Для порівняння, в Україні використовується практично один спосіб утилізації – складування (> 95%) та менше 5% – в сільському господарстві. Це пов'язано з тим, що якість вітчизняних осадів не задовольняє вимогам нормативів по вмісту важких металів, що регламентують використання осадів як добрива. Крім того, в Україні існують певні організаційні труднощі у визначенні дози осадів як добрив в залежності від кислотності ґрунту, контролюванні якості ґрунту, а також відсутність вітчизняних нормативів по областях застосування осадів-добрив, які містяться в нормативних документах та директивах країн ЄС. Україна повинна брати досвід закордонних країн і намагатися отримувати вигоду від отриманих ОСВ.

Тому щоб покращити економічну ситуацію сучасних міст України необхідно вирішати проблему сухого осаду, хоча витрати на збір і утилізацію осаду можуть становити до 50% від загальних поточних витрат очисних споруд. Необхідно зробити оптимізацію обробки та утилізацію осаду, що дозволять значно підвищити економічну ефективність управління водними ресурсами в цілому.

Список використаних джерел

1. Національна доповідь про якість питної води та стан питного водопостачання в Україні 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/zhkh/teplo-vodopostachannya-ta-vodovidvedennya/natsionalna-dopovid/proekt-natsionalnoyi-dopovidi-pro-yakist-pitnoyi-vodi-ta-stan-pitnogo-vodopostachannya-v-ukrayini-u-2015-rotsi/>.
2. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2014 році. – Київ: Міністерство екології та природних ресурсів України. ФОП Грінь Д. С. – 2016.
3. Обработка осадка сточных вод : полезный опыт и практические советы [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.purebalticsea.eu/index.php/gpsm:good_practices.

СЕКЦІЯ 3

МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ, ЛОГІСТИКА

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ЛОЯЛЬНОСТІ ЯК ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

В. О. ЄСІНА, канд. екон. наук, доц., І. А. СКЛЯРОВА

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Соціальне і особисте життя кожного громадянина постійно пов'язана з певними ризиками. В результаті ризику люди зазнають збитків та несуть фінансові втрати, викликані несприятливими явищами або їх наслідками.

Далеко не всі можуть відшкодувати втрати за свій рахунок, для цього потрібні додаткові фінансові резерви.

Суспільство використовує різні заходи, які дозволяють з певною надійністю прогнозувати ймовірність настання ризику, що робить можливим знизити його негативні наслідки, але одним із ефективних способів управління ризиком є страхування.

Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних суб'єктів у разі настання певних подій, визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, сформованих страховими внесками [1].

Важливість страхування, як способу відшкодування збитків, розкривається в його функціях [1].

1) Ризикована функція страхування. В рамках дії цієї функції відбувається перерозподіл грошових ресурсів між усіма учасниками страхування відповідно до чинного страховим договором.

2) Інвестиційна функція. Ця функція полягає в тому, що тимчасово вільні страхові фонди вкладаються в економіку, акції, нерухомість з метою збереження і примноження коштів.

3) Попереджувальна функція – частина страхових накопичень витрачається на запобігання настанню страхових випадків (наприклад, проводяться заходи, спрямовані на зменшення шкоди від пожеж і повеней).

Діяльність страхових компаній є однією з тих сфер бізнесу, які безпосередньо залежать від рівня обслуговування клієнтів.

Підвищення цього рівню страхові компанії можуть домогтися за рахунок

розробки ефективної програми лояльності споживачів, адже часто ефективне обслуговування клієнтів і є вирішальним фактором при виборі страхової компанії:

Програма лояльності – це комплекс маркетингових заходів, що впроваджуються для ефективної роботи з існуючими клієнтами, а в подальшому для залучення нової клієнтської бази.

В страхуванні важливо спиратися на фактори, що складають основу лояльності клієнтів.

По-перше, єдине бачення свого покупця і його потреб. Відповідно зі знанням потреб повинен бути запропонований дійсно вигідні умови.

По-друге – це увагу. Навіть постійні клієнти страхових компаній мають властивість забувати про необхідність продовження договору. Своєчасне нагадування про це є не тільки правило хорошего тону в бізнесі, а й додатковий «плюс» на користь компанії в очах будь-якого клієнта.

По-третє, відповідність очікуванню в плані сервісу. Оперативність вирішення страхової ситуації, мабуть, найбільше хвилює людини, яка зіткнулася із страховим випадком.

Дотримання основних факторів лояльності клієнтів сприяє підвищенню ефективної діяльності страхових компаній, що в результаті призводить до зростання прибутковості компаній.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про страхування» № 85/96-ВР від 07.03.1996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
2. Методики підвищення лояльності споживачів страхових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mayer-team.ru/netcat_files/86/38/1_27.pdf
3. Поняття і цілі підвищення лояльності в страхуванні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://poznayka.org/s87327t1.html>

МАРКЕТИНГ І ЛОГІСТИКА В УПРАВЛІННІ БУДІВЕЛЬНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОЇ ЕКОНОМІКИ

Є. Ю. ГНАТЧЕНКО, канд. екон. наук, доц., І. О. КОМЛИКОВА,
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Сьогодні концептуальним є розуміння того, що для суспільного та економічного життя людства характерні динамічність, турбулентність,

зростання його складності та невизначеності. Турбулентність - це спонтанне виникнення процесів, що формують нові просторово-часові структури у відкритих нестаціонарних системах, якими є економічні. Турбулентність передуює змінам економічної погоди (кон'юнктури), до викликів якої бізнес має бути готовим. Турбулентність необхідно використовувати для переходу в якісно інший стан. П. Друкер слушно зауважив, що будь-яка сучасна організація повинна бути так побудована, щоб зміни для неї були нормою і щоб вона сама провокувала ці зміни, а не займалася пошуком нових форм та рішень після того як зміни вже пройшли [1, с. 23]. Правильне сприйняття організацією турбулентності допоможе їй не тільки вижити у конкурентній боротьбі, а й стати лідером.

Нові організаційні форми та бізнес-моделі стають найбільш дієвим методом адаптації до змін, зброєю у глобальній конкурентній боротьбі, і саме з ними пов'язуються грандіозні корпоративні досягнення останніх десятиліть.

В умовах сучасного розвитку вітчизняної економіки важливе місце в управлінні будівельним підприємством займає маркетингова діяльність. Формування та використання сучасних механізмів маркетингу на засадах інтеграції з менеджментом мають велике теоретичне та практичне значення для вирішення низки проблем ефективного господарювання, дають змогу сучасним підприємствам вчасно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі й зосередитися на розв'язанні стратегічних завдань щодо завоювання та утримання конкурентних позицій на ринку. Управління маркетинговою діяльністю залежить від специфіки виробничо-господарської діяльності та накладає певні особливості на ринкову поведінку суб'єкта господарювання будівництва.

Особливої актуальності за такого становища набуває вміння раціонально (з мінімальними витратами, що забезпечують бажаний результат) організовувати виробничо-господарську діяльність. Логістика як засіб раціональної організації матеріальних потоків на будівельному підприємстві дозволяє управляти прибутком через зменшення витратної частини, а не збільшення доходу. Відомо, що зменшення логістичних (складських, транспортно-заготівельних та ін.) витрат на 1% дає в середньому такий самий ефект, як збільшення обсягів реалізації на 10%. Ще одним суттєвим фактором на користь логістики є будівництво в умовах обмеженого землевідведення, що не дозволяє створювати великі за площею зони складування на будівельному майданчику і змушує організовувати постачання матеріалів та конструкцій за принципом «точно-вчасно».

Питання взаємодії маркетингу та логістики підприємства в тій чи іншій мірі були розглянуті у роботах таких вітчизняних та зарубіжних вчених як : Ф. Котлер, Б. А. Анікін, В. П. Анісімов, Г. Л. Багієв, В. К. Козлов, А. М. Гаджинський, В. І. Сергієв, Л. Б. Міротин.

Взаємодія логістики і маркетингу полягає у тому, що маркетингові дослідження показують, що треба робити, а логістичний менеджмент показує якими методами, способами і механізмами можна реалізувати маркетингові завдання, щоб досягнути оптимального кінцевого результату господарської діяльності. Вчені і практики останнім часом почали вести мову про маркетингову логістику, принципи її формування, вироблення і реалізацію спільної стратегії для досягнення поставленої мети з допомогою економічного механізму.

У логістиці та маркетингу застосовується система управління та планування розподілу продукції, яка дає змогу не тільки враховувати кон'юнктуру, а й активно впливати на неї. Ця система забезпечує стійкі зв'язки між постачанням, виробництвом, збутом, використовуючи елементи матеріального планування ресурсів. На першому рівні управління виробництвом здійснюється агреговане планування з використанням прогнозів та фактичних даних про замовлення. На другому рівні формують графік виробництва, складають специфікований план із зазначенням конкретних дій, кількості комплектуючих та готової продукції. На третьому рівні за допомогою системи матеріального планування ресурсів розраховують потребу в матеріальних ресурсах та виробничих потужностях під графік виробництва [2].

Необхідною умовою використання оптимального підходу до управління матеріальними потоками є гнучкість, альтернативність виробничо-господарських ситуацій, в умовах яких доводиться приймати планово-управлінські рішення. Використання логістики в будівництві дозволяє скоротити різні види запасів, контролювати обсяг незавершеного виробництва, знизити ризики в будівництві, інтенсифікувати процеси руху продукції і прискорити оборотність капіталу, забезпечити синхронізацію поставок матеріально-технічних ресурсів, спряженість виробничо-технологічної комплектації з процесом будівельно-монтажних робіт і тим самим забезпечити високу ефективність усього інвестиційно-будівельного циклу [4].

Основними факторами логістичної сприйнятливості будівельного виробництва є:

- постійно зростаюча потреба в раціоналізації виробництва, спрямована одночасно на скорочення тривалості будівництва і підвищення якості будівельної продукції;

- переорієнтація будівельних фірм з узкофункціонального будівництва на вирішення проблем замовників;
- уніфікація технологій будівництва аж до впровадження інформаційних технологій;
- висока матеріаломісткість будівельного виробництва і, отже, необхідність пошуку додаткових шляхів зниження частки матеріальних витрат в собівартості будівельної продукції;
- зростання ступеня індивідуалізації виробничого процесу як в житловому, так і в інших видах будівництва, що неминує веде до розширення номенклатури споживаних матеріальних ресурсів, різноманіттю побудови схем оплати готової продукції та будівельно-підрядних робіт тощо;
- територіальна роз'єднаність будівельних об'єктів фірми, яка збільшує транспортно-заготівельні витрати при матеріально-технічному забезпеченні, що також викликає необхідність їх мінімізації;
- бартеризація товарообмінних операцій і застосування негрошових форм розрахунків за виконані будівельно-монтажні роботи (особливо це стосується житлового будівництва), що викликає необхідність звернення до спеціалізованим посередницьким організаціям або створення власних збутових служб.

Все це може бути успішно вирішено лише в союзі з маркетингом, так як отримана від нього інформація є основою для прийняття рішень.

АНАЛІЗ ЗОВНІШНІХ ТА ВНУТРІШНІХ ФАКТОРІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

О. П. КОЮДА, канд. екон. наук, доц., Д. О. ЩУКІНА

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

У сучасному світі конкуренція - це важливий елемент механізму саморегулювання ринкової економіки і водночас конкретна форма її функціонування.

Конкуренція виконує ряд важливих функцій, серед яких: визначення ринкової вартості товару в процесі конкурентної боротьби; стимулювання впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво як інструмент економічної виживаності підприємств й одержання інших переваг перед конкурентами; відбір у процесі конкуренції найбільш ефективних форм

власності й господарювання, виключення її неефективних ланок через механізм банкрутства [1,2].

Дослідження конкурентоспроможності підприємства мають важливе значення при розробці практичних рекомендацій, щодо зміцнення позиції підприємства на певному сегменті ринку, а також при виборі ним партнера для організації спільного випуску продукції, при залученні коштів інвесторів для розвитку виробництва тощо.

Аналіз конкурентоспроможності підприємства на ринку потребує вивчення факторів, що впливають на відношення покупців до підприємства та її продукції і як результат — зміна частки продукції підприємства на ринку. Усі фактори конкурентоспроможності можна умовно розділити на зовнішні й внутрішні (див рис.1).

Рисунок 1 – Фактори конкурентоспроможності підприємства

Під зовнішніми факторами розуміють сукупність суб'єктів господарювання, економічних, суспільних і природних умов, національних і міждержавних інституціональних структур та інших зовнішніх умов і чинників, що діють у глобальному оточенні та здійснюють вплив або можуть вплинути на функціонування підприємства.

Оцінка впливу факторів зовнішнього середовища на конкурентоспроможність підприємства проводиться у загальновизнаному порядку. Після встановлення місії й цілей підприємства виконується діагностичний етап: оцінка змін, що впливають на різні аспекти потенціалу підприємства; визначення факторів, що представляють погрозу для конкурентоспроможності потенціалу підприємства; аналіз діяльності конкурентів; визначення факторів, що представляють більше можливостей для досягнення стратегічних цілей підприємства [1-3].

Аналіз факторів впливу зовнішнього середовища на конкурентоспроможність підприємства дає час для прогнозування можливостей, розробки плану дій на випадок непередбачених обставин, розробки заходів, які дозволять перетворити загрози на будь-які вигідні можливості. Для аналізу факторів макросередовища частіше використовують PEST-аналіз (політичні, економічні, соціальні, технологічні фактори), SWOT-аналіз, який допомагає визначити погрози й можливості з якими зіштовхується підприємство, і встановити несприятливі фактори, які можуть знизити рівень ефективності потенціалу підприємства.

Отже, під час оцінювання, прогнозування та управління конкурентоспроможністю підприємства необхідно враховувати усю сукупність внутрішніх та зовнішніх чинників, що вплинули чи потенційно можуть вплинути на її формування.

Результати дослідження довели, що аналіз впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на конкурентоспроможність підприємства дає можливість: знизити рівень невизначеності й ризику в процесі виробничо-збутової діяльності підприємства; підвищити якість стратегічного планування й прогнозування виробничо-збутової діяльності підприємства; підвищити рівень конкурентоспроможності підприємства та його продукції; зберегти конкурентні позиції та збільшити частку ринку, що належить підприємству.

Отже, дослідження конкурентоспроможності підприємства є невід'ємною частиною рентабельного та стабільного ведення підприємницької діяльності. Є досить багато факторів, які можуть впливати на конкурентоспроможність та якісне функціонування підприємства. Усі ці фактори треба враховувати при аналізі конкурентоспроможності підприємства.

Список використаних джерел

1. Блонська Д. І. Підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства як основний фактор його діяльності [Електронний ресурс] / Блонська Д. І., Яцусь П. Ю. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua>.

2. Васенгин А. В. Повышение конкурентоспособности строительного предприятия на рынке подрядных работ в современных условиях: дис. ...канд. экон. наук. 08.00.05 / А. В. Васенгин. – Тюмень, 2002. – 141 с.

3. Васютіна І. О. Теоретичні аспекти конкурентоспроможності підприємств / І. О. Васютіна // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2011. – № 5. – С. 114–118.

ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ ПАРКІНГІВ В м. ХАРКОВІ

О. М. БУРАК, канд. экон. наук, доц., І. І. ТРОЩИНСЬКИЙ
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

В Україні до 2020 р. визначено пріоритет розвитку автомобільного транспорту як швидкого, мобільного, соціально значущого виду транспорту. Паралельно з цим вагомою стає потреба в організації споруд для його зберігання. Через зростання автомобілізації і недостатню кількість обладнаних машино-місць виникають транспортні затори та екологічний дисбаланс у містах, що обумовлює актуальність і важливість розгляду даної теми.

Метою даної роботи є розкриття питань необхідності створення паркінгів для м. Харкова.

Типологія і об'ємно-просторова структура багатоповерхових автостоянок розглядалась дослідниками з США, Великобританії – Ш. МакДональд та С. Хенлі.

Проблема гуманізації архітектурного середовища багатоповерхових автостоянок розкрита у роботі Є. А. Голубевої.

Розробці конструктивних рішень багатоповерхових автостоянок присвячені роботи І. В. Барабаша, Г. В. Давидюка, О. В. Сібіковського, О. Л. Підгорного та ін.

Місто Харків потребує пошуку раціональних архітектурно-планувальних прийомів формування доступних, багатофункціональних, екологічних та енергоефективних багатоповерхових автостоянок.

Автостоянка – спеціально обладнана відкрита площадка для постійного або тимчасового зберігання легкових автомобілів та інших мототранспортних засобів [1].

В закордонній практиці використовують термін «паркінг» – автостоянки, наземні (в основному відкритого типу) і підземні гаражі для тимчасового зберігання легкових автомобілів.

При проектуванні та будівництві паркінгів у найкрупніших містах Європи основними тенденціями стали:

- максимальне використання території забудови;
- пошук альтернативних місць розміщення паркінгу у структурі щільнозабудованих міст;
- спроби максимально наблизити багатоповерхові стоянки до житла, використовуючи екологічно можливі засоби реалізації даної задачі, для зменшення негативного впливу автомобілів на оточуюче середовище.

Для закордонних міст найпоширеніші підземні паркінги, що розташовані під дворовою територією будинку, а також вбудовані в об'єм будинку (CarLoft). Останні можуть розташовуватися як на нижніх, так і на верхніх поверхах. Трапляються також комбіновані варіанти.

Організація машино-місць постійного, тимчасового зберігання автомобілів на прибудинкових територіях в м. Харкові має бути комплексною.

Несанкціоноване паркування транспорту на центральних вулицях м. Харкова є головною причиною заторів. Найбільш проблемними місцями в цьому відношенні сьогодні є вул. Сумська, пров. Плетнівський, частина пр. Московського і район Південного вокзалу та ін. [3].

На сьогодні показник забезпечення місцями зберігання легкового індивідуального автотранспорту в цілому по м. Харкову досить низький і складає 62%. У Холодногірському та Новобаварському районах, які входять до центрального ядра міста, цей показник надто низький (становить відповідно 32,9% та 45,4%), що пояснюється дефіцитом вільних територій і обмеженою можливістю для розташування гаражів [2].

Було проведено польові дослідження на центральних вулицях м. Харкова, в результаті встановлена їх завантаженість у денний час:

- вулиця Пушкінська – 172 машини на ділянці 900 метрів.
- вулиця Короленка – 69 машини на ділянці 260 метрів.
- вулиця Маршала Бажанова – 65 машин на ділянці 650 метрів.
- провулок Некрасова – 103 машини на ділянці 300 метрів.
- провулок Театральний – 33 машини на ділянці 230 метрів.
- вулиця Донець-Захаржевського – 46 машин на ділянці 180 метрів.
- провулок Мечникова – 18 машин на ділянці 150 метрів.

Середня завантаженість на 1 км склала 190 машин.

Отже, для розв'язання проблеми довільного паркування автомобілів, потрібно забезпечити мешканців міста місцями зберігання автомобілів у

центральному та інших районах міста.

Нами пропонується створити паркінг в центральній частині міста потужностями ПрАТ «Трест Житлобуд - 1». Витрати на зведення паркінгу складатимуть 44074120 грн. Проект окупиться через 6 років. Прогнозований чистий прибуток від паркувальних послуг складе 7449085 грн за рік. Беззбитковий обсяг надання послуг для автостоянки складе 1897 автомобілів на місяць.

Паркінг зможе частково розвантажити центральну частину м. Харкова від машин, поставлених на узбіччях доріг, що збільшить пропускну кількість машин на дорогах та збільшить швидкість пересування містом.

Отже, досліджені процеси функціонування інфраструктури виявили, що м. Харків потребує побудови паркінгів, в першу чергу, в центральній частині міста. Розв'язання проблем паркування сприятиме більш комфортному проживанню у місті. Крім того, проекти паркінгів в перспективі зможуть приносити дохід в місцевий бюджет.

Список використаних джерел

1. ДБН В.2.3-15:2007: ДБН В.2.3-15:2007 «Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів». – К.: Мінбуд України, 2007. – 36 с.
2. Державний комітет статистики України : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Несанкціоноване паркування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.city.kharkov.ua/uk/news/u-kharkovi-borotimutsya-z-nesanktsionovanim-parkuvannyam-37117.html>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ

О. В. ДИМЧЕНКО, д-р екон. наук, проф., К. Ю. ДЕМЧЕНКО
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Питання особливостей розвитку підприємств з іноземним капіталом в Україні є актуальним, тому що на сучасному етапі розвитку наша країна внаслідок трансформаційних процесів у минулому переживає період нестабільності та встановлення економічної, правової та соціальних структур. Будь які зміни подібного характеру не проходять без значних затрат ресурсів, а зміни в масштабі цілої країни потребують залучення капіталів колосального

масштабу. На жаль, наша економіка не може забезпечити достатній рівень інвестування.

Внутрішні інвестиції гальмуються нерозвиненістю вітчизняного фондового ринку, а також станом банківської системи України. В результаті цього, питання залучення інвестиційних ресурсів з-за кордону є досить актуальною вже протягом довготривалого періоду часу. Досягти ефективності можна за допомогою проведення процесу інвестування у вже сформовані організаційно-економічні структури. Такий варіант розв'язку проблеми може запропонувати міжнародне спільне підприємництво. А саме одна з його складових – спільні підприємства.

Питання розвитку спільних підприємств досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені: А. І. Бутенко, З. С. Варналій, А. В. Дмитренко, О. С. Іванілов, Н. Л. Коваль, Т. В. Майорова, К. М. Романів, В. К. Савчук та інші.

Спільне підприємство – організаційно-правова форма створення фірми в країні-одержувачеві капіталу. Даний вид підприємств створюється і управляється спільно з іноземними і місцевими інвесторами, як правило, приватними фірмами, але іноді державними підприємствами чи навіть урядовими органами. Спільні підприємства можуть утворюватися у третій країні декількома іноземними компаніями. Метою цієї стратегії є проникнення компаній на нові ринки з меншими витратами і ризиком, ніж у разі застосування інших інвестиційних методів.

Головними мотивами використання спільних підприємств як стратегії входження до світового ринку є зниження капітальних витрат та зниження ризику при створенні нових потужностей; придбання джерел сировини або нової виробничої бази; розширення діючих виробничих потужностей; реалізація переваг нижчої вартості чинників виробництва; можливість уникнення циклічності або сезонності при нестабільності виробництва; пристосування до процесу скорочення життєвого циклу продукції; підвищення ефективності існуючого маркетингу; придбання нових каналів торгівлі; можливість проникнення на конкретний географічний ринок; вивчення потреб; набуття управлінського досвіду на нових ринках; пристосування до країни, що приймає

Безперечно, будь-яке явище має свої плюси та мінуси. Розглянемо переваги та недоліки прямих інвестицій у формі спільного підприємства для приймаючої країни в таблиці:

Таблиця 1 – Переваги та недоліки прямих інвестицій для приймаючої країни

Переваги	Недоліки
Імпорт прямих підприємницьких капіталів веде до збільшення виробничих потужностей та ресурсів	Імпортовані через спільні підприємства ресурси потребують окупності та отримання прибутку, який потім репатріюється
Поширення передової технології і управлінського досвіду, як наслідок, підвищення кваліфікації трудових ресурсів	Спільні підприємства залучають ресурси у своїх цілях, які можуть не збігатися з національними
Мобілізація і більш продуктивне використання національних ресурсів; сприяння розвитку національної науково-дослідної бази	Спільні підприємства, як канали передачі технологій, часто стають відносно закритими анклавами у національній економіці, слабо пов'язаними з іншою її частиною, на яку, проте, падають витрати із забезпечення функціонування анклаву
Спільні підприємства як спосіб відновити або підтримати діяльність в умовах кризи	Суттєві експортні надходження найбільш реальні у сировинних галузях в той час, коли в обробній промисловості іноземні інвестиції мають переважно імпортозаміщуючий характер
Стимулювання конкуренції і пов'язані з цим позитивні явища (підриг позицій місцевих монополій, зниження цін та підвищення якості продукції, що заміщає як імпорт, так і застарілі вироби місцевого виробництва)	Являючи собою форму проникнення на зарубіжний ринок, спільні підприємства можуть вступати в угоду з діючою на місцевому ринку олігополією (або ще гірше – монополією)
Підвищуються попит та ціни на національні (місцеві) фактори виробництва	Нерегульований розвиток спільних підприємств може підсилити соціальне розшарування, розшарування значної частини приймаючих країн та маси споживачів
Збільшуються експортні надходження у вигляді податків на діяльність міжнародних спільних підприємств	Спільні підприємства можуть також справляти стримуючий вплив на національне підприємництво, поглинаючи фінансові накопичення у місцевій та іноземній валюті

Аналізуючи дану таблицю, можна сказати, що головним чином, спільне підприємство виступає дуже позитивним явищем, яке характеризує вливання інвестицій, що завжди сприяє росту економіки, особливо в умовах кризи. Необхідно також зазначити, що інвестиції можуть бути як іноземні (інвестиції в країну), так і зарубіжні (інвестиції із країни). І обидва види – явище позитивне та приносить економічний ефект.

Інвестиційна діяльність в усіх її формах та видах пов'язана з ризиком, при цьому під інвестиційним ризиком розуміється імовірність виникнення

непередбачених фінансових втрат (зниження прибутків, доходів, втрата капіталу та ін.) унаслідок прийнятого суб'єктом господарювання рішення про здійснення інвестицій у певному середовищі.

Враховуючи той факт, що у рейтингах відомих світових інвестиційних агентств Україну віднесено до країн з підвищеним рівнем інвестиційного ризику, можливо спрогнозувати особливості інвестиційної стратегії іноземних інвесторів в Україні найближчим часом (в разі відсутності істотних якісних змін в економічному механізмі іноземного інвестування в Україні):

1) Немає підстав очікувати надходження значних зовнішніх інвестиційних ресурсів з приватних джерел. Скоріше за все, основними інвесторами будуть міжнародні фінансові організації та уряди західних держав за неекономічними міркуваннями під гарантії уряду України.

2) Особливістю інвестиційної стратегії іноземних інвесторів буде пріоритет короткотермінової максимізації прибутків. Це означає концентрацію активності, насамперед, в сфері послуг, торгово-посередницької діяльності, а також в харчовій, легкій промисловості та інших, схожих за виробничо-економічними характеристиками галузях.

3) Іноземні інвестори не зацікавлені фінансувати в Україну високотехнологічні виробництва.

4) Участь в інвестиційному процесі відомих фірм, скоріше за все, зводиться до створення стратегічних засад на перспективному ринку і поки що не буде масштабною. Ділової активності слід чекати від малих та середніх компаній.

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ БУДІВЕЛЬНИХ ПРОЄКТІВ

С. Ю. ЮР'ЄВА, канд. екон. наук, доц., К. В. КОШЕЛЕВИЧ

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Реалізація інвестиційних будівельних проєктів (ІБП) - це бізнес з високим рівнем ризику. Дані причини подібні до тих, через які реалізація ІБП закінчується провалом: неякісне планування, несприятливі обставини, неточний або недостатній обмін даними, недоліки контролю над зовнішнім і внутрішнім середовищем проєкту, незадовільна система управління. Будівельні організації в більшості своїй успішно з ними справляються, але постійне

збільшення факторів ризику вимагає безперервного вдосконалення методик управління ними. Інвестори, замовники, органи державної влади, громадські організації, органи соціального та екологічного контролю, ЗМІ – усі вони розширюють область ризиків.

Все це свідчить про те, що управління ризиками слід розглядати як серію цілеспрямованих дій, які утворюють єдиний механізм управління ризиками, інтегрований в процес управління інвестиційним будівельним проектом. Тому, в даний час управління ризиками є основою будь-якої комерційної діяльності, а в діяльності з реалізації ІБП – особливо.

Теоретичні та методологічні основи управління ризиками проекту розглядалися в роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Так, роботи Каплана С. та Гарріка Б. стали імпульсом розвитку сучасних методик управління ризиками. Основна увага з їх боку приділялася в основному лише кількісному визначенню ризику. Найбільшу популярність придбало керівництво американського Інституту Управління Проектом "A guide to the project management body of knowledge" [1]. Дослідження вітчизняних вчених: Пересади А., Бланка І., Гуцайлюка З., Савчука А. тощо були направлені саме на проблеми управління інвестиційними проектами на підприємствах.

На даній стадії розвитку теорії управління ризиками відсутні єдиний підхід і типові методики ідентифікації та оцінки ризиків; понятійний апарат; недостатньо досліджені способи зниження ступеня впливу ризиків до прийнятного рівня (у вітчизняній літературі в основному обговорюється страхування). Це призводить до ослаблення значущості механізму управління ризиками в процесі реалізації ІБП, а також до відмови від практичного використання даної технології, що в кінцевому підсумку актуалізує тему даного дослідження.

Основною метою тез є представити процес управління ризиками в процесі реалізації інвестиційних будівельних проектів.

Під управлінням ризиками в процесі реалізації ІБП розуміється повторювана на протязі життєвого циклу, послідовність дій, яка сприяє збереженню стійкості ІБП від наслідків негативних ситуацій.

Алгоритм управління ризиками в процесі реалізації ІБП представляє собою наступну послідовність дій (кроків):

1. Планування управління ризиками: розробка плану управління ризиками; виявлення потреби в навчанні персоналу; визначення шкал ймовірності виникнення, величини втрат і ступеня впливу ризиків відповідно до умов реалізації ІБП.

2. Виявлення можливих негативних ситуацій і докладний опис їх

характеристик: коли очікується прояв ризику, характер втрат.

3. Оцінка ймовірності виникнення ризиків і величини втрат в разі їх прояву.

4. За матрицею "Ймовірність-Втрати" розраховується індекс кожного ідентифікованого ризику, кількісно і якісно оцінюється ступінь впливу ризиків на хід реалізації ІБП і якісно оцінюється рівень кожного ідентифікованого ризику.

5. Отримані дані зводяться в спеціальну форму "Ризик-регістр". Після чого вся інформація зберігається в базі даних ризиків, за допомогою якої формується "Рейтинг ризиків", що дозволяє визначити черговість обробки ризиків.

6. Проводиться вибір способу обробки ризиків, за допомогою аналізу всіх можливих варіантів, причому робиться докладний опис майбутніх заходів щодо зниження ступеню впливу ризиків на хід реалізації ІБП до прийнятного рівня.

7. Знижується ступінь впливу ризиків до прийнятного рівня. Всі дії проводяться під постійним контролем.

8. Вся інформація, отримана в процесі управління ризиками, використовується при в наступних циклах управління.

Даний алгоритм дозволяє активними діями по обробці ризиків домогтися їх зниження до прийнятного рівня, тим самим збільшити ймовірність успішного завершення будівництва та отримати перевищення результатів управління ризиками над витратами в процесі управління.

Список використаних джерел

1. A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOOK GUIDE) – Fourth Edition. (2008). (4). USA: Project Management Institute, Inc.

ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ТЕОРІЇ НЕЧІТКОЇ ЛОГІКИ ДЛЯ ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОСТІ СТРАТЕГІЙ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Н. В. ДРІЛЬ, асистент

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Невизначеність і нестабільність сучасного бізнес-середовища України та світу, підсилення конкурентної боротьби за споживачів і інвесторів чинить все більший вплив на прийняття зважених стратегічних рішень, а класичні моделі стратегічного управління та звична чітка логіка не в повному обсязі сприяють цьому. В умовах мінливості та недостатності інформації для оцінки

інноваційності стратегій будівельних підприємств набуває актуальності використання положень теорії нечіткої логіки, які дозволяють описувати якісні, неточні поняття й знання.

Для отримання стійких конкурентних переваг в сучасних реаліях кожному будівельному підприємству необхідно зробити свою стратегію розвитку інноваційною[3]. Оцінювання величини показника інноваційності впроваджуваної на підприємстві стратегії з точки зору впливу інноваційних чинників на діяльність підприємства в стратегічному періоді дає можливість визначити силу зв'язку між інноваційною складовою розвитку підприємства та стратегією. Така оцінка може відбуватися на основі положень теорії нечіткої логіки, яка дозволить проводити вербалізовану оцінку рівня інноваційності стратегії на основі суджень експертів про рівень факторів, від яких залежить ця величина.

Основні положення теорії нечіткої логіки засновані на математичній теорії нечітких множин, запропоновані американським математиком Лотфі Заде, які були опубліковані у 1965 році у роботі під назвою «Fuzzy Sets».

Нечітка логіка – розділ математики, який є узагальненням класичної логіки та теорії множин, що базується на понятті нечіткої множини як об'єкта з функцією приналежності елемента до множини, яка приймає будь які значення в інтервалі $[0;1]$, а не тільки 0 та 1. На основі цього поняття здійснюються різні логічні операції над нечіткими множинами та формулюється поняття лінгвістичної змінної, значеннями якої виступають нечіткі множини, та формується нечіткий висновок. Метод нечіткої логіки дозволяє враховувати в моделі оцінювання інноваційності стратегії діяльності підприємства якісні показники, що не мають точної кількісної оцінки. Використання зазначеного методу дозволяє суттєво підвищити рівень адекватності використання методики на базі поєднання в оцінюванні кількісних і якісних показників [1].

Лінгвістична змінна – це змінна, що завдана на деякій кількісній шкалі та приймає значення, що є словами або словосполученнями природної мови, які виражені через нечіткі змінні. Вони необхідні для якісного, вербального опису деякої кількісної величини.

Перевагами застосування положень нечіткої логіки є: використання числових і лінгвістичних змінних; можливість врахування функціонування підприємства в умовах невизначеності та адаптації до динамічних змін економіки; оперування якісними і кількісними даними; можливість нечіткої формалізації критеріїв оцінки і порівняння; використання експертних даних; здатність отримати оцінку у випадку математично не зв'язаних вихідних даних та врахування специфіки досліджуваного процесу.

Для оцінки інноваційності стратегій за допомогою системи нечіткого висновку у якості входних змінних обрані наступні фактори: зрілість процесів і структури підприємства; рівень адекватності організаційної структури потребам стратегічного управління; рівень розвитку інноваційного потенціалу в складі стратегічного потенціалу; рівень відповідності стратегії інноваційним пріоритетам підприємства; готовність персоналу до змін; стан диверсифікованості портфелю бізнесів; темпи зростання зовнішніх ринків; рівень інформатизації бізнесу; рівень самонавчання організації; рівень нестабільності зовнішнього середовища; рівень формалізації соціальних відносин (система соціальних стандартів, корпоративна культура); ступінь залучення позикових коштів; ступінь впливу стейкхолдерів на розробку стратегічних цілей. Розрахунок величини інноваційності стратегії підприємства можна виконати за допомогою модуля нечіткої логіки MATLAB у редакторі функцій приналежності, побудувавши функції приналежності для всіх входних змінних та нечіткі правила для нечіткого висновку.

Таким чином, положення нечіткої логіки дозволять здійснити оцінку інноваційності стратегій будівельних підприємств в умовах недостатньої інформації і кількісних входних даних.

Список літературних джерел

1. Ячменьова В. М., Вольська Г. К. Методика оцінювання інноваційності діяльності промислового підприємства // Бізнес-інформ, ; 4, 2014, с. 296–302.
2. Дунська А. Р., Поліщук А. С. Нечітка логіка в стратегічному управлінні зовнішньоекономічною діяльністю вітчизняних підприємств / А. Р. Дунська, А. С. Поліщук // Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". – 2014. – № 11. – С. 563-571. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2014_11_86
3. Бурак О. М., Дріль Н. В. Інноваційність стратегій будівельних підприємств // Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції «Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі» 24–26 травня 2017 року, с. 84–85.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ В ШВАЦЬКІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Є. Ю. ГНАТЧЕНКО, канд. екон. наук, доц., Т. Ю. МІЛАНКО

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Швацьке виробництво є одним з провідних галузей у сфері легкої промисловості України. Інвестиційне фінансування даного сегменту ринку походить від самих власників промислових підприємств. Це природньо бо швацька промисловість чутлива до внутрішніх і зовнішніх факторів. Але об'єкти даного виду діяльності, як правило, пов'язані із задоволенням першочергових і найбільш нагальних потреб населення, з урахуванням нинішнього його стану та платежі спроможності.

Основними напрямками у даній сфері є виробництво верхнього одягу:

- Чоловічого
- Жіночого
- Дитячого

Кожне із зазначених напрямків виробництва має свою специфіку. Вони суттєво різняться як за масштабами і термінами реалізації, так із урахуванням попиту і сезонності, потрібним матеріальних і фінансових ресурсів та ін.

На даний момент деякі фахівці вважають ризиковими для інвестицій у дану сферу виробництва, при режимі турбулентної економіки в країні. Вони вважають що, є великий ризик вкладу інвестицій при таких ризикових факторах як:

- закордонний ринок СНГ для української швацької промисловості практично стає недоступним;
- нестабільний курс національної валюти (постійне падіння);
- втрата частково внутрішнього ринку збуту (АР Крим, Донецька та Луганська обл.);
- падіння платоспроможності населення;
- велика конкуренція.

Можливо така думка дійсно має під собою деякі підстави. Але при нинішньому стані внутрішньої економіки в країні і в даній сфері промисловості вони припускають і деякі можливості, які йдуть тільки на користь швацької промисловості.

При нинішньому стані ринку на території України стосовно швацького виробництва розгорнута інтерпретація принципів маркетингу полягає в

наступному:

- необхідно постійно робити моніторинг попиту та динаміку росту та падіння у сфері верхнього дитячого одягу;
- реально оцінювати платоспроможний стан населення та формувати вигідні пропозиції як для оптового клієнта так і для кінцевого користувача;
- розширення асортименту груп товарів, для збільшення припливу оптових клієнтів, але не забувати також приділяти велику увагу якості самого продукту;
- розширювати ринки збуту, як офф лайн, так и завоювання нових позиції у сфері онлайн торгівлі;
- кожного року оновлювати асортимент продукції, який буде охоплювати різні вікові категорії для завоювання позицій у різних групах товарів ринку верхнього дитячого одягу;
- прагнути до завоювання ринку не тільки шляхом розширення виробництва, але і приділяти велику увагу якості продукти, правильної цінової політики, також його особливості серед конкурентів;
- не ігнорувати вимогу розподілу руху товарів, проводити зважену політику серед комерційного посередництва.

Основним формуванням маркетингової стратегії у сфері промисловості є стратегія збуту. Правильна і чітка цінова політика, налагодженні канали збуту, немало важна якість товару – є запорукою успішного швацького підприємства. Оскільки на даний момент все більш цільових клієнтів роблять покупки у сфері онлайн, то ми формуємо якісне обслуговування клієнта та цікаву цінову політику, здійснюємо правильне бачення товарних позицій у сфері онлайн. Також при збільшенні попиту на товари, ми повинні нарощувати об'єм виготовленої продукції, тому треба формувати правильний розподіл промислового процесу серед працівників і розширювати поступово їх штат.

Специфіка маркетингу у швацькому виробництві пов'язана з особливостями самого виробничого процесу галузі.

- По-перше з урахуванням попиту та платоспроможності населення, все більше людей віддають перевагу одягу національного виробника, який зміг об'єднати ціну та якість продукту.

- По-друге з великої конкуренцією у даній сфері все більш виробників приділяють увагу якості та модельності продукту.

Тому можна сказати що рівень якості національного виробника з кожним роком стає тільки кращім.

- По-третє з різким розвитком онлайн при правильному формуванні каналів збуту та ціновій політиці можуть збільшити охопат населення.

- З появою оптових посередників, і дропшиперів (онлайн продавці, які співпрацюють з виробниками або з оптовими посередниками) йде тільки на користь виробникам.

Таким чином, завдання власників підприємств сходяться лише в одному – в успішній реалізації свого проекту. Що стосується фінансової сторони питання, то тут має місце об'єктивна суперечність. Інвестор прагне знизити свої ризики, тому він зацікавлений у збільшенні грошового потоку починаючи з його самих ранніх етапів. Насправді великий інвестиційний вклад є наслідком прояву відомого балансу – більш висока прибутковість супроводжується більш високими інвестиційними ризиками. Для інвестора єдиним шляхом підтримки балансу є збільшення фінансової прибутковості своєї участі в проекті. Наприклад, один з можливих шляхів збільшення прибутковості для інвестора збільшення штату працівників і співпраця з оптовими посередниками як онлайн так і оф лайн.

Таким чином, з урахуванням вищесказаного ми можемо сформулювати наступні висновки, що ринок швацької промисловості дійсно має ризиковий потенціал, але з урахуванням постійного нестабільного курсу національної валюти і коливання цін, попит на продукцію вітчизняного виробника тільки зростає, а і з різким розвитком онлайн збуту та формування ринку посередництва як оптового та і роздрібного є позитивними факторами для виробників.

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ШЛЯХ ЇЇ ЗРОСТАННЯ

К. В. КУХТІН, асистент

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова

katya.kuhtin@gmail.com

Поняття стратегії є базовим у теорії стратегічного управління розвитком підприємства, оскільки саме вона є об'єднуючим механізмом цілей можливостей (потенціалу) та умов (зовнішнього середовища). Базуючись на цілях бізнесу, вона визначає засоби, за допомогою яких підприємство може перетворити свої стратегічні наміри в ринкові переваги, взаємодіючи з факторами зовнішнього впливу, без цього його ефективна адаптація до стратегічних змін в умовах невизначеності і мінливості середовища неможлива. Ситуація також ускладнюється неузгодженістю процесів, які відбуваються

всередині підприємств, неадекватному ринковим вимогам управлінню господарською діяльністю Стратегія допомагає підприємству вибрати свій раціональний шлях розвитку і створити найважливіші переваги у його функціонуванні: готує його до змін у зовнішньому середовищі; пов'язує його ресурси зі змінами зовнішнього середовища; прояснює проблеми, які виникають; координує роботу різних структурних підрозділів; покращує контроль на підприємстві. Для забезпечення ефективного функціонування підприємств виникає необхідність наукового обґрунтування стратегій їх розвитку.

Складність формування стратегії розвитку полягає у тому, що при різних теоретико-методологічних підходах цей процес розглядається з конкретної позиції, а саме, формування стратегії як: процес осмислення; формальний процес; аналітичний процес; процес передбачення; ментальний процес; процес, що розвивається; колективний процес; реактивний процес; процес трансформації.

Будівельні послуги та будівництво грають важливу роль в підвищенні конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів вже всіх країн світу. Частка цього сектора у формуванні доданої вартості (ВВП) коливається в залежності від країни на рівні від 2 до 12% (в країнах наприклад ОЕСР цей показник складає в середньому 5-7%). Ще більше частка даної галузі в сукупній чисельності зайнятих у світовій економіці – близько 10%, що свідчить про високу трудомісткість будівництва. І, тим не менш, незважаючи на переважання більших підприємств в окремих видах будівельних послуг, переважна більшість будівельних підприємств країн Європейського Союзу можна віднести до підприємств малого і середнього бізнесу. За деякими оцінками число підприємств малого і середнього бізнесу в будівельній галузі ЄС досягає 95-99%. Саме ці підприємства дають близько 78% продукції галузі.

Європейська економічна комісія ООН (ЄЕК ООН) до будівельних послуг відносить:

- Нове будівництво – будівництво абсолютно нових споруд, незалежно чи був будмайданчик, на якій зводиться споруда, раніше зайнятий якимось об'єктом;

- Реконструкція – будівельні роботи, в результаті яких використання будівель або споруд продовжується або оновлюється, тобто будівельні роботи, які фізично продовжують термін життя будівель і споруд.

Саме розширення спектру будівельних послуг є основою стратегії розвитку підприємств галузі.

СЕКЦІЯ 4

ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ПОГОДЖЕННЯ ДОГОВІРНИХ ЦІН НА БУДІВНИЦТВО РІЗНИХ ОБ'ЄКТІВ В ТУРБУЛЕНТНИХ УМОВАХ

С. М. ГАЙДЕНКО, асистент, Ю. В. АКСЕНЕНКО, студентка
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*
gayd1983@gmail.com

За умов розвитку ринкових відносин, ліквідації монополізму підрядних організацій, подолання розбалансованості ринку та створення умов для вільної конкуренції ціни на будівництво різних об'єктів в значному ступені визначаються, як результат протиріччя економічних сил, які конкурують на інвестиційному ринку, відображає в прямій або непрякій формі співвідношення попиту та пропозиції. В цьому головним чином полягає відмінність між кошторисною вартістю об'єкта будівництва, розрахованою за нормами і розцінками, і договірною ціною об'єкта будівництва. Застосування договірних цін – необхідна передумова нормального функціонування ринку інвестицій, проектів і будівельних послуг, які органічно пов'язані із системою економічних регуляторів, сукупність яких становить основу ринкового господарського механізму в турбулентних умовах. При характеристиці особливостей договірних цін, принципів і методів їхнього визначення необхідно враховувати їхнє призначення та місце, яке вони займають у господарському механізмі.

Економічна сутність договірних цін на будівництво різних об'єктів в турбулентних умовах може бути вірно обґрунтована лише за умови, якщо розглядати їх не ізольовано, а в органічному зв'язку, з одного боку, із системою діючих норм і цін, порядком визначення вартості будівництва різних об'єктів, правил складання кошторисної документації, а з іншого боку – з необхідністю обліку економічної самостійності замовників і підрядних організацій у реалізації цілей і завдань інвестиційної діяльності. Найважливішою особливістю договірної ціни є сполучення в ній регульованих процедур кошторисного нормування, застосування кошторисних цін, розцінок на будівельні та монтажні роботи, норм будівельного та технологічного проектування й факторів ринку, які враховують інвестиційний попит, вимоги всебічного обліку реальних умов виконання будівельних і монтажних робіт й

можливостей підрядних організацій по використанню трудових і матеріальних ресурсів і основних засобів. Ціну будівництва різних об'єктів варто розглядати, як з позиції інвестора-замовника так і підрядника.

Для інвестора ціною будівництва є інвестиційні витрати, які обумовлені відповідною кошторисною документацією: зведеним кошторисним розрахунком вартості будівництва, відомістю вартості об'єктів, які входять у пусковий комплекс, об'єктними та локальними кошторисними розрахунками (кошторисами). Для підрядної будівельної організації ціна будівельної продукції – це індивідуальна вартість будівельно-монтажних, ремонтно-будівельних, реставраційних, пусконаладжувальних робіт, які виконуються підрядником по договору (контракту) підряду, який включає обґрунтовані витрати підрядника та кошторисний прибуток.

Узгодження замовником і підрядником особливих умов будівництва, реалізація яких пов'язана з необхідністю виділення додаткових фінансових ресурсів, також відображаються в договірній ціні будівництва (засоби на будівництво тимчасових будинків і споруд із урахуванням підвищених вимог до виробничих і побутових умов на будівельних майданчиках, засоби на розвиток виробничої бази підрядної організації тощо). Сторони можуть також домовитися про включення в договірну ціну величини «будівельного ризику», обумовленого невизначеністю економічних, соціальних і інших умов проектування та будівництва. Також наголосимо на тому, що можуть бути й інші фактори, облік яких можливий у договірній ціні. Достовірне визначення кошторисної вартості будівельно-монтажних робіт, всебічний облік проектно-технологічних особливостей об'єкта, економіко-географічних і природно-кліматичних факторів з використанням кошторисних нормативів становлять необхідні умови формування обґрунтованої договірної ціни.

Одним із основних методів визначення ціни будівництва є конкурсна форма розміщення замовлень на будівництво, тобто проведення відкритих або закритих торгів (тендерів). Договірна ціна на будівництво різних об'єктів визначається підрядником і замовником при укладанні договору підряду на капітальне будівництво, у тому числі за результатами торгів. При її визначенні використовуються – у якості рекомендованих – державні норми та ціни. Формування договірної ціни на будівництво різних об'єктів відбувається з урахуванням попиту та пропозиції на будівельну продукцію, умов, які відбуваються на ринку праці, кон'юнктури вартості матеріалів, будівельних машин і устаткування, потреб підрядних організацій у засобах на розширене відтворення, включаючи об'єкти соціальної та виробничої інфраструктури. У практиці укладання договорів підряду із приватними інвесторами

зустрічаються приклади складання протоколів угоди про договірну ціну на будівництво різних об'єктів без обґрунтування його відповідними кошторисними розрахунками. Подібна практика визначення цін обумовлена характером будівельної продукції, при цьому відмітимо, що вона припустима, якщо продукція (види робіт) однотипні, має прості технології виробництва, короткі строки виконання та невелику вартість.

На формування договірних цін впливає готовність проектної документації. Найчастіше ведення переговорів з укладання договорів підряду починається на ранніх стадіях проектування, коли замовник має лише ескізний проект, за яким неможливо визначити обсяги робіт і скласти кошторис. У цьому випадку договірна ціна визначається за аналогами або на основі сформованих показників вартості підрядних робіт на розрахунковий вимірник будинку або споруди. У кошторисному ціноутворенні, у плануванні та фінансуванні розрізняють різні види будівельної продукції: будівництво, черга будівництва, пусковий комплекс, об'єкт будівництва, технологічний етап робіт і технологічний комплекс робіт. Якщо предметом договору є комплекс робіт для обґрунтування договірної ціни досить локального кошторису, складеної відповідно до діючих вимог. Наприкінці кошторису варто врахувати засоби на зведення тимчасових будинків і споруд, зимове подорожчання та інші витрати підрядника, податок на додану вартість. У випадках, коли предметом договору є будівництво, реконструкція, капітальний ремонт об'єкта, необхідний весь комплект кошторисної документації.

Також ще зазначимо, що розбіжності, які виникають між учасниками будівництва в період формування договірних цін і взаєморозрахунків за обсяги виконаних робіт, розглядаються відповідними службами місцевих органів виконавчої влади та Держбудом України, але при цьому остаточне рішення приймається у встановленому порядку законодавством України.

Отже, договірна ціна на будівельну продукцію включає: кошторисну вартість будівельно-монтажних робіт; інші та лімітовані витрати, які відносяться до діяльності підрядника; вартість інших робіт, прийнятих на себе підрядником відповідно до договору. Ціна пропозиції переможця конкурсних торгів, визначеного виконавцем робіт, оформляється як договірна ціна на будівництво об'єкта та є невід'ємною частиною договору підряду (контракту). Договірна ціна на будівництво об'єкта є кошторисом вартості підрядних робіт, за яку підрядна організація, визначена виконавцем робіт і згодна побудувати даний об'єкт, при цьому вона входить до складу вартості будівництва та використовується при проведенні взаєморозрахунків.

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ДИНАМІЧНОГО РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Н. О. ВОЛГІНА, ст. викл., М. В. АНІСІМОВА, студентка 6 курсу

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Розвиток процесів глобалізації, динамічність зовнішнього та нестійкий спектр чинників внутрішнього середовища, загострення конкуренції серед виробників, впровадження інновацій в усі сфери діяльності підприємств вимагає від підприємств постійного розвитку. Щоб вижити в конкурентному ринковому просторі, підприємству необхідно забезпечити високу ступінь гнучкості та рівень адаптації до умов, що швидко змінюються. За визначених обставин розвиток стає необхідною умовою підтримки та покращення існуючого стану підприємства, забезпечення стратегічної конкурентоспроможності та підвищення ефективності господарювання в довгостроковій перспективі.

Будівельний бізнес має значний вплив на показники соціально-економічного розвитку країни в цілому і окремих регіонів. Від розвитку будівельної галузі значною мірою залежать темпи економічного зростання в окремих регіонах і країні в цілому і рівень соціальних стандартів та життя населення. Водночас, будівельна галузь суттєво залежить від макроекономічної ситуації, яка певним чином (позитивно або негативно) впливає на її функціонування і розвиток.

Галузева специфіка та умови господарювання вплинули на функціонування підприємств будівельного бізнесу, і на сьогодні позначилися на їхньому розвитку у таких напрямках:

- невідповідність показників діяльності, зокрема створеної доданої вартості, обсягів будівельних робіт, рівня оплати праці масштабам будівельної галузі і її ролі в забезпеченні показників соціально-економічного розвитку на рівні регіонів і держави в цілому;

- підвищення фінансових ризиків діяльності і загроз будівельного бізнесу, спричинена залежністю від зовнішніх джерел фінансування, переважну частину яких складають поточні зобов'язання, проте це джерело фінансування стає нестійким в умовах проявів економічної кризи;

- збільшення потреби в оборотних активах через інфляційні процеси, що потребує збільшення обсягів поточного фінансування;

- практично повна відсутність власного капіталу і довгострокових джерел фінансових ресурсів в структурі пасивів будівельних підприємств створює реальну загрозу втрати ними фінансової стійкості і забезпеченню стратегічного розвитку;

- зменшення рівня використання наявних виробничих потужностей, обумовлене зменшенням обсягів будівельної продукції (робіт), пов'язане зі зменшенням платоспроможного попиту і скороченням обсягів фінансування державою будівництва об'єктів нерухомості різного призначення (соціально-промислових, соціально-культурних тощо);

- в умовах нестійкого попиту на будівельну продукцію через її специфічність, будівельні підприємства мають впроваджувати інноваційні розробки у процес створення будівельної продукції, управлінські новації, а також вести постійний пошук нових інноваційних маркетингових підходів до залучення і утримання клієнтів і стимулювання їх споживчої активності;

- збільшення кількості підприємств, які за результатами господарювання отримують прибуток, а також тенденція до зменшення розміру прибутку будівельних підприємств від операційної діяльності;

- зменшення витрат на соціальний розвиток підприємств галузі, що негативно відбивається на стабільності кадрового складу і забезпеченні будівельних підприємств кваліфікованими кадрами, здатними вирішувати складні тактичні і стратегічні завдання.

Турбулентність економіки, динамічність зовнішнього середовища актуалізують проблему забезпечення стійкості функціонування та розвитку підприємств в умовах нестабільності. З огляду на це, важливою характеристикою будь-якої соціально-економічної системи є стійкість, тобто здатність зберігати стан рівноваги в часі і просторі. В мінливих умовах господарювання стійкість підприємства можна розглядати як механізм, що дозволяє підприємствам в процесі досягнення своїх цілей адаптуватися до змін внутрішнього і зовнішнього середовища і компенсувати дестабілізуючий вплив змін на ефективність діяльності.

Суттєвою ознакою стійкого розвитку будівельних підприємств слід вважати забезпечення постійних змін в усіх складових діяльності підприємства, обумовлену впливом факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, що забезпечує підприємству збільшенням його потенціалу та здатність зберігати стійкий стан рівноваги в часі і просторі на довготривалій основі.

Дослідження теоретичних засад розвитку підприємств та практичних аспектів забезпечення стійкого розвитку підприємств будівельного бізнесу в умовах динамічного ринкового середовища дозволяють зробити такі висновки:

- сучасне підприємство являє собою відкриту динамічну соціально-економічну систему, яка функціонує в умовах змін зовнішнього середовища, що обумовлює актуальність пристосування до цих змін шляхом постійного розвитку;

- розвиток підприємства доцільно розглядати як «соціально-економічний», що більш повно відповідає поглядам на сучасне підприємство;

- забезпечення стійкого розвитку з огляду на динамічність середовища є необхідною умовою забезпечення ефективної діяльності підприємств будівельного бізнесу на довгостроковій основі;

- в умовах нестійкого зовнішнього середовища основним об'єктом з точки зору управління будівельним підприємством є забезпечення стійкості функціонування та розвитку відносно цілей, що стоять перед ним;

- управління розвитком є важливою складовою стратегічного менеджменту сучасного підприємства, метою якого є покращення соціально-економічного становища підприємства, в результаті якого відбувається перехід до якісно нового стану підприємства, який здатний забезпечити стійке функціонування та розвиток підприємства в довгостроковій перспективі в умовах динамічних ринкових змін;

- сучасним умовам господарювання найбільш повно відповідає стратегічний підхід до управління розвитком підприємств будівельного бізнесу;

- вибір управлінського інструментарію для реалізації стратегії розвитку будівельних підприємств має відповідати сучасним умовам ведення бізнесу та забезпечення підвищення його рівня в поточній і довгостроковій перспективі;

- розвиток сучасного будівельного підприємства на довгостроковій основі може бути забезпечений лише на інноваційній основі.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ НА РОЗВИТОК БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ І РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Н. О. ВОЛГІНА, ст. викл., А. В. РОМАНОВСЬКА, студентка

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

В умовах глобалізації економіки важливого значення набуває питання нерівномірності розвитку підприємництва та бізнесу в окремих країнах. Це пов'язано з різними факторами, зокрема географічним положенням країни, наявністю ресурсів, політичним становищем тощо. Поряд з цим, одним з

головних факторів, що впливають на розвиток бізнесу, є система оподаткування, що діє в державі. Україна поступово входить у світову економіку, з огляду на це, актуальним стає дослідження та порівняння систем оподаткування в Україні та розвинених країнах світу для виявлення впливу її на розвиток бізнесу.

У рейтингу сприятливості умов ведення бізнесу, складеному Всесвітнім банком, станом на червень 2016 року Україна посіла 80 сходинку з 190 країн світу. Чим вище позиція країни в рейтингу сприятливості умов ведення бізнесу, тим сприятливіше підприємницьке середовище для відкриття і функціонування підприємства. Позиція кожної країни по рейтингу сприятливості умов для ведення бізнесу визначається через упорядкування сукупної оцінки, отриманої тією чи іншою країною по десяти напрямках, одним з яких є система оподаткування. Тому, розглянемо детальніше систему оподаткування в Україні та в світі.

Відповідно до статті 13 Податкового кодексу України податки в Україні поділяються на загальнодержавні та місцеві податки та збори. До загальнодержавних податків належать: податок на додану вартість (основна ставка 20%); податок на прибуток підприємств (основна ставка 18%); податок на доходи фізичних осіб (єдина ставка 18%); акцизний податок; екологічний податок; рентна плата; мито. До місцевих належать податок на майно; єдиний податок; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Головними проблемами податкової системи України слід вважати суттєву нерівномірність розподілу податкового навантаження між окремими галузями та підприємствами, а також відсутність стимулювання ділової активності, причиною якого є зростання фіскального тиску, через що відбувається скорочення обсягів власних коштів підприємств, а отже, і потенціалу їх соціально-економічного розвитку. Сукупна податкова ставка в Україні (у відсотках від комерційних прибутків) становить близько 50%, в той час як у світі середня ставка становить 44,8% від комерційних прибутків [1].

Значна кількість податків, складна система їх адміністрування негативно впливають на розвиток бізнесу незалежно від його масштабів. А як відомо бізнес – це «локомотив» економіки, тому низькі темпи економічного розвитку України серед іншого, мають місце через недосконалість і низьку ефективність системи оподаткування, що заважають бізнесу розвиватися і розвивати економіку. Для створення відповідних умов для розвитку бізнесу має сенс вивчати світовий досвід в цій сфері. Розглянемо детальніше систему оподаткування в країнах, що зайняли перші сходинки рейтингу Всесвітнього банку – Нова Зеландія та Сінгапур.

Нова Зеландія посіла перше місце у рейтингу Всесвітнього банку сприятливості умов ведення бізнесу за червень 2016 року. Нова Зеландія є однією з найбільш високорозвинених країн Тихоокеанського регіону, яка відома у світі як юрисдикція із стандартним рівнем оподаткування, тому має хороший імідж серед підприємців та офіційних інституцій.

Всі податки поділяються на особисті і корпоративні (або бізнес-податки). Особисті: податок на доходи для фізичних осіб (прогресивна шкала зі ставкою від 12,5% до 33%). Основними корпоративними податками є наступні: непрямий податок GST (good and services tax, єдина ставка 15%); податок на прибуток (єдина ставка 28%); ввізні мита; податок на доходи трасту (Trustee income tax, ставка оподаткування дорівнює 33%); податок на безоплатну передачу майна (gift duties, оплачувану дарувальником за прогресивною шкалою на суму подарунка понад 27 000 новозеландських доларів на рік [2]).

Друге місце у рейтингу Всесвітнього банку сприятливості умов ведення бізнесу за червень 2016 року займає Сінгапур. Стати лідером світових економічних рейтингів цій країні не в останню чергу допомогли саме податкові інструменти.

Ставка податку на прибуток компаній в Сінгапурі становить 17%, що трохи менше, ніж в Україні (18%). Проте подальшого оподаткування капіталу акціонерів не передбачено. В Україні ж бізнес сплачує 18% податку на прибуток, а потім ще 9% податку на дивіденди (для дивідендів, нарахованих після 01.01.2017р.). Резиденти сплачують податки тільки з доходів від джерела в Сінгапурі за прогресивною ставкою від 0% до 20% (ставка залежить від суми доходу). Серед податків є податок на товари і послуги, ставка якого становить 7%. Цей податок є аналогом ПДВ, базова ставка якого в Україні становить 20%. Метою введення податку на товари і послуги була зміна прямого оподаткування доходів на систему непрямого оподаткування споживання, позитивними наслідками якої стало підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку, а також підвищення стійкості податкової бази. Однак продаж та оренда житлової нерухомості, фінансові послуги та експорт товарів і міжнародних послуг звільнені від цього податку, що знизило податкове навантаження.

Як відомо, значна роль в економіці належить малому бізнесу, тому важливим є вивчення досвіду оподаткування малого бізнесу. Фізичні особи-підприємці сплачують податок за прогресивною ставкою від 3,5% до 20% від доходу, отриманого на території Сінгапуру. Перші 20 тисяч сінгапурських доларів не оподатковуються. Процес подачі податкової звітності та сплата є прозорими завдяки застосуванню електронної служби NFS, введеної

Податковим управлінням Сінгапуру (IRAS).

Для сприяння розвитку малого бізнесу існують пільги в оподаткуванні новостворених компаній протягом перших трьох років діяльності. Сінгапурський бізнес не сплачує податки з прибутку від продажу цінних паперів і фінансових інструментів та з доходу сінгапурської компанії-нерезидента, отриманого з іноземних джерел.

В Україні найбільш вагомими податками для наповнення бюджету є ПДВ, податок на доходи фізичних осіб, акцизний податок та податок на прибуток підприємств. Що стосується Сінгапуру, то лєвова частка податкових надходжень (31%) належить корпоративному податку.

Досвід оптимізації систем оподаткування в розвинених країнах світу показує, що реформи в цій сфері мають відбуватися в таких напрямках: зменшення залежності від непрямого оподаткування; переорієнтація на ефективне адміністрування прямих податків; введення податкових пільг для малого бізнесу та венчурних підприємств у високотехнологічних сферах. Вивчення передової світової практики реформ податкових систем дозволить виокремити перспективні напрями їх впровадження в Україні.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України: Кодекс України від 25.03.2017 р., № 2755-17. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Офіційний сайт Всесвітнього банку – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.doingbusiness.org/>

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ ТА В СВІТІ

Н. О. ВОЛГІНА, ст. викл.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Відповідно до статті 14 Податкового кодексу України (ПКУ) від 25.03.2017 адміністрування податків – це сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до встановленого законом порядку.

В більшості розвинених країн світу, як і в Україні, за рахунок податкових надходжень формується значна частина доходів бюджету, проте це один з небагатьох моментів, що об'єднує Україну і ці країни в сфері оподаткування. Якщо порівнювати податкові системи України і розвинених країн світу, то вони суттєво різняться між собою. За оцінками PricewaterhouseCoopers (PWC), Україна належить до десяти країн з найскладнішими податковими системами. Процес адміністрування податків є занадто складним і неефективним. До головних недоліків системи адміністрування податків в Україні слід віднести високу ступінь зарегульованості і відповідно низьку ступінь фіскальної свободи, відсутність необхідної прозорості процесу адміністрування, високі фінансові і часові витрати на адміністрування податків.

Реформування вітчизняної податкової системи, зокрема в частині адміністрування податків, потребує вивчення передового досвіду розвинених країн світу, які за рахунок реформ в цій площині досягли значних успіхів і займають лідируючі позиції в світових економічних рейтингах.

За останні роки в світі відбулося понад 440 різних податкових реформ. В податковій сфері більшості країн світу простежується тенденція до оптимізації адміністрування, результатом якого є зменшення витрат платників податків на виконання податкових зобов'язань і часу на дотримання бізнесом податкового законодавства, а також зменшення загального податкового навантаження на бізнес.

Орієнтиром для оцінки систем оподаткування в різних країнах світу є рейтинг Paying Taxes, що складається Всесвітнім банком у співпраці з PWC. Податкові системи оцінюються за інтегральним показником. За даними дослідження податкових систем світу, опублікованих у звіті Paying Taxes 2017, за підсумками податкового року 2015 середній показник податкового навантаження на бізнес в світі становить 40,6% його комерційних прибутків; середня кількість платежів для виконання податкового законодавства, що здійснює компанія, складає 25 платежів на рік, на що протягом року витрачає 251 годину. Що стосується фінансових витрат на адміністрування податків, то в економічно розвинених країнах, витрати на збір податків складають 0,4–1,7% загальної суми податкових надходжень за рік.

В умовах уповільнення темпів зростання світової економіки більшість розвинених країн не вдаються до прямого підвищення податкового навантаження, адже за цих умов дуже високим є ризик виходу бізнесу в «тінь». При цьому забезпечення наповнення бюджету за рахунок податкових надходжень здійснювалося в інший спосіб – розширення бази оподаткування, зменшення кількості і розміру податкових пільг.

Порівняємо ключові аспекти адміністрування податків в Україні і в світі. За даними звіту Paying Taxes 2017, Україна посіла 84 місце, опустившись в рейтингу на одну сходинку порівняно з попереднім роком. Загальний рівень податкового навантаження на бізнес в Україні у 2015 р. податковому році склав 51,9%. На податкові процедури українській бізнес в середньому витратив 356 годин, що більше ніж у попередньому році на 10 годин. Індекс «після сплати податків» в Україні склав 79,3 бали з 100 максимальних. Таким чином, можна стверджувати, що система адміністрування податків в існуючому вигляді не сприяє розвитку бізнесу і покращенню показників розвитку економіки України.

З дослідження систем оподаткування і адміністрування в різних країнах світу можна зробити висновок, що найбільш ефективними податковими системами в світі є такі, що полегшують умови ведення бізнесу і створюють умови для своєчасної сплати податків. Ефективність цих систем досягається завдяки їх прозорості, зручності та швидкості адміністрування. Отже, найбільш перспективними напрямками удосконалення системи адміністрування податків в Україні є зменшення загального фіскального тиску на бізнес, спрощення сплати податків, скорочення всіх видів витрат на адміністрування податків.

Податкова політика належить до макроекономічних інструментів, за допомогою яких держава впливає на макроекономічні показники. Від того, яку роль (стимулюючу або дестимулюючу) в конкретних економічних умовах буде виконувати цей інструмент, напряму залежать показники розвитку бізнесу і показники соціально-економічного розвитку країни. Підвищення ефективності системи адміністрування податків в Україні за рахунок вище зазначених напрямків створить умови для підвищення ділової активності і дозволить змінити статус України з «країни з несприятливими умовами ведення бізнесу» на «країну, де можливо успішно вести бізнес», що в свою чергу, позитивно вплине на розвиток економіки і дозволить Україні піднятися на вищі сходинки в світових економічних рейтингах.

ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПІДПРИЄМСТВ ВОДОПРОВІДНО-КАНАЛІЗАЦІЙНОГО ГОСПОДАРСТВА

О. В. ДИМЧЕНКО, д-р екон. наук, О. О. РУДАЧЕНКО, канд. екон. наук

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова

dymchenkoov@gmail.com

Я. М. ХАЙЛО

КП «Харківводоканал»

Підприємства галузі ВКГ складають розгалужений по всій території України своєрідний виробничий комплекс з високим рівнем концентрації у великих містах та недопустимо низьким її рівнем в малих населених пунктах. В таких умовах маємо перше проблемне питання – велика частина населення обділена в частині доступу до цієї сфери послуг.

Підприємства ВКГ відносяться до групи природних монополістів і до цього часу внутрігалузові ринкові процеси, приватизаційні та інституційні не зазнали впливу радикальних змін, в той час як практично всі інші сфери економіки вийшли на ринковий шлях розвитку.

Система ВКГ надзвичайно потужна щодо обсягу основних фондів, затратна щодо ресурсо- і енергоємності, одна із центральних у сімействі галузей життєзабезпечення населення міст, є невід'ємною частиною промислового виробництва. Інженерними мережами воно також пронизує весь сектор бюджетної сфери. А звідси, її вплив – на всі без винятку соціальні і економічні процеси в країні.

Складні і масштабні системи устаткування і водотранспортних мереж, технологічні особливості та розподільчо-комерційні механізми роблять ВКГ об'єктом постійної уваги як з боку міських органів влади, так і з боку наукового середовища.

Ще в недалекому минулому у галузевому секторі були сконцентровані значні наукові ресурси, завдяки яким підприємства цієї галузі вирішували свої проблеми в постійному режимі впровадження інновацій: контакт науки з виробництвом був і постійним, і продуктивним. Свою роль позитивно виконували і дослідження з економічної тематики: планування, економічний аналіз, управління собівартістю, економічне нормування, створення нових інформаційних систем, розрахунки ефективності. В два останні десятиліття ситуація в сфері економічних досліджень кардинально погіршилась, в першу

чергу з причин браку коштів на такі дослідження. І на сьогоднішній день маємо дійсно проблемну ситуацію щодо оновлення економічних знань і їх використанні на підприємствах ВКГ: зовнішнє середовище докорінно вже змінено, внутрішні ресурси технічно і морально зношені, галузь працює в збитковому режимі, управлінська діяльність сконцентрована на завданнях «вживання», споживачі невдоволені якістю послуг. Узагальнено ситуацію можна визначити таким чином: у підприємств ЖКГ – режим перенапруги, брак коштів і відсутні реальні програми виходу з надзвичайно ускладненої ситуації, тобто немає обґрунтованих рішень в рамках наявних ресурсів. А це як раз і є головним об'єктом економічних досліджень – пошук максимуму результату при обмежених ресурсах.

Але якщо в теоретичній основі наукова позиція економічних досліджень залишається незмінною, то методологія і практика зараз має необхідність адаптування до нових умов оцінки стану об'єкта, ранжування пріоритетів і використання інструментів введення змін.

На наш погляд, в перспективах наукового підходу до проблематики підприємств ВКГ мають бути закладені такі принципові пріоритети:

- Зменшення рівня монополізму і створення конкурентних умов ;
- Зміна інституційних норм і правил;
- Гнучка тарифна політика (в зарубіжній практиці визначається більше 20 моделей тарифної політики);
- Пошук оптимальних пропорцій між державною підтримкою і власними зусиллями в програмах реформування;
- Формування кластерних об'єднань.

Усі перелічені вище напрямки наукових досліджень і розробки рекомендацій знаходяться під впливом різних сил: держава, місцева влада, міська інфраструктура, громади, а тому всі зміни з цих питань мають пройти через механізм узгодження.

З власних для ВКГ (практично малозалежних зовні) проблем ми виділяємо:

- Енергозбереження;
- Перебудова власної системи управління;
- Розвиток і використання інтелектуальних ресурсів.

В сферу економічних досліджень ближньої перспективи розвитку підприємств відносимо – проектування і супровід процесів стійкого розвитку, серед яких виділимо:

- Інжиніринг і проектне управління (введення інновацій);
- Інституціональний метод (зміна «правил гри»);

- Організаційно-економічний (розбудова нової системи управління, механізмів і технологій);
- Ресурсний метод (управління ресурсами і ресурсозбереженням);
- Форсайтінговий (моделювання майбутньої без врахування наявних обмежень).

У наукових рекомендаціях велике значення приділяють вивченню і використанню зарубіжного досвіду, корисність в чому сумніву не піддається. Але цього замало, необхідно поглиблено досліджувати умови, механізми, процеси переносу гучного досвіду на свій об'єкт розвитку, а це вже дещо інша сфера наукової діяльності не пізнання і порівняння, а проектування і забезпечення трансформаційних процесів. В перспективі економічна наука має поставити це в центр уваги. В розвиток знань щодо реальності трансформаційних процесів економічна наука має поглибити розуміння інноваційних процесів і механізмів (а не самих інновацій). Для економіки знань, не в розумінні її як нової економічної галузі – інформаційні системи, високі технології та інше, а як знанієвої методології управлінського забезпечення трансформацій, важливо «на рівних» розподіляти увагу та фінансові ресурси як на техніко-технологічні інновації, так і на організаційно-економічні. Тим більш, що останні в багатьох випадках більш ефективні, ніж технічні і в короткі терміни дають більший ефект.

Підсумовуючи результати дослідження підкреслимо, що проблема відриву практики від розробок економічної науки є в знаній мірі організаційною і в її вирішенні міг би допомогти менеджмент у сфері економічних досліджень, з чого слідує, що галузеві і ВУЗівські науковці-економісти не повинні чекати запиту з підприємств, а більш самостійно працювати на формування такого запиту в управлінській команді підприємства.

МЕТОДИКА ОЦІНКИ РІВНЯ АДАПТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗИ

О. Б. ЖИХОР, д-р екон. наук, проф., В. М. ШЕВЧЕНКО, магістрант,
Ю. І. КУРЕНІНОВА, магістрант

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова
abyss.olena@gmail.com*

Аналіз літератури свідчить [1,2,3,4], що як критерії адаптації підприємства науковці розглядають ефективність, конкурентоспроможність, гнучкість та стійкість. Одним з найбільш поширених підходів є співвідношення адаптації із стійкістю системи.

Доцільно як інтегруючий показник ефективності, гнучкості, конкурентоспроможності обрати критерій стійкості економічного потенціалу підприємства та фінансового стану підприємства. Економічний потенціал підприємства є характеристикою їх внутрішніх можливостей для здійснення транспортного обслуговування і отримання відповідного доходу.

У якості основних структуроутворюючих елементів економічного потенціалу підприємства було виділено фінансово-інвестиційну складову економічного потенціалу підприємства.

Оцінка здійснюється на всіх рівнях управління за формулою (1):

$$RA = \frac{ax + bx + cz}{n}, \quad (1)$$

де RA – рівень адаптації;

a, b, c – значення критичного, слабкого і сильного параметрів відповідно;

x, y, z – кількість критичних, слабких і сильних факторів відповідно.

Рівень адаптації визначається за розробленою шкалою: від $0,8\ sz$ до $0,8\ sz$ – достатній рівень адаптації для забезпечення стійкості економічного потенціалу; від $0,8\ sz$ до $0,6\ sz$ – задовільний; від $0,6\ sz$ до $0,4\ sz$ – ймовірний; від $0,4\ sz$ до $0,2\ sz$ – критичний; від $0,2\ sz$ до 0 – небезпечний.

До основних показників, що, характеризують фінансовий стан підприємства, належать такі: прибутковість (рентабельність); оптимальний розподіл прибутку; оптимальні розміри власних оборотних активів, які забезпечують нормальний процес виробництва та реалізації продукції; наявність власних джерел формування оборотних активів в обсязі, достатньому для їх покриття; платоспроможність підприємства.

Коефіцієнт поточної ліквідності виражає відношення грошових коштів, вкладень у дебіторську заборгованість, термін оплати якої не настав та готової продукції до поточних зобов'язань, тобто (2):

$$K_{\text{п}} = ГК + ПФВ + ДЗ + ГП \quad (2)$$

де $K_{\text{п}}$ – коефіцієнт поточної платоспроможності;

$ДЗ$ – дебіторська заборгованість, термін оплати якої не настав;

$ГП$ – готова продукція.

Теоретично оптимальною величиною даного коефіцієнта є значення 0,7–0,8.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризується рівнем покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких на гроші відповідає строку погашення зобов'язань. Визначається коефіцієнт абсолютної ліквідності як відношення суми грошових коштів і короткострокових фінансових вкладень до суми короткострокових (поточних) зобов'язань за формулою (3):

$$K_{\text{аб}} = (ГК + П_{\text{фв}}) : ПЗ \quad (3)$$

де $K_{\text{аб}}$ – коефіцієнт абсолютної платоспроможності;

$ГК$ – залишки грошових коштів та їх еквівалентів на розрахунковому рахунку і в касі;

$П_{\text{фв}}$ – поточні фінансові інвестиції (акції, облігації);

$ПЗ$ – поточні короткотермінові зобов'язання (короткотермінові кредити та кредиторська заборгованість).

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності $Кал > 0,2$ достатнє, щоб підприємство своєчасно розраховувалося за своїми боргами з кредиторами. Зменшення цього коефіцієнта відображає зовнішню причину неплатоспроможності підприємства.

Якщо коефіцієнт абсолютної ліквідності $Кал < 0,2$, а коефіцієнта покриття $Кп < 0,5$, підприємство вважається банкрутом і може підлягати ліквідації з продажем майна.

Платоспроможність характеризується достатньою кількістю оборотних активів підприємства для погашення своїх зобов'язань протягом року.

Коефіцієнт автономії – показник, який характеризує частку власних активів у загальній сумі всіх активів підприємства, використаних ним для здійснення статутної діяльності. Коефіцієнт автономії розраховується діленням суми власного капіталу на вартість майна підприємства за формулою (4):

$$K_{\text{фн}} = Д_{\text{вк}} : ВБ \quad (4)$$

де $K_{\text{фн}}$ – коефіцієнт фінансової незалежності (автономії);

$D_{\text{вк}}$ – джерела власних і прирівняних до них коштів;

$ВБ$ – валюта балансу.

Мінімальне (нормативне) значення коефіцієнта автономії $K_{\text{авт}} > 0,5$. Таке значення цього показника дає змогу припустити, що всі зобов'язання підприємства можуть бути покриті власними активами. Збільшення коефіцієнта автономії свідчить про більшу фінансову незалежність, підвищення гарантії погашення підприємством своїх зобов'язань.

Коефіцієнт фінансової стабільності визначається за формулою (5):

$$K_{\text{фс}} = (ВК + ДПК - ВПК) : ВБ \quad (5)$$

де $K_{\text{фс}}$ – коефіцієнт фінансової стійкості

$ДПК$ – довготермінові позикові кошти;

$ВПК$ – використання позикових коштів.

Нормальним (нормативним) вважається, $K_{\text{фс}} > 1$.

Таким чином, застосування запропонованого підходу до оцінки рівня адаптації підприємства в умовах кризи дозволяє об'єктивно оцінити адаптованість параметрів економічного потенціалу, що дозволить забезпечити ефективність адаптивного управління на підприємстві в сучасних умовах господарювання.

Список використаних джерел

1. Жихор О. Б., Маньковська Ю. О. Аналіз вірогідності банкрутства будівельного підприємства // Формування ринкових відносин в Україні: збірник наукових праць. – К.: Державний науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки. – № 3(190). – 2017. – С. 29–35.
2. Жихор О. Б. Діагностика діяльності підприємств будівельної галузі щодо навмисного банкрутства / Торкатюк В. І., Жихор О. Б. // Банкрутство підприємств будівельної галузі України: стан, проблеми і шляхи їх вирішення: монографія / [В. М. Бабаєв, В. І. Торкатюк, Л. М. Шутенко та ін.] за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. В. М. Бабаєва ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – С. 168–326.
3. Жихор О. Б., Барановський О. І. Адаптація підприємства як засіб забезпечення його економічної безпеки / Економічна безпека: підручник з грифом МОНУ / авт. кол. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. І. Барановського. – К. : УБС НБУ, 2015. – 467 с.
4. Янченко Н. В. Оцінка рівня адаптації підприємств залізничного транспорту / Н. В. Янченко // Розвиток методів управління на господарювання на транспорті. – 2011. – № 36. – С. 160–170.

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ КРИЗИ

О. Б. ЖИХОР, д-р екон. наук, проф., М. І. ТРОНЕНКО, магістрант,
Д. О. МЕДВЕДЄВ, магістрант

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова
abyss.olena@gmail.com*

Оцінка фінансової стійкості (як складова системи аналітичної функції управління) реалізується за допомогою сукупності прийомів і способів, які дозволяють виявляти і вимірювати вплив відповідних факторів на фінансову стійкість і обґрунтовувати відповідні управлінські рішення. Комплексний аналіз стану фінансової стійкості банку являє собою багатовимірне завдання [1].

У науковій літературі існують різні підходи до оцінювання фінансової стійкості суб'єктів господарювання - банківських установ на грошовому ринку. Зокрема, у [3] пропонується оцінювання на основі таких напрямів дослідження:

1) за допомогою рейтингових систем оцінювання (для узагальненої характеристики місця банку на ринку фінансових послуг);

2) шляхом розрахунку індикаторів фінансової стабільності, розроблених НБУ на основі рекомендацій МВФ (для оцінки та нагляду за міцністю та вразливістю фінансової системи для посилення її фінансової стійкості);

3) на основі розрахунку основних фінансових показників діяльності банків, а саме: показників, що базуються на структурі та достатності капіталу банку; на структурі залучених та запозичених коштів; на якості активів банку, а також показників, що характеризують динаміку окремих складових активу та пасиву (для банківської системи загалом та визначенню місця окремого банку у цій системі);

4) на основі розрахунку та контролю за дотриманням банками основних економічних нормативів (для здійснення макроекономічного контролю за дотриманням банками основних параметрів діяльності та порівняння їх із встановленими граничними значеннями).

У працях [1, 2] запропоновано систему комплексного аналізу фінансової стійкості сучасного банку, яка включає: оцінку фінансово-економічної ситуації в країні, аналіз власних, запозичених і залучених коштів, активів, доходів,

витрат і прибутковості, темпів зростання банку, ліквідності і платоспроможності, дотримання економічних нормативів (рис.1).

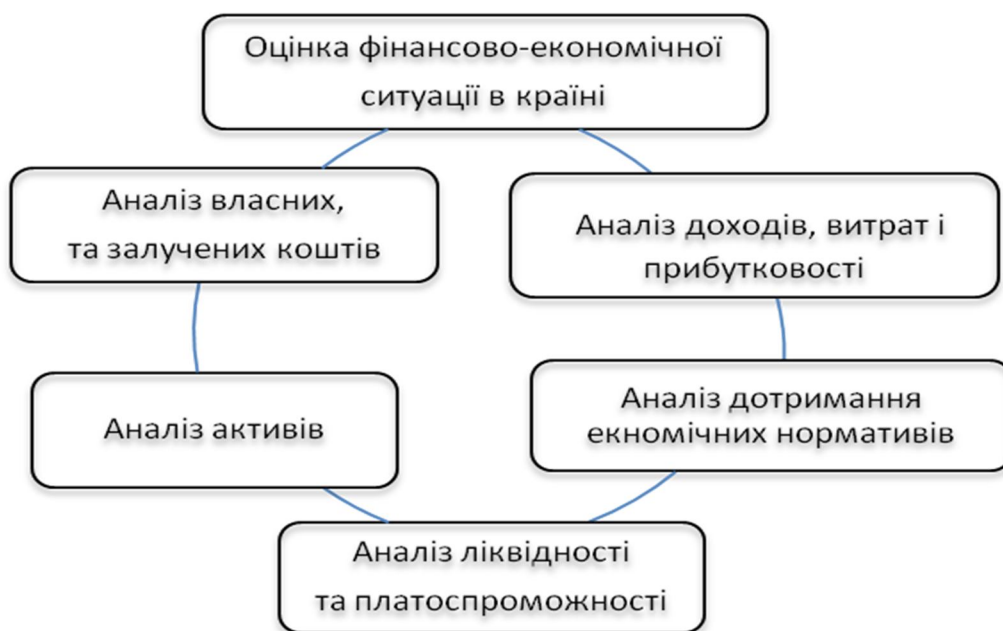

Рисунок 1 – Основні складові системи комплексного аналізу фінансової стійкості банку

Джерело: складено авторами на основі опрацювання [1]

Отже, на ліквідність балансу банку впливає структура його активів [4, 5, 6]: чим більша частка першокласних ліквідних коштів у загальній сумі активів, тим вища ліквідність банку. Ліквідність – найважливіша якісна характеристика діяльності банку, що свідчить про його фінансову стійкість, надійність і стабільність.

Список використаних джерел

1. Васюренко О. В. Моделі оцінки банківської діяльності для забезпечення стабільності банківської системи: монографія / авт. кол. – К.: УБС НБУ, 2010. – 294 с.
2. Кочетков В. М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах : [монографія] / В. М. Кочетков. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 300 с.
3. Малахова О. Л. Аналітична оцінка фінансової стійкості банків в Україні [Електронний ресурс] / О. Л. Малахова. – Режим доступу
4. Фінансова безпека суб'єктів господарювання: підручник з грифом МОНУ / авт. кол.; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор. – К : УБС НБУ, 2014. – 605 с.
5. Фінанси: курс для банкірів. Підручник. / За ред. Тридіда О. М., Жихор О. Б. – К. : УБС НБУ, 2012. – 507 с. (з грифом МОНУ)
6. Фінанси: курс для фінансистів. Підручник / За ред. д-р екон. наук, проф. Буряка П. Ю., д-р екон. наук, проф. Жихор О. Б. – К. : «Хай-Тек Прес», 2010. – 528 с.

КОМПЛЕКСНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДОВ ИССЛЕДОВАНИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЯВЛЕНИЙ И ПРОЦЕССОВ

В. О. КОСТЮК, канд. экон. наук, доц.

*Харьковский национальный университет городского хозяйства
имени А. Н. Бекетова*

В практике проведения экономических исследований применяются различные методы сбора, обработки, анализа и синтеза (обобщения) информации о тех или иных изучаемых явлениях и процессах. Каждый из них решает какую – то одну, предназначенную именно для этого метода, конкретную задачу. Так, например, статистическое наблюдение предполагает восприятие экономических процессов в их реальном виде и сбор фактов, происходящих в действительности.

Метод моделирования предусматривает изучение экономических явлений и процессов по заранее составленной модели. Особенно эффективно использование математического моделирования с применением компьютерных технологий, позволяющих определить наиболее оптимальный вариант хозяйствования.

Ряды динамики в экономических исследованиях используются для решения вполне определенной задачи для данного метода – изучение динамики экономических явлений и процессов, то есть выявление закономерностей и отдельных тенденций их изменения.

Метод статистических группировок применяется для изучения состава структуры исследуемых явлений и процессов, а также для установления взаимосвязей между ними.

Метод цепных подстановок предназначен для осуществления факторного анализа изучаемых явлений, то есть определения количественного влияния различных факторов на их общее изменение.

Тем не менее, важно подчеркнуть, что научные методы и способы подхода к изучению общественных явлений и процессов используются для достижения определенных целей и решения конкретных задач исходя из требований объективных экономических законов. Это означает, что в практике организации и проведения экономических исследований необходимо придерживаться комплексного использования научных методов в их сочетании (комбинации) и дополнении друг к другу. Так, например, благодаря сочетанию анализа и синтеза обеспечивается системный и комплексный подход к изучению многоэлементных объектов исследования. Эти методы предполагают изучение

социально – экономических явлений как по частям (анализ), так и в целом (синтез): без анализа нет синтеза и наоборот.

Аналогично индукция и дедукция представляют собой два противоположных, но тесно взаимосвязанных метода исследования. Метод индукции предполагает, что исследование экономических явлений начинается с их отдельных составных частей и переходит к изучению этих явлений в целом (движение от частного к общему). Метод дедукции характеризуется, наоборот, переходом от общих показателей к изучению частных, единичных частей (движение от общего к частному).

В едином комплексе необходимо также использовать в экономических исследованиях методы средних величин, статистических группировок и способа измерения вариации того или иного признака в рядах распределения. Это обусловлено тем, что средняя должна отображать типичный уровень признака в статистической совокупности. Данное условие будет выполняться только в том случае, когда статистическая совокупность, на основе которой исчисляется данная средняя, будет качественно однородной. Это одно из основных условий научного применения средних в экономических исследованиях. Вычисляя среднюю величину, необходимо, одновременно, используя метод статистических группировок, разбить все единицы исследуемой совокупности на качественно однородные группы и для каждой из них рассчитать свою среднюю. Затем, используя способ измерения вариации, необходимо, в конечном итоге, дать оценку степени однородности статистической совокупности и ответить на вопрос, является ли исчисленная средняя величина типичной. С этой целью рассчитываются показатели вариации, в частности, квадратический коэффициент вариации, на основе которого делают окончательное заключение по данному вопросу. Считается, что статистическая совокупность является однородной, а исчисленная средняя для данной совокупности – типичной, когда квадратический коэффициент вариации не будет превышать 33%.

И наконец, широкое применение в экономических исследованиях получили графический и табличный методы отображения изучаемых явлений и процессов. Они основаны на комплексном использовании различных графиков, таблиц схем, рисунков, экономико-математических моделей и т.п. Благодаря такому графоаналитическому и табличному инструментарию обеспечивается компактность и наглядность в изучении теоретического и фактического материала, зримо демонстрируется состав, структура, динамика и взаимосвязи тех или иных исследуемых явлений и процессов.

Таким образом, комплексное и системное использование методов исследования позволяет всесторонне и глубже изучить те или иные экономические явления и процессы, выявить их причинно-следственные связи, определить влияние и взаимодействие различных факторов, спрогнозировать желанное развитие изучаемых объектов, оценить возможные экономические и социальные последствия от возникающих разнообразных производственных ситуаций.

Список використаних джерел

1. Бек В. Л. Теория статистики / В. Л. Бек. – Київ : ЦУЛ, 2003. – 130 с.
2. Костюк В. О. Методика и организация экономических исследований / / В. О. Костюк; Харьков. нац. ун-т гор. хоз-ва им. А. Н. Бекетова. – Харьков : ХНУГХ им. А. Н. Бекетова, 2017. – 86 с.

МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ ВПЛИВУ ВИРОБНИЧОГО УСТАТКУВАННЯ І ЕФЕКТИВНОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ НА ОБСЯГ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ

В. О. КОСТЮК, канд. екон. наук, доц., В. Г. ОПАНОВИЧ, магістр
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

У сучасних умовах господарювання кожне підприємство повинно чітко орієнтуватись у складному лабіринті ринкових відносин, правильно оцінювати виробничий, науково-технічний, економічний потенціал, стратегію подальшого розвитку. Виникає гостра необхідність конкретного і глибокого вивчення потреб внутрішнього і зовнішнього ринків, ринкових ситуацій, вимог споживачів щодо асортименту та якості продукції, пріоритетних напрямів розвитку, інвестиційної політики, ефективності зв'язків з підприємствами-партнерами щодо питань виробництва, постачання, збуту. Усе це спонукає постійно вивчати всі сфери господарської та фінансової діяльності підприємства, комплексно оцінювати взаємозв'язки і взаємозалежність явищ і процесів, виявляти недоліки та відшукувати резерви підвищення ефективності підприємницької діяльності [3].

Важливу роль при цьому відіграє чинниковий аналіз і синтез обсягу виробництва продукції, тобто вивчення впливу найважливіших чинників на зміну цього показника. В умовах конкурентної боротьби між товаровиробниками особлива увага повинна приділятися підвищенню

ефективності використання виробничого устаткування, оскільки від його раціонального використання залежать усі техніко-економічні показники, що характеризують кінцеві результати діяльності підприємства. Саме тому кожен суб'єкт господарювання повинен постійно вишукувати резерви підвищення ефективності використання основних засобів, зокрема, виробничого устаткування, що є неможливим без постійного й всебічного системного економічного аналізу і синтезу.

З огляду на це, пропонується при аналітико-синтетичному дослідженні обсягу виробництва продукції, зокрема, у процесі чинникового аналізу цього показника, використовувати наступну мультиплікативну його модель, що являє собою добуток таких чинників: середньої кількості фактично діючого виробничого устаткування, кількості відпрацьованих діб одиницею устаткування, коефіцієнта змінності роботи виробничого устаткування, середньої тривалості зміни його роботи, середньогодинної продуктивності одиниці виробничого устаткування.

Розрахунок кількісного впливу цих чинників на загальну зміну обсягу виробництва продукції пропонується здійснювати методом ланцюгових підстановок за наступною методикою:

- вплив середньої кількості фактично діючого виробничого устаткування визначається шляхом множення його відхилення на базисну величину всіх інших чинників;
- вплив кількості відпрацьованих діб одиницею виробничого устаткування обчислюється множенням його відхилення на фактичне значення інших чинників і на базисне значення першого чинника (середньої кількості фактично діючого виробничого устаткування);
- вплив коефіцієнта змінності роботи устаткування розраховується множенням його відхилення на базисне значення двох наступних чинників і на фактичне значення двох попередніх чинників (середньої кількості фактично діючого виробничого устаткування і кількості відпрацьованих діб одиницею устаткування);
- вплив середньої тривалості зміни роботи устаткування знаходиться множенням його відхилення на базисне значення середньогодинної продуктивності одиниці виробничого устаткування і на фактичне значення інших чинників;
- вплив середньогодинної продуктивності одиниці виробничого устаткування визначається шляхом множення його відхилення а фактичне значення всіх інших чинників.

Совокупний вплив всіх чинників повинен дорівнювати загальній зміні досліджуваного показника обсягу виробництва продукції [2].

Для обчислення відносного впливу зазначених чинників на зміну аналізованого показника необхідно отриману величину кожного чинника поділити на базисну величину обсягу виробництва продукції і результат помножити на 100.

Наведена методика чинникового аналізу обсягу виробництва продукції може бути використана у практиці аналітико-синтетичної роботи будь-якого суб'єкта господарювання за будь-який період часу при прийнятті і обґрунтуванні управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Доля В. Т. Экономический анализ : теория и практические методики: учеб. Пособие / В. Т. Доля – Київ : Кондор, 2003. – 208 с.
2. Костюк В. О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства: навч. посібник / В. О. Костюк; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 245 с.
3. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства / Н. В. Тарасенко. – Київ : Алерта, 2003. – 485 с.

ВПРОВАДЖЕННЯ ДОДАТКОВИХ ПОСЛУГ У ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ

Н. М. МАТВЄЄВА, канд. екон. наук, А. В. САПОЖНИКОВ, магістр
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*
Natalia.matveeva1604@gmail.com

Готельне господарство України має багато проблем вирішення яких залежить від внутрішніх аспектів, а й зовнішніх. Ринок готельного господарства дуже стрімко розвивається та змінюється тому можна прослідкувати загальні тенденції та перспективи розвитку готельного господарства в Україні.

Активний розвиток малих готелів. Це взаємозалежно з побажаннями, які формуються у сучасних туристів, вони хочуть бачити у готелі не тільки місце тимчасового розташування, але й відчутти домашній затишок, унікальність та неповторність, що притаманно малим готелям. Конкурентною перевагою

малого готелю є індивідуальне відношення до кожного клієнту, тобто для кожного туристу створюють атмосферу дому віддалі дому. Також перевагою є швидка окупність за 3-5 років при невеликих вкладах до 2 мільйонів доларів.

Найбільшим попитом будуть користуватися дешеві засоби розміщення – хостели. Конкуренції серед них практично немає, а попит великий, так як більшість приїжджих – відрядники з регіонів, студенти, економні туристи, яким необхідно мінімальний набір зручностей і нічліг, при цьому не можуть собі дозволити проживання у зіркових апартаментах. У Києві налічується близько десятка хостелів. Це дуже мало, коли у Кракові наприклад працює близько 100 молодіжних готелі.

Перспективним напрямом може стати ринок апарт-готелів, який поки що не набув належного розвитку в Україні. Апартаменти у світовій практиці прийнято називати мебльовані готельні номери, що поєднують у собі домашній затишок та доступ до готельного сервісу. Найчастіше ці готелі розміщуються на верхніх поверхах готельних та багатофункціональних комплексів розташованих у престижних районах. Апартаменти можуть пропонуватися як у короткострокову так і довгострокову оренду, а також продаватися. У світовій практиці придбання у приватну власність окремої резиденції в готелі вже стало нормою, але в Україні аналогічні проекти ще знаходяться на стадії реалізації. До такого виду готелів відносяться лише 5–6 готелів у м. Києві. При чому до числа професійних тільки один.

У зв'язку з переважанням у столиці та великих містах України, представників ділових кіл, бізнесменів, які приїжджають на переговори або по справам компанії потреба у готелях високого класу типу конгрес – готелю стає актуальною, як ніколи. Вони повинні розташовуватися у діловому центрі міста та оснащуватися конференц-залами, банкетними та залами переговорів.

По мірі насичення ринку готелями чотирьох та п'ятизірковими відбувається зміщення пріоритетів напрямку розвитку в бік проектів середнього рівня - готелів двох та трьохзіркових та менш категорійних готелів.

У готельному господарстві є багато проблем вирішення який залежить напряму від якості надавання послуг, але основні фактори, що впливають на роботу готельного господарства є зовнішніми. Така проблематика не може зникнути без втручання влади. Тільки через заручення готельного господарства з владою можливо збільшити потік туристів до міст та постояльців у готелі, що забезпечить збільшення прибутку. Це допоможе також збільшити інвестиційні можливості готельного господарства. Усі ці фактори позитивно вплинуть на розвиток готельного господарства, адже заручившись додатковими коштами, можна модернізувати готелі та поліпшити їх стан на краще.

В умовах ринкової економіки проблема якості надання готельних послуг є дуже актуальною, оскільки готелі, що не приділяють уваги забезпеченню якості, приречені на банкрутство.

Лише за умови надання готелем якісних послуг, що користуватимуться попитом у споживачів, буде доцільним вкладання інвестицій в модернізацію підприємства. Передові країни світу показують, що вирішення проблем якості послуг повинно стати пріоритетом для готелю і потребує навчання і професійної підготовки персоналу готелю.

ОСОБЛИВОСТІ РИЗИКІВ БУДІВЕЛЬНИХ ПРОЕКТІВ

С. Ю. ЮР'ЄВА, канд. екон. наук, доцент, К. В. КУХТІН, асистент
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Будівельна галузь в Україні являє собою сферу національної економіки, результати діяльності якої мають не тільки економічне, але й соціально-політичне значення. У зв'язку з цим, ефективність її розвитку багато в чому визначає темпи зростання економічної стабільності та подальші перспективи всього господарського комплексу країни.

На сьогодні, діяльність цієї галузі здійснюється в динамічному середовищі, яке характеризується високим ступенем невизначеності, тобто можливістю виникнення несприятливих ситуацій.

Таким чином, можна говорити про наявність високих ризиків реалізації будівельних проектів.

Виокремимо основні характеристики ризиків будівельних проектів (БП):

- невизначеність умов реалізації проекту пов'язана з можливістю негативних ситуацій і наслідків;
- величина ймовірності настання несприятливих ситуацій і наслідків;
- ступінь впливу несприятливої ситуації та наслідків на реалізацію БП.

На сьогодні особливої актуальності набуває проблема зменшення ризиків реалізації будівельних проектів. На наш погляд, одним з напрямків вирішення цієї проблеми є розробка дієвого механізму управління ризиками.

Механізм управління ризиками реалізації БП – це сукупність етапів і процесів, основними складовими якої є: система, цілі, функції, завдання, принципи, методи, культура та стиль управління ризиками.

Головна мета управління ризиками в процесі реалізації БП полягає в збільшенні ймовірності успішної реалізації проекту через зниження ступеня впливу ризиків до прийнятного для будівельної організації рівня.

Для досягнення поставленої мети необхідно: розуміти сутність основних ризиків (їх джерела, ймовірність виникнення, величину втрат в разі прояву, ступінь впливу на хід реалізації БП, рівень), вибрати найбільш ефективний спосіб зниження ступеня впливу кожного ідентифікованого ризику до прийнятного для будівельної організації рівня і здійснити заходи з обробки ризиків відповідно до обраного способу, тобто виконати комплекс послідовних цілеспрямованих дій з управління ризиками.

Управління ризиками являє собою систематичний безперервно повторюваний превентивний комплекс цілеспрямованих дій організованих в процес.

На наш погляд, процес управління ризиками в ході реалізації БП можна представити у вигляді наступної послідовності етапів (дій), а саме:

- планування;
- ідентифікація ризиків;
- оцінка ризиків;
- обробка ризиків;
- контроль.

Таким чином, спираючись на вищезначену послідовність етапів в процесі управління ризиками, пропонуються наступні цілі і завдання функцій управління ризиками в процесі реалізації БП (табл. 1).

Таблиця 1 – Цілі і задачі функцій управління ризиками

Функції	Цілі	Задачі
1	2	3
Планування	Визначити порядок, послідовність і терміни виконання заходів з управління ризиками.	1. Розробити план управління ризиками; 2. Визначити необхідність у навчанні персоналу.
Ідентифікація ризиків	Отримати опис ризиків реалізації БП.	1. Виявити 5-10 реальних ситуацій, які можуть в майбутньому погано вплинути на хід реалізації БП. 2. Документувати характеристики цих ситуацій з акцентом на те, чому вони розглядаються як ризики.

Продовження таблиці 1

1	2	3
Оцінка ризиків	Оцінити ймовірність втрат в ході реалізації БП.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити ймовірність виникнення ризиків; 2. Визначити величину втрат в разі настання ризику; 3. Розрахувати ступінь впливу ризику на хід реалізації БП. 4. Встановити рівень кожного ідентифікованого ризику.
Обробка ризиків	Знизити ступінь впливу ризиків до прийнятного рівня.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розробити детальні заходи в рамках стратегії обробки ризиків: визначити дедлайн; розподілити відповідальність; визначити необхідні ресурси. 2. Здійснити заходи обробки ризиків.
Контроль	Підтримати усталений порядок обробки ризиків.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити ефективність обробки ризиків; 2. Скоректувати заходи обробки ризиків у випадку їх неефективності.
Документування	Зберігати основні рішення і результати виконуваних дій в процесі управління ризиками.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Заповнювати по кожному ідентифікованому ризику форму «Ризик-регістр». 2. Зберігати всю основну інформацію про ризики в базі даних ризиків. 3. Сформувати рейтинг ризиків.

УЧАСТЬ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУЦІЙ В ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТАХ БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Є. Ю. ГНАТЧЕНКО, канд. екон. наук, доц., А. І. КАПУСТЯНСЬКИЙ, магістр
*Харківський національний університет міського господарства
 імені О. М. Бекетова*

Будівництво є однією з провідних галузей народного господарства. У ній зосереджені значні матеріальні, людські та фінансові ресурси. Тому в інвестиційних портфелях універсальних комерційних банків та інших фінансових інститутів фінансування будівництва займає чільне місце. Це природно: об'єкти нерухомості, як правило, пов'язані із задоволенням першочергових і найбільш нагальних потреб населення, ринок нерухомості – один з найбільш дохідних, і інвестиції в створення та реконструкцію об'єктів нерухомості є одними з найбільш надійних і ефективних.

Основними напрямками інвестицій, пов'язаних з нерухомістю, є реконструкція та будівництво офісних і торгових будівель, складів (логістичних комплексів), житла, готелів, виставкових центрів та центрів для проведення

культурно-масових заходів та ін. Кожне із зазначених напрямків бізнесу має свою специфіку. Вони суттєво різняться як за масштабами і термінами реалізації, так і по місцях локації, потрібним матеріальних і фінансових ресурсів та ін.

Тим не менш, деякі банки відмовляються від інвестицій у будівництво, пояснюючи це підвищеним рівнем ризиків цього ринку, тенденції до «надування міхура». Фахівці таких банків вказують на різноманітність будівельних проектів, а також на великий обсяг роботи, пов'язаний з юридичним опрацюванням легітимності землевідведення під майданчик, ризики, пов'язані з проектними та будівельно-монтажними роботами, контролем за фінансовими потоками на будівництві і, нарешті, ринковими чинниками.

Можливо, така думка має під собою деякі підстави. Дійсно, інвестиційні проекти в будівельній галузі мають яскраво виражену специфіку, що виражається, на мій погляд в наступному:

- По-перше, як правило, будівельні проекти вельми ресурсомісткі та їх реалізація займає тривалий період часу. Будівництво готельних комплексів, житлових мікрорайонів, великих торгово-розважальних центрів вимагає значних капітальних вкладень, а термін зі старту проекту до його завершення перевищує п'ятирічний період. У цьому зв'язку проекти, пов'язані з будівництвом, рідко реалізуються тільки за рахунок власних коштів ініціатора. У більшості випадків будівництво та реконструкція об'єктів нерухомості відбувається за найактивнішої участі позикового капіталу. При цьому помилка в прийнятті інвестиційних рішень з ресурсоемким будівельним проектам, що виражається найчастіше мільйонами гривень, пов'язана для банку з великими втратами.

- Друге – жорсткий контроль за ходом будівництва з боку фінансового інституту. Великі банки для здійснення цієї функції створюють спеціалізовані підрозділи, що займаються будівельним і фінансовим моніторингом проекту. Можна йти по іншому шляху, залучаючи для контролю за ходом проекту незалежні, спеціалізовані компанії. Слід сказати, що в даний час ринок надає широкий вибір таких компаній. Їх залучення дає можливість не тільки жорстко моніторити хід будівництва та рух грошових коштів, але й налагодити поточний контроль за фінансовим станом і роботою компанії, встановлюючи «віддалену бухгалтерію (казначейство)».

- До додаткових заходів, що знижують ризики, можна віднести правильне фінансове структурування угоди. Наприклад, часто банки надають кредити на реалізацію інвестиційних будівельних проектів розраховуючи, що частина

витрат на будівництво фінансуватиметься за рахунок майбутньої виручки від продажу площ. Тим самим створюються невиправдані ризики. Динаміка продажів або ціни реалізації на практиці можуть виявитися нижче прогнозних, що поставить під загрозу не тільки повернення кредитних коштів, а й саме успішне завершення проекту. Більш правильним буде такий порядок фінансування банком проекту, при якому обсяг кредиту дозволяє повністю завершити будівництво за рахунок кредитних коштів (тобто без обліку виручки, що генерується проектом) в умовах непланового збільшення витрат і термінів будівництва.

- Іншою мірою зниження будівельних ризиків є формування фінансового резерву на випадок зриву термінів будівництва або незапланованого збільшення його вартості. При цьому, як показує досвід, не можна обмежуватися 5% від кошторисної вартості будівництва. Велику надійність проект набуває при 10% -15% резерві.

Перерахування ризиків і шляхів їх зниження показує, що успіх реалізації проектів залежить від злагодженої взаємодії декількох учасників, серед яких особливу роль грають з одного боку - фінансовий інститут (банк, інвестиційний фонд, фінансова компанія тощо), що надає необхідне фінансування, з другою - компанія-оператор, інвестор і підрядник.

Завданням інституту, що фінансує, є надання фінансових ресурсів, котрі дозволяють:

- успішно реалізувати проект;
- забезпечити розрахункову прибутковість інвестицій у поєднанні з допустимим (мінімальним) рівнем ризиків.

Завданням компанії-оператора та інвестора є успішна реалізація проекту в поєднанні з максимальної фінансової ефективністю.

Таким чином, завдання учасників сходяться лише в одному – в успішній реалізації проекту. Що стосується фінансової сторони питання, то тут має місце об'єктивна суперечність. Фінансовий інститут прагне знизити свої ризики, тому він зацікавлений у збільшенні грошового потоку проекту починаючи з його самих ранніх етапів. Інвестор же навпаки прагне відтягнути період активних продажів на завершальні етапи будівництва, а краще – на період після його завершення, коли ціни на побудовану площу будуть максимальні.

Насправді це протиріччя є наслідком прояву відомого балансу – більш висока прибутковість супроводжується більш високими інвестиційними ризиками. Наприклад, у випадку, коли в ролі фінансового інституту виступає банк, він часто не може врівноважити свою обмежену у вигляді відсотків по кредиту прибутковість традиційними інструментами зниження ризиків, про які

йшла мова вище. Залишаються певною мірою непокритими ринкові ризики, і, отже, банк може опинитися в ситуації незавершеного проекту з наявністю забезпечення у вигляді недобудованого об'єкта.

Для фінансового інституту єдиним шляхом підтримки балансу є збільшення фінансової прибутковості своєї участі в проекті. Для цієї мети як не можна краще підходять принципи проектного фінансування, при яких учасники ділять як ризики з реалізації проекту, так і дохід від реалізації проекту.

Наприклад, один з можливих шляхів збільшення прибутковості для інвестора є оптовий викуп у інвестора частини площ створюваного об'єкта. Викуп відбувається на самому початку будівництва. Інвестор за рахунок отриманих від оптового продажу площ коштів має можливість успішно завершити будівництво і, реалізуючи залишилися у нього площі, отримати планову прибутковість. Можна вказати й інші схеми, пов'язані, зокрема, з придбанням та викупом цінних паперів.

Таким чином, використання в ході реалізації інвестиційних будівельних проектів засобів і механізмів, про які йшла мова вище, дозволяє зробити інвестиції в будівельний бізнес менш ризикованими і більш ефективними.

КЛАСИФІКАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

О. П. КОЮДА, канд. екон. наук, О. М. ФЕДОРОВА, магістр
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*
alex_koyda@list.ru

Перехід на ринкові умови господарювання, запровадження комерційних засад у діяльність підприємств, приватизація державних підприємств потребують нових підходів до формування фінансових ресурсів. Склад та обсяг фінансових ресурсів буде залежати від галузі діяльності підприємства, обсягів його виробництва та ефективності його діяльності.

Існує багато класифікацій фінансових ресурсів за різними показниками, найпопулярніші розглядають в економічній та науковій літературі, а саме [1, с. 4; 2, с. 128; 3, с. 158; 4, с. 641; 5, с. 12] та інші.

Так за стадією утворення В. М. Опарін [6] пропонує розрізняти: початкові фінансові ресурси, тобто ті, з якими підприємство починає свою діяльність і які концентруються у статутному фонді (акціонерний капітал, внески засновників

підприємства та власний капітал засновника); прирощені фінансові ресурси – отримані під час діяльності підприємства у формі чистого прибутку.

І. А. Бланк [7] виділяє класифікацію фінансових ресурсів за правом власності, а саме власні фінансові ресурси та позикові. В свою чергу кожен з цих аспектів включає поділ на ті ресурси, що формуються як з зовнішніх джерел, так з внутрішніх.

Ресурси також мають різні напрями розподілу [8]. Вони можуть йти на покриття витрат – тобто поповнення фонду відшкодування, на розвиток матеріально-технічної бази підприємства, що фінансується з фонду споживання та на збільшення власного капіталу, тобто поповнення фонду нагромадження. Підприємство використовує фінансові ресурси за для придбання основних засобів, матеріальних запасів, нематеріальних активів, виплату заробітних плат, сплати податків та інших витрат на покриття виготовлення та реалізації продукції та послуг.

На засадах декількох класифікацій представимо одну, яка об'єднує властивості, притаманні фінансовим ресурсам підприємства (див. рис.).

Таким чином, за результатами дослідження було узагальнена та сформована класифікація фінансових ресурсів підприємства. А саме, фінансові ресурси можна класифікувати: за стадією утворення – на початкові та прирощені; за правом власності – на власні та позикові; за терміном використання – на вкладені та використані; за змістом вкладання – вкладені у необоротні активи або в обігові кошти; за метою використання – цільові або універсальні; за способом ведення господарства – фінансові ресурси комерційних та некомерційних підприємства; можуть виступати засобом погашення як повноцінні та резервні фінансові ресурси; за напрямками підрозділу можуть йти на поповнення фонду відшкодування, фонду споживання або фонду винагородження.

Також, у результаті дослідження виявлено, що фінансові ресурси у капіталі підприємства відображаються як власні або позикові кошти. Співвідношення власного та позикового капіталу відображає ефективність, прибутковість та інвестиційну привабливість підприємства. Вітчизняні вчені по різному трактують формування оптимального співвідношення власного та позикового капіталу, одні вважають, що така структура у майбутньому повинна призвести до максимізації вартості акцій підприємства, інша група вчених вважає, що така структура забезпечить зростання вартість самого підприємства, третя група вважає капітал оптимально сформованим з таких фінансових ресурсів, які забезпечать високу рентабельність власного капіталу та фінансову стійкість підприємства.

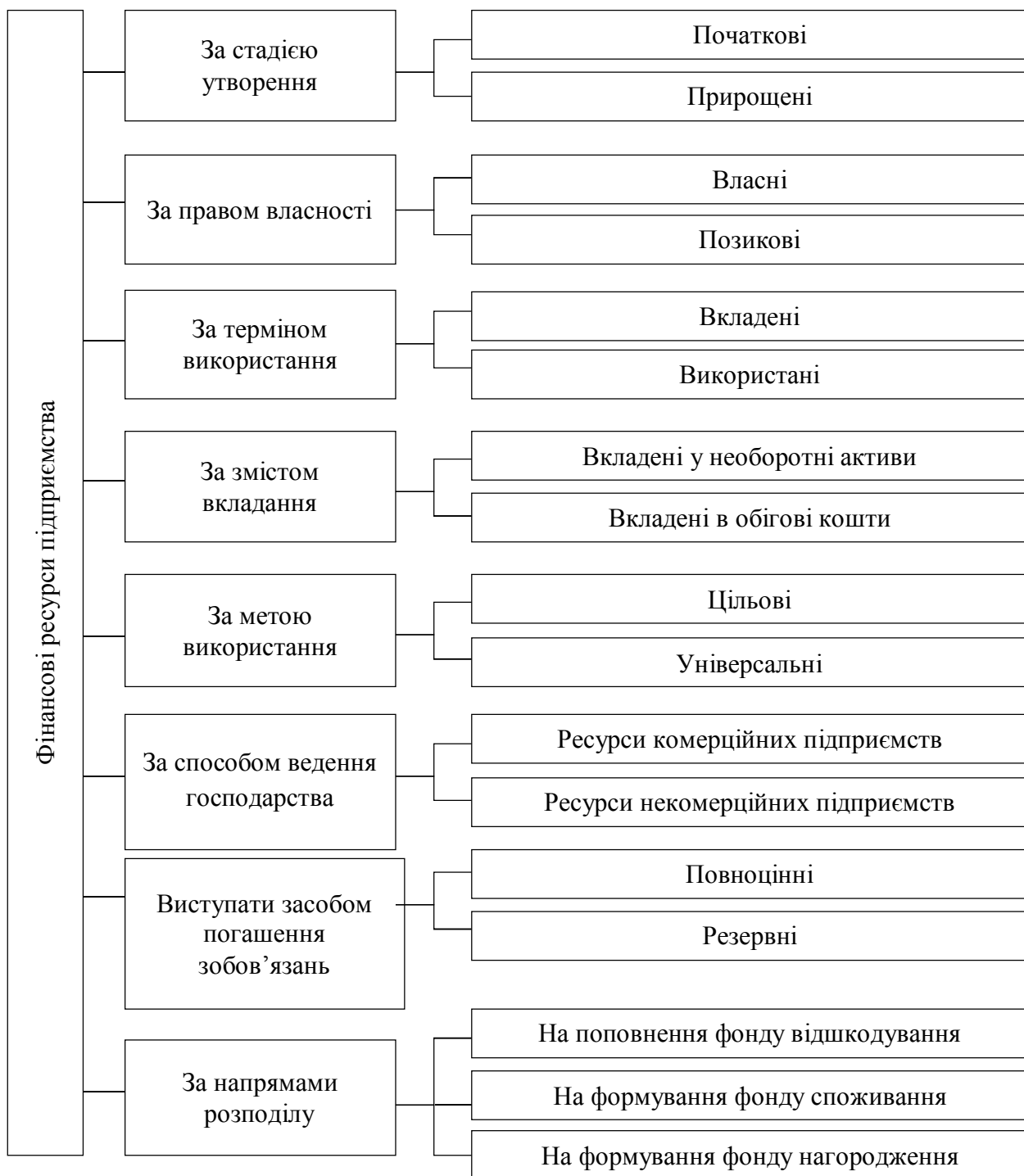

Рисунок 1 – Класифікація фінансових ресурсів
(узагальнено авторами за [2-5])

Список використаних джерел

1. Економіка підприємства. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів/ За ред. А. А. Фастовець. – К. : НМЦ «Укороосвіта», 2000. – 572 с.
2. Економіка підприємства: Структурно-логічний навч. Посібник / За ред. д-ра екон. наук, проф. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2001. – 457 с.
3. Кулішов В. В. Економіка підприємства: теорія і практика: Навчальний посібник. – К. : Ніка-Центр, 2002. – 216 с.
4. Мазаракі А. А. Економіка торговельного підприємства. Підручник для вузів / А. А. Мазаракі (Під ред. проф. Н. М. Ушакової) – К. : «Хрещатик», 1999.
5. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. / О. С. Філімоненков. – К. : Ельга, Ніка-Центр, 2002. – 360 с.
6. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник / В. М. Опарін – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2002. – 240 с.
7. Бланк И. А. Управление финансовыми ресурсами / И. А. Бланк. – М. : Издательство «Омега-Л» : ООО «Эльга», 2011. – 768 с.
8. Зятковська Л. І. Методологічні засади фінансового забезпечення підприємств / Л. І. Зятковська // Фінанси України. 2007. – № 6. – С. 148 – 155.

ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕТИЧНИХ АЛГОРИТМІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЗАДАЧ ОПТИМІЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВКГ

І. В. ПОКУЦА, канд. екон. наук, ст. викл.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

pokutsa@ukr.net

Генетичні алгоритми – це евристичні методи вирішення завдань оптимізації та економіко-математичного моделювання шляхом випадкового підбору, комбінування і варіації параметрів системи, що потрібно знайти, з використанням механізмів, аналогічних природному відбору в природі.

Розглянемо умовний приклад використання генетичних алгоритмів в економіці водопровідно-каналізаційного господарства на прикладі планування роботи насосного обладнання підприємства. На насосній ділянці підприємства водопостачання встановлено насосне обладнання з наступними характеристиками (табл. 1). Згідно з розпорядженням НЕК «Укренерго» від 08.12.2016 № 03/03/13844 для розрахунків споживачів (крім населення) за електричну енергію за тарифами, диференційованими за періодами часу встановлюються наступні межі тарифних зон: денний період: 7.00 – 23.00 (16 год.); нічний період: 23.00 – 7.00 (8 год.).

Таблиця 1 – Вихідні дані роботи насосного обладнання

Насос, марка	Споживання е/е, кВт	Постачання води, м3/год.	Тарифи для споживачів згідно з класом напруги без ПДВ, коп./кВт·год (на 01.2018р.)	Споживання е/е в нічний час за год., грн. (K=0,5)	Споживання е/е в денний час за год., грн. (K=1)
ЕЦВ 8-40-120	22	40	201,399	22,15389	44,30778
ЕЦВ 10-63-110	32	70	201,399	32,22384	64,44768
ЕЦВ 10-120-90	45	90	201,399	45,31478	90,62955
Разом	99	223	X	99,69251	199,385

Побудуємо функцію мінімізації витрат на електроенергію для ділянки водопостачання, що характеризуватиме споживання, враховуючи денний та нічний тарифи (50% від основного) та тривалість роботи:

$$Y = 2,01399 * \sum_{i=1}^{16} [K(\square)c_i] + 0,5 * 2,01399 * \sum_{i=1}^8 [K(\square)c_i] \rightarrow \min;$$

де Y – витрати на електроенергію на ділянці, грн.;

$K(c_i)$ – годинне споживання електроенергії на ділянці комбінацією з трьох насосів, кВт-год;

c_i може приймати значення від «0» (насос не працює) до «1» (насос працював повну робочу годину).

Для рішення багатокритеріальної задачі з використанням генетичних алгоритмів і визначення оптимального часу і періоду роботи кожного з насосів протягом доби, доцільно використати модуль *gamultiobj* програмного забезпечення MATLAB R2017. Він дозволяє докладно описати цільову функцію, врахувати обмеження змінних та формати даних.

Результати свідчать, що для мінімізації добових витрат на електроенергію, перший насос повинен знаходитись у роботі 20% добового часу, другий 72%, а третій лише 8%, окремо визначено оптимальні години роботи кожного насосу в денний і нічний період для подальшого ефективного планування роботи обладнання.

Список використаних джерел

1. Pokutsa I., Burak O. Complex model of fixed assets reproduction in municipal water supplying and sewerage systems / Illia Pokutsa, Olena Burak // *Economia Aziendale Online*. – Vol.7. – No.2: Issue 2/2016. – 2016. [Електронний ресурс]. – <http://riviste.paviauniversitypress.it/index.php/ea/article/view/1821>.
2. Тарифи на електроенергію для непобутових споживачів. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nerc.gov.ua/>

БЛАГОУСТРІЙ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЙ ЯК НАПРЯМОК ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКУ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

С. Ю. ЮР'ЄВА, канд. екон. наук, доцент, Д. ФРОЛОВА, магістрант
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Будівельні підприємства, та сама галузь будівництва грає значну роль у житті людства. Будівельна галузь в Україні є однією з провідних галузей народного господарства, адже вона є одним із формотворчих факторів системи функціонування всієї країни. Ця галузь важлива для економічного фундаменту країни тим, що діюче будівництво допомагає створювати багато робочих місць і також вона використовує продукцію та фахівців із багатьох галузей господарства, чим стимулює економіку в цілому. Також будівництво має позитивний вплив на розвиток підприємств малого та середнього бізнесу. Все це свідчить про те, що будівельна галузь призводить до економічного зростання країни.

Зараз, в умовах нестабільного економічного розвитку, дуже важко говорити про конкурентоспроможність та прибутковість будівельної галузі.

Щоб допомогти у розвитку будівельній галузі, необхідно розглянути шляхи підвищення прибутку, одним яких є сфера у наданні додаткових послуг будівельними підприємствами. Ця сфера не є та не буде основною для них, але також матиме змогу вплинути на обсяг прибутку підприємства.

Мною пропонується розглянути можливість проведення благоустрою та озеленення територій в цілому та благоустрою прилеглих територій до об'єктів, які зводить будівельне підприємство.

Відомо, що значна кількість людей проживає в великих містах. Та кількість природи, що там знаходиться підлягає впливу насамперед населення, що там проживає, промислових об'єктів та об'єктів енергетики, і т.п. Міста і є

саме джерелами забруднення цієї природи. Актуальність такої діяльності зосереджується в тому, що саме завдяки цій сфері надання послуг будівельне підприємство зможе створити ті умови для населення, які забезпечують високий рівень життя. Таким чином, будуть створюватись не тільки умови для проживання окремої людини, так і для населення району і самого міста.

Наявність в містах озеленення територій, та взагалі зелених насаджень є дуже сильним екологічним фактором. Вони не тільки позитивно впливають на емоційний стан людини, а й допомагають очистити атмосферу від забруднення, знизити рівень шуму у містах та сприяють кондиціонуванню повітря. При всіх цих факторах зелені насадження мають буди біля міста проживання людини, тільки так вони зможуть максимізувати позитивний екологічний ефект. На сьогоднішній день, містечка розвиваються та стають великими містами, які тільки скорочують спілкування людини і природи, а запропонований напрямок діяльності підприємства у сфері озеленення буде підтримувати цій зв'язок.

Озеленення та благоустрій міст – це одна з найактуальніших проблем сучасності. Все частіше більш гострими стають питання стосовно створення екологічно чистих міст. Бо їх виникнення буде сприяти вирішенню таких складних завдань, як: забезпеченням комфортних та стабільних умов праці для діяльності, життя та відпочинку населення.

До плану благоустрою та озеленення входить комплекс програм, які взаємопов'язані між собою. Цей комплекс включає розробку та реалізацію заходів, які будуть направлені на створення та розвиток естетичності та екологічної організації міської середовища. Найважливішими складовими цієї середовища є приведення до кращого вигляду дворових фасадів будівель; реконструкція; архітектурно-планувальну організацію території; розміщення реклами; освітлення будівель, територій, зелених насаджень і т.п.

Внутрішньоміські зелені насадження мають повсякденно обслуговувати населення, саме тому вони відіграють значну роль для мікроклімату міста або району та є частиною архітектурного рішення міста – доповнення до будь-якої забудови, будівлі, або якогось іншого об'єкту. Роботі для благоустрою територій на сьогоднішній день у світі приділяється багато уваги. Сучасний етап розвитку людства, міського благоустрою та озеленення зводить ряд задач, які не має змоги вирішити без засобів науково-технічного прогресу, практичного досвіду та звісно кваліфікованих кадрів.

Для впровадження послуги підприємству потрібно розробити стратегію введення подібного напрямку до асортименту своїх послуг та закупити всі необхідні матеріали для здійснення свого плану. І, звісно, залучити до своєї діяльності відповідних фахівців. Старт послуги можливо розпочати з напрямку

організацію прилеглої території до житлових будинків: клумби, газони, утворення зелених насаджень, тощо.

Завдяки наданню комплексу таких додаткових послуг, також є можливість позитивного впливу на екологічний стан міста, створити більш комфортні санітарно-гігієнічні умови на його вулицях та покращити зовнішній вигляд в цілому. Завдяки цій сфері будівельне підприємство зможе вивести свій вид діяльності та різноманітність надання послуг на вищий рівень, що сприятиме зростанню прибутковості підприємства.

Список використаних джерел

1. Аналіз системи благоустрою та озеленення на основі Генерального плану міста [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrbukva.net/page,10,114266-Analiz-sistemy-blagoustroystva-i-ozeleneniya-na-osnove-General-nogo-plana-goroda.html> , вільний.

ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ У СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

В. О. ЄСІНА, канд. екон. наук, Ю. С. КУШИК, магістрант
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*
vayesina@gmail.com

На сьогоднішній день розвиток ринкової економіки супроводжується внутрішніми та зовнішніми ризиками, в наслідок чого зростають потреби в страховому захисті всіх учасників ринку. Ефективне функціонування ринку страхових послуг є важливим елементом для підвищення рівня соціального захисту населення та сталого економічного зростання.

Страховий ринок – це особлива сфера грошових відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає специфічна послуга – страховий захист, на якому формується попит і пропозиція на цю послугу [3].

Аналізуючи сучасний стан українського страхового ринку можна зауважити, що наша країна займає одне з останніх місць на світовому ринку страхування. Україна займає лише 0,03% частки європейського ринку, що має лідируючу позицію у світі – 33%. Український ринок не спроможний забезпечити достатній рівень конкуренції порівняно з послугами іноземних страхових компаній (СК) [4].

Страховий ринок має два типи страхування: СК «Life» – компанії, що здійснюють страхування життя та СК «non-Life» – компанії, що займаються іншими видами страхування.

Загальна кількість страхових компаній в Україні станом на 30.06.2017 р. становила 300 компаній, частка СК «non-Life» складає 264, СК «Life» – 26. Переважну роль на страховому ринку України відіграють ризикові види страхування. В той час, як існує суспільна потреба в страхуванні життя, що організаційно перебуває в стадії становлення. В Україні за 2016 рік частки валових страхових премій та чистих страхових премій у відношенні до ВВП становили 1,5% та 1,1% відповідно. При цьому вважається, що для ефективної роботи страхового ринку показник повинен складати від 8 до 12%. Щільність страхування становить в середньому 65,4 дол. США. Для порівняння: в Японії цей показник складає 5 – 6 тис. дол. США, в Німеччині – 1482 дол. США [4].

У структурі страхових премій переважають такі види страхування : автострахування, страхування майна та страхування фінансових ризиків.

Розвиток страхового ринку України відрізняється від світових тенденцій, проте його входження до європейського та світового ринку є актуальним, але і проблематичним.

Для забезпечення та впровадження шляхів розвитку фінансових установ необхідно здійснити такі заходи:

- посилити контроль та покращити управління страховими резервами за допомогою розширення фінансових інструментів, у які можуть спрямовуватися кошти страховиків, стимулювання інвестування в розробку та впровадження високотехнологічного устаткування [1];
- забезпечити гарантування суми страхових внесків у разі банкрутства страхової компанії [1];
- забезпечити постійний контроль за активами страховиків, які під час звітності збільшують їх за рахунок кредитів банків; підвищити жорсткість вимог до статутних капіталів, що сприятиме підвищенню капіталізації та розвитку страхування фінансових ризиків та перестрахування [1].
- розширення спектра надання фінансових послуг враховуючі останні тенденції соціально-економічного розвитку країни;
- проведення аналізу європейського досвіду діяльності страхових установ та впровадження в їх діяльність принципів закладені у директиви Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Дослідження проблем інвестиційної діяльності небанківських фінансово-кредитних установ України та шляхи їх вирішення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201481/11.html>
2. Закон України «Про страхування» № 85/96-ВР від 07.03.1996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96>
3. Осадець С. С. Страхування : Підручник / С. С. Осадець – К. : КНЕУ, 2002. – 599 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://polkaknig.com.ua/book.php?book>
4. Підсумки діяльності страхових компаній за I півріччя 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forinsurer.com/files/file00621.pdf>
5. Слав'янська Н. А. Сучасні тенденції регулювання та нагляду сектору небанківських фінансових установ / Н. А. Слав'янська, А. В. Незнамова // Вісн. НБУ. – 2011. – Квіт. – С. 52–57.

ІМПАКТ-ІНВЕСТУВАННЯ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Н. Ф. ЧЕЧЕТОВА, д-р екон. наук, проф., Н. Ю. ЗАЛУЦЬКА
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*
nchechetova@ukr.net

На сучасному етапі розвитку економіки інвестиційна діяльність потребує певної трансформації, яка полягає не тільки в удосконаленні форм та інструментів її реалізації, а також зміні її основ. Зокрема, останнім часом з'явився новий вид інвестування, як то імпаکت-інвестування, яке має перспективи розвитку в Україні, зважаючи на вибрану соціально орієнтовану модель розвитку країни.

За своїм змістом імпакт-інвестиції є певним видом соціального інвестування, зокрема, інвестування в проекти, які мають на меті досягнення позитивного соціального ефекту. Крім того, такі інвестиції мають ряд принципових відмінностей. Так, по суті імпакт-інвестиції не заперечуючи загально визнаних поглядів щодо вирішення соціальних та екологічних проблем за допомогою держави чи благодійництва, водночас передбачають, що фінансові інвестиції можуть здійснюватися не тільки з метою отримання фінансового результату, але й з метою отримання соціального результату.

Термін «social impact investment» («інвестиції соціального впливу»), був вперше використаний найбільшим благодійним фондом Rockefeller Foundation

в 2007 році, який виступив з ініціативою залучення капіталу приватних інвесторів до фінансування соціальних підприємств.

За своїм економічним змістом імпакт-інвестування (impact investing) містить елементи бізнес-методів, фінансових технологій та соціального підприємництва. Зазвичай такими вважаються інвестиції в компанії, організації та фонди, що мають на меті як отримання фінансового доходу, так і певного позитивного впливу на соціальні чинники та навколишнє середовище. Слід також зазначити, що такий вид бізнесу не вважається класичним, хоча й заснованим на принципах традиційного бізнес-менеджменту та інвестування, але й не вважається класичною благодійністю, так як інвестор, який надає ресурси, зберігає за собою право власності на них, і розраховує на отримання мінімально можливого фінансового доходу, або, як мінімум, на окупність проекту.

Природа виникнення імпакт-інвестування має своє підґрунтя. Бізнес займався благодійністю у випадку отримання достатнього прибутку, або за наявності відповідних пілг для таких благодійних операцій. Водночас, за останні десятиліття, бізнес, розвиваючись та вирішуючи свої завдання, досить часто порушував правила соціального середовища, певним чином ігноруючи моральні наслідки своєї діяльності і уникнення соціальної відповідальності. Прикладом такої діяльності є, в першу чергу, забруднення навколишнього середовища, по-друге, негативним соціальним наслідком діяльності бізнесу слід вважати роботу фармакологічної галузі, кредитно-банківській системи тощо. Розуміючи такі проблеми бізнесу, перед практиками та науковцями постало завдання знайти вихід, за якого бізнес отримувач би прибуток, не створюючи соціальних проблем, а економічні та суспільні інтереси бізнесу та суспільства мали б збігатися. З'явився новий тренд в економіці, новий підхід до бізнесу, який здатний докорінно змінити існуючу негативну дисгармонію між інтересами економіки та суспільства. Цей напрямок є новим і в наукових дослідженнях ще не має чіткого визначення і сформованої термінології. Найчастіше його називають «імпакт інвестиціями», «перетворюючим інвестуванням» або «інвестиціями соціального впливу». Науковці вважають, що ринок соціального інвестування має перспективу, а імпакт-інвестування стати не просто трендом, але новою формою існування в бізнес-середовищі. Адже за останніми дослідженнями, молоде покоління, якому трохи більше тридцяти років, вважає, що основною метою бізнесу має стати тенденція підвищення його соціального статусу та зростання імпакт-інвестування. Прихильником цього руху вже виступив Марк Цукерберг, засновник і власник Facebook. У лютому 2017 року він опублікував програмне звернення до

користувачів «Про будівництво світової спільноти» (Building Global Community), в якому визначив п'ять головних тем: готовність прийти на допомогу в рамках спільноти, безпеку, інформованість, громадянська активність і можливість участі та розвитку для всіх.

Слід зазначити, що імпакт-інвестиції орієнтуються на тривалий період окупності. Але не меншу значимість, ніж фінансовий дохід, мають все ж показники соціальної ефективності проекту і тому в імпакт-інвестуванні можливе отримання нульової рентабельності. Вона виправдана, якщо за рахунок інвестування вдається досягти істотного соціального впливу, а в ідеалі – остаточного вирішення певної проблеми. Головне – повинен простежуватися взаємозв'язок між соціальним ефектом і економічною вигодою, спрямованою на зниження соціальної нерівності в суспільстві, підвищення особистого добробуту людей та зменшення шкідливого впливу на навколишнє середовище.

В Україні вже є перші паростки імпакт-інвестицій. Так, пошуком і розробкою нових ідей для соціального перетворення, наприклад, займаються в Impact Hub Odessa. Тим часом необхідність соціальних змін залишається актуальною і бізнес має відійти від шаблонів сприйняття, що гроші тільки заради ще більших грошей.

ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ ФАКТОР В СИСТЕМЕ ОСМД (ОБЪЕДИНЕНИЕ СОВЛАДЕЛЬЦЕВ МНОГОКВАРТИРНЫХ ДОМОВ)

И. Л. ЖЕЛЕЗНЯКОВА, ассистент, К. В. ЗАБЛОДСКАЯ, студентка

Харьковский национальный университет городского хозяйства

имени А. Н. Бекетова

zheleznyakovairyna@gmail.com

Объединение совладельцев многоквартирных домов создавалось для совместного управления, содержания дома, а так же распоряжения общими средствами для разрешения бытовых вопросов. Объединение не получает прибыли в принципе, все средства распределяются на нужды дома.

ОСМД – это юридическое лицо, созданное собственниками квартир и/или нежилых помещений многоквартирного дома для управления, содержания и использования общего имущества (ст. 1 Закона от 29.11.01 г. № 2866-III, далее – Закон № 2866) [1]. Права и обязанности ОСМД регламентированы ст. 16–20 Закона № 2866 [2]. То есть, такое объединение может быть образовано,

например, в любом многоквартирном доме его жителями, а точнее говоря владельцами квартир.

ОСМД является актуальным объединением на сегодняшний день, так как пришло на смену ЖЭО (Жилищно-эксплуатационные организации). Самым важным фактором для реализации этой системы, безусловно, является человеческий фактор, так как «инициативная группа» контактирует с жильцами многоквартирного дома для достижения общевыгодной цели [3].

Проблемой исследуемой темы, являются – человеческие взаимоотношения на собраниях совладельцев жилых и нежилых помещений в многоквартирных домах, так как для принятия какого-либо решения, совладельцы организуют собрания, где, как правило, мнения расходятся. Люди не осознают, что не только квартира это их собственность, а еще и конструктивные элементы и коммуникации, которые несомненно имеют прямое отношение, ведь дом это неделимый механизм.

Существует ряд ключевых аспектов, внимание к которым приведет ОСМД к бесперебойной, бесконфликтной и эффективной работе. Каждый из указанных аспектов, может не возникнуть, если будет выполняться один важнейший принцип – Согласованный Диалог. Безусловно, недостаточная информационная поддержка об ОСМД и его выгодах порождает множество кривотолков. Страхи о благополучии, финансовых затратах, ответственности вызывают автоматическое отторжение у потенциальных совладельцев. Однако, на поверку, объединение, где ответственность несёт каждый житель, в короткие сроки даёт невероятные результаты. Сами жители не мусорят, не ломают имущество там, где сами отвечают за починку и уборку. Тарифная лихорадка в меньшей степени, касается, жителей ОСМД – оплаты коммунальных платежей в таких домах на 30 % ниже [3].

Да и сама идея сплоченности и общих решений о своём доме, влечет единение среди соседей, которого уже давно не встретить в современном обществе.

Для текущего руководства объединением, избирается правление ОСМД, так называемый исполнительный орган объединения, который отчитывается перед общим собранием [2].

В заключении, можно сказать, что создание ОСМД сегодня является действительно важной и необходимой процедурой. Ведь создание ОСМД позволяет совладельцам многоквартирного дома принимать активное участие в управлении домом, определять направления этого же управления, проводить ремонты по своему усмотрению, заключать различные договора на условиях, которые подходят в первую жильцам. Тем более, что сейчас в связи с

принятием Закона Украины «Об особенностях осуществления права собственности в многоквартирном доме» определенные процедуры и права участников ОСМД улучшились с последующей возможностью получить действительно реальные права.

Список использованных источников

1. Закон Украины «О жилищно-коммунальных услугах»,
2. Закон Украины «Об объединениях совладельцев многоквартирного дома»
3. Васильева И. Н., Профессор Харьковской академии городского хозяйства, председатель правления Ассоциации собственников квартир по ул. Культуры. Научная работа «Дом, в котором я живу», <http://izvestia.kharkov.ua/on-line/20/1142093.html>

ПРОБЛЕМАТИКА ЭКОДОМОВ В УКРАИНЕ

И. Л. ЖЕЛЕЗНЯКОВА, ассистент, О. С. МИРОНОВА-КОПЫСОВА, студентка
*Харьковский национальный университет городского хозяйства
имени А. Н. Бекетова*
myronovakopysova14@gmail.com

Главная проблема темы экодому в Украине – это отсутствия стандартов строительства и проектирования. По причине отсутствия стандартов, в Украине определение «экодом» путают с системой «умный дом», одной из задач которой является обеспечение контроля энергоэффективности и энергопотребления здания. На рынке недвижимости многие архитекторы позиционируют свои проекты как экодому, но при этом главные каноны и стандарты не учитываются при строительстве. Многие украинские архитекторы ошибочно называют экодому все жилые здания, сделанные из экологически чистых материалов, при этом забывая про их энергопотребление.

Во многих странах существуют стандарты по строительству экодому в Украинском ДБН еще не появился такой раздел, некоторые эксперты полагают, что в скором времени начнут включать определенные нормы по строительству пассивных домов, так как в 2013 году был построен первый пассивный дом в Украине и с каждым годом увеличивается количество подобных проектов.

Экодом или Пассивный дом (англ. Passive house) – это сооружение, основной особенностью которого является малое энергопотребление – около 10 % от удельной энергии на единицу объема, потребляемой большинством современных зданий.

В идеале пассивный дом должен быть независимой энергосистемой, вообще не требующей расходов на поддержание комфортной температуры. Отопление пассивного дома должно происходить благодаря теплу, выделяемому живущими в нём людьми, бытовыми приборами и альтернативными источниками энергии. Горячее водоснабжение осуществляется за счет установок возобновляемой энергии, например, тепловых насосов или солнечных коллекторов.

Развитие энергоэффективных построек восходит к исторической культуре северных народов, которые стремились построить свои дома таким образом, чтобы они эффективно сохраняли тепло и потребляли меньше ресурсов.

Экодому начали строить в 70-ых в Северной Америке, Финляндии и других северных странах. В этой теме правительства многих стран разрабатывают и реализуют проекты экодому и даже экопоселений. К ним относятся Швеция, Германия, Нидерланды, США и многие другие развитые страны.

Чтобы правильно понять принцип работы экодому следует узнать его Особенности. Пассивный дом оберегает окружающую среду в среднем от 4000 кг вредных выбросов CO₂ в год. Такое здание потребляет примерно на 80% меньше энергии для отопления, чем обычный дом. И в 4,7 раза меньше, чем энергосберегающий.

Таким образом, рассмотренная проблема отсутствия стандартов представляет лишь малую часть этой темы. Идут поиски новых подходов к решению энергоэффективности экодому, тем не менее, в Украине подобные здания не являются достаточно распространенными. Для развития пассивных домов в Украине необходимо ввести стандарты и отслеживать правильность исполнения всех процессов, так как актуальность этой темы возрастает с каждым годом при появлении новых проектов пассивных домов.

Список использованных источников

1. Дубровина Наталья. Жилье будущего? Нет, уже настоящего! (рус.). Журнал «Технология дела». ООО «Полиграфия» (январь 2013).
2. Solar PV Could Be Standard in New European Buildings by 2020
3. Репин Ю. Г. Пространственный город теория и практика / Ю. Г. Репин – К., Феникс, 2009. – 267 с.
4. <http://budmaydan.com/dom/dom-solnca-pervyj-passivnyj-dom-v-ukraine/>
5. http://esco.co.ua/journal/cities/2013_3/art169.html

РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ

Ю. О. ТАРАРУСВ канд. екон. наук, Д. В. КОЛОДЧЕНКО ст. гр. М-ЕБП-2016-1

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова

artyur@gmail.com

В умовах ринкової економіки ефективність є ключовою умовою діяльності усіх суб'єктів господарювання, створених з метою генерації економічних вигод та підвищення добробуту власників. Ефективність є сьогодні однією з найбільш універсальних економічних категорій, оскільки не лише описує умови успішності функціонування підприємств та інших суб'єктів господарювання, а й визначається шляхом застосування комплексу економічних показників, що обираються залежно від конкретної мети визначення ефективності.

Серед наукових праць, де визначається поняття ефективності суб'єктів господарювання варто відзначити роботи, Г. Емерсона, Ф. Кене, С. Мочерного, В. Петті, Д. Рікардо та ін., але за результатами аналізу наукових результатів перелічених авторів можна зробити висновок, що категорія ефективності потребує ретельного аналізу та суттєвого уточнення.

Одними з найперших за часом підходами до визначення ефективності є ті, що належать представникам фізіократів та класичної економічної школи: В. Петті, Ф. Кене та Д. Рікардо. При цьому В. Петті та Ф. Кене пов'язували ефективність з результативністю дій уряду або держави, тоді як Д. Рікардо вважав ефективність співвідношенням результату до визначеного виду витрат. Необхідно відзначити, що підхід цього дослідника досить близький до більш сучасних уявлень щодо змісту ефективності як економічної категорії. Для більш детального аналізу категорії «ефективність» наведемо визначення цього терміну сформульовані вітчизняними та зарубіжними науковцями (табл.1).

Таблиця 1 – Визначення ефективності

Автор	Визначення
1	2
В. Петті, Ф. Кене	ефективність – результативність управління стосовно дій суб'єкта управління – уряду держави
Д. Рікардо	ефективність – відношення результату до визначеного виду витрат
Г. Емерсон	ефективність – основна мета управління, яка визначає зв'язок з функціональністю підприємства
Т. Котарбинський	ефективність – це результативність, яку визначає загальна теорія ефективної організації

Продовження таблиці 1

1	2
В. Андрійчук	ефективність – це результативність певної дії, процесу, що вимірюється співвідношенням між отриманим результатом і витратами (ресурсами), що його спричинили
Т. С. Морщенок	ефективність – це по-перше, результативність діяльності (процесу, проекту, реалізації заходів), що характеризується відношенням отриманого економічного ефекту до витрат ресурсів, які зумовили отримання цього результату; по-друге, комплексну оцінку результатів використання всіх видів ресурсів; по-третє, міру досягнення поставлених цілей
С. Мочерний	ефективність – здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту тощо, які визначаються як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат
І. Павленко	ефективність – комплексна оцінка кінцевих результатів використання трудових, матеріальних, інформаційних та фінансових ресурсів підприємства у виробництві товарів та наданні послуг за певний термін
Н. В. Савенко	економічна ефективність – це результат виробничої діяльності, що виражається у вигляді співвідношення між підсумками господарської діяльності та витратами ресурсів
А. Д. Шеремет	ефективність – це складна категорія, що характеризується результативністю роботи підприємства та рентабельністю його капіталу, ресурсів або продукції

Як бачимо, деякі науковці схильні до ототожнення понять ефективності та результативності, що перш за все викликано спорідненістю цих понять.

Але на нашу думку твердження «ефективність – це результативність» є некоректним, оскільки:

По-перше, для підприємств та інших суб'єктів господарювання ефективність являє собою ефективність використання активів (залучення капіталу), здійснення витрат або реалізації інвестиційних проектів. В усіх перелічених випадках витрати ресурсів порівнюються з економічними вигодами, які надходять у вигляді прибутку або грошових потоків. Натомість, результативність – це міра досягнення бажаного результату у будь якій сфері. У випадку визначення результативності порівнюють очікуваний і фактичний результат. При цьому для визначення результативності можуть використовуватися різні показники, залежно від запланованих результатів.

По-друге, і ефективність і результативність є відносними величинами, але розмір ефективності підприємства не має обмежень, тоді як його результативність рідко перевищує одиницю (або 100 %) оскільки, плануючи результати діяльності, керівництво підприємств розраховує на покращення діяльності підприємства, але такі очікування не завжди справджуються. Інакше

кажучи, досягнення запланованих показників діяльності вже вважається успіхом підприємства, а їх перевищення – значним успіхом.

Необхідність розмежування понять ефективності та результативності підтверджується положеннями стандарту ДСТУ ISO 9000:2007, де результативність визначається як ступінь реалізації запланованої діяльності та досягнення запланованих результатів, а ефективність – як співвідношення між досягнутим результатом і використаними ресурсами. І автори цілком поділяють таку позицію щодо сутності ефективності та результативності як економічних категорій.

Таким чином, встановлення різниці між ефективністю та результативністю дозволяє уникнути суперечностей, що мають місце у випадку некоректного використання цих термінів.

СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ

Г. Г. СОБОЛЕВА, канд. екон. наук, М. М. ЄЛЕНЮК, студентка

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова

marina21219982401@gmail.com

Основна рушійна сила суспільного прогресу – людська особистість, яка є водночас і діючим суб'єктом цілісної системи економічних відносин та економічних інтересів. Тільки реалізуючи свої інтереси, людина суттєво й активно впливає на економіку загалом, бере участь у всіх галузях і сферах соціального життя. Побудувати ефективну, раціональну систему господарювання, досягти серйозних успіхів у соціально-економічному зростанні суспільство може, лише реалізуючи у відтворювальній життєдіяльності все зростаючі потреби і виходячи з певних інтересів людини[1].

Економічним інтересом прийнято називати реальний, зумовлений економічними відносинами та принципом економічної вигоди мотив і стимул соціальних дій людей щодо задоволення потреб [2, ст. 127].

Залежно від усвідомлення інтереси розділяють на: усвідомлені та неусвідомлені, а також на мнимі (ілюзорні) та дійсні (реальні). При цьому, в першу чергу, має значення не стільки усвідомлення інтересів, скільки відповідність їх потребам того чи іншого суб'єкту.

У міру ускладнення народногосподарських зв'язків все більш чітко проявляються інтереси регіональні, відомчі, національні, сімейні тощо. Залежно від прийнятого критерію можна виділити основні й другорядні інтереси, поточні і перспективні, майнові, фінансові, трудові, моральні і т. д. Наведемо структуру економічних інтересів за різними критеріями:

1. За сферою дії: національні, регіональні, відомчі, сімейні.
2. Класові: буржуазні, робітникові, селян, інтелігенції.
3. Демографічних груп: працюючих, вже не працюючих, ще не працюючих, не бажаючих працювати.
4. За об'єктами: майнові, фінансові, інтелектуальні.
5. За нагальністю, важливістю: головні, першочергові, другорядні.

Сучасні суспільства є класовими. У зв'язку з цим в інтересах людей знаходить своє відображення їх класова належність.

Так, клас капіталістів має інтереси, відмінні від інтересів робітничого класу чи селянства. Капіталісти є власниками промислових, торговельних підприємств, різних посередницьких структур, рекламних агентств, земельних ресурсів, транспортних систем тощо. Їх економічний інтерес полягає в розширенні масштабів власного виробництва, нагромадженні капіталу, зростанні особистого багатства і споживання.

У робітника свій інтерес – знайти роботу, підвищити кваліфікацію, заробити на життя, мати можливість утримувати сім'ю, своєчасно заплатити за квартиру чи лікування. Інтереси визначаються становищем відповідного класу чи соціальної групи в суспільстві, а в кінцевому результаті – пануючими формами власності.

Розглядаючи один господарський суб'єкт, варто виділяти в ньому три основні групи носіїв інтересів (згідно з неокласичною теорією): власники капіталу, керівники (менеджери) і наймані робітники.

Розглянемо розходження інтересів носіїв:

1. Власники підприємств – зацікавлені в помноженні власності капіталу, в одержанні стійкого і гарантованого доходу, у реалізації стратегічних управлінських рішень.

2. Керівники (менеджери) – зацікавлені в максимізації одержуваного на капітал доходу, частина якого привласнюється ними у вигляді винагороди, реалізації стратегічних рішень.

3. Наймані робітники – зацікавлені в одержанні максимальних поточних доходах (заробітній платі).

Система економічних інтересів в будь-якому суспільстві не обмежується лише трьома названими суб'єктами. Кожне суспільство не є однорідним за

своєю соціальною структурою. Отже, виокремлюють також інші соціальні групи, яким властиві свої економічні інтереси, своя система мотивів і методів реалізації. У суспільстві є орендатори, кооператори, приватні великі і малі підприємці, суб'єкти тіньового бізнесу тощо.

Отже, всі види інтересів не діють в основному напрямку як спонукальні мотиви. Вони суперечливі й різноманітні, а тому постійно породжують колізії, конфліктні ситуації, бо спонукають людей іноді навіть при досягненні одних і тих же цілей діяти в різних напрямках. Реальною потребою економічного життя є досягнення єдності інтересів суб'єктів економічних відносин через реалізацію кожного з них на основі взаємодії і консенсусу. Інтерес власника капіталу не може бути реалізованим, якщо не будуть на певному рівні реалізовані інтереси найманих працівників.

Інтереси регіональних систем не можуть бути досягнуті й реалізовані, якщо не будуть реалізовані інтереси окремих суб'єктів господарювання, розташованих на даній території. Державні інтереси можуть бути досягнуті й реалізовані лише за умови реалізації інтересів нижчих рівнів.

Список використаних джерел

1. <http://referat-ok.com.ua/ekonomichna-teoriya/ekonomichni-interesi-sutnist-vidi-vzajemodiya>
2. Основи економічної теорії [Текст]: навчальний посібник / С. Дзюбик. – К. : Знання, 2006. – 481 с.

ЗМІСТ

Секція 1

Управління регіональним розвитком

<i>Соболева Г. Г., Білецька М. І.</i> Інтегральна характеристика соціальної ефективності функціонування регіонального комплексу	3
<i>Владимирова М. С., Бездітко О. С.</i> Засади сталого розвитку при формуванні системи державного управління регіональним розвитком	6
<i>Димченко О. В., Белявцева В. В.</i> Регіональний розвиток: два підходи	8
<i>Соболева Г. Г., Лісковський Д. С.</i> Еколого-економічний аналіз діяльності підприємства на регіональному рівні	12
<i>Коненко В. В.</i> Анализ современного состояния и перспективы развития рынка природного газа Украины	14
<i>Patrizia Gazzola, David Slavata, Olena Panova</i> Small and medium-sized enterprise development: the Europe's context	16
<i>Бубенко П. Т., Панова О. Д.</i> Продуктивність міста в умовах розгортання процесів глобалізації	19

Секція 2

Особливості бізнес-адміністрування на підприємствах (різних форм власності)

<i>Гнатченко Є. Ю., Комликова І. О.</i> Розробка напрямів комерційної діяльності будівельних підприємств в умовах турбулентної економіки	23
<i>Матвєєва Н. М., Цимбалістенко Л. К.</i> Теоретичний бекграунд формування науково-практичного напрямку зеленого будівництва як напрям розвитку підприємництва	26
<i>Тітяєв В. В., Моря А. О.</i> Теоретичне обґрунтування реінжинірингу бізнес-процесів та проблеми його впровадження на промислових підприємствах	27
<i>Прасол В. М.</i> Удосконалення процедур започаткування та ведення бізнесу....	29
<i>Славута О. І., Драчова С. І.</i> Стан і перспективи поводження з осадами стічних вод в Україні	31

Секція 3

Менеджмент, маркетинг, логістика

<i>Єсіна В. О., Склярова І. А. Розвиток системи лояльності як основа діяльності страхових компаній</i>	<i>34</i>
<i>Гнатченко Є. Ю., Комликова І. О. Маркетинг і логістика в управлінні будівельними підприємствами в умовах турбулентної економіки</i>	<i>35</i>
<i>Коюда О. П., Щукіна Д. О. Аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів конкурентоспроможності підприємства</i>	<i>38</i>
<i>Бурак О. М., Троцинський І. І. Питання створення паркінгів в м. Харкові.....</i>	<i>41</i>
<i>Димченко О. В., Демченко К. Ю. Особливості формування стратегії розвитку підприємств з іноземним капіталом</i>	<i>43</i>
<i>Юр`єва С. Ю., Кошелевич К. В. Управління ризиками в процесі реалізації інвестиційних будівельних проектів.....</i>	<i>46</i>
<i>Дріль Н. В. Застосування положень теорії нечіткої логіки для оцінки інноваційності стратегій будівельних підприємств.....</i>	<i>48</i>
<i>Гнатченко Є. Ю., Міланко Т. Ю. Особливості реалізації маркетингової стратегії в швацькій промисловості України.....</i>	<i>51</i>
<i>Кухтін К. В. Стратегія розвитку підприємництва у будівельній галузі як ефективний шлях її зростання.....</i>	<i>53</i>

Секція 4

Економіка і фінанси

<i>Гайдено С. М., Аксененко Ю. В. Особливості формування та погодження договірних цін на будівництво різних об'єктів в турбулентних умовах.....</i>	<i>55</i>
<i>Волгіна Н. О., Анісімова М.В. Теоретико-практичні аспекти забезпечення стійкого розвитку підприємств будівельного бізнесу в умовах динамічного ринкового середовища</i>	<i>58</i>
<i>Волгіна Н. О., Романовська А. В. Дослідження впливу системи оподаткування на розвиток бізнесу в Україні і розвинених країнах світу....</i>	<i>60</i>
<i>Волгіна Н. О. Порівняльний аналіз системи адміністрування податків в Україні та в світі.....</i>	<i>63</i>

<i>Димченко О. В., Рудаченко О. О., Хайло Я. М.</i> Перспективи економічних досліджень підприємств водопровідно-каналізаційного господарства.....	66
<i>Жихор О. Б., Шевченко В. М., Куреннікова Ю. І.</i> Методика оцінки рівня адаптації підприємства в умовах кризи.....	69
<i>Жихор О. Б., Троненко М. І., Медведєв Д. О.</i> Фінансова стійкість суб'єктів господарювання в умовах кризи.....	72
<i>Костюк В. О.</i> Комплексное использование методов исследования при изучении экономических явлений и процессов.....	74
<i>Костюк В. О., Опанович В. Г.</i> Методика розрахунку впливу виробничого устаткування і ефективності його використання на обсяг виробництва продукції.....	76
<i>Матвєєва Н. М., Сапожніков А. В.</i> Впровадження додаткових послуг у діяльність підприємства як запорука підвищення його ефективності.....	78
<i>Юр'єва С. Ю., Кухтін К. В.</i> Особливості ризиків будівельних проектів.....	80
<i>Гнатченко Є. Ю., Капустянський А. І.</i> Участь фінансових інституцій в інвестиційних проектах будівельних організацій.....	82
<i>Коюда О. П., Федорова О. М.</i> Класифікаційні аспекти фінансових ресурсів підприємства.....	85
<i>Покуца І. В.</i> Використання генетичних алгоритмів для вирішення задач оптимізації на підприємствах ВКГ.....	88
<i>Юр'єва С. Ю., Фролова Д.</i> Благоустрій та озеленення територій як напрямок підвищення прибутку будівельного підприємства	90
<i>Єсіна В. О., Кушик Ю. С.</i> Дослідження шляхів розвитку фінансових установ у сучасних економічних умовах.....	92
<i>Чечетова Н. Ф., Залуцька Н. Ю.</i> Імпакт-інвестування: особливості та перспективи розвитку	94
<i>Железнякова И. Л., Заблodsка К. В.</i> Человеческий фактор в системе ОСМД (Объединение совладельцев многоквартирных домов)	96
<i>Железнякова И. Л., Миронова-Копысова О. С.</i> Проблематика екодомов в Украине	98
<i>Тараруєв Ю. О., Колодченко Д. В.</i> Розмежування понять ефективності та результативності	100
<i>Соболева Г. Г., Єленюк М. М.</i> Сутність економічних процесів.....	102

Наукове видання

БІЗНЕС–АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОЇ ЕКОНОМІКИ

Матеріали

IV Міжнародної науково–практичної інтернет–конференції

Лютий 2018

Відповідальний за випуск *О. В. Димченко*

Технічний редактор *С. Ю. Юр'єва*

Підп. до друку 12.03.2018 р. Формат 60*84 1/16

Друк на ризографі Ум. друк. арк. 5,7

Тираж 75 пр. Зам №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017